

**A Kúria
Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Irodájának
Hírlevele**

2013. augusztus 30.
IV. évfolyam 8. szám

EURÓPAI UNIÓS JOGI KÖZLEMÉNYEK.....3

KÖZZÉTETT ELŐZETES DÖNTÉSHOZATAL IRÁNTI KÉRELMEK.....3

BÜNTETŐ ÜGYSZAK..... 3

GAZDASÁGI ÜGYSZAK..... 3

MUNKAÜGYI ÜGYSZAK..... 5

POLGÁRI ÜGYSZAK..... 8

KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZAK..... 11

ELŐZETES DÖNTÉSHOZATAL TÁRGYÁBAN KÖZZÉTETT HATÁROZATOK.....16

BÜNTETŐ ÜGYSZAK..... 16

GAZDASÁGI ÜGYSZAK..... 16

MUNKAÜGYI ÜGYSZAK..... 16

POLGÁRI ÜGYSZAK..... 16

KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZAK..... 16

EGYÉB, MAGYAR VONATKOZÁSÚ ÜGYEK AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT.....16

A KÚRIA UNIÓS JOGI TÁRGYÚ HATÁROZATAI.....17

BÜNTETŐ ÜGYSZAK..... 17

GAZDASÁGI ÜGYSZAK..... 17

MUNKAÜGYI ÜGYSZAK..... 21

POLGÁRI ÜGYSZAK..... 21

KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZAK..... 21

EMBERI JOGI KÖZLEMÉNYEK.....23

AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK MAGYAR VONATKOZÁSÚ ÍTÉLETEI.....23

AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK KIEMELTEN FONTOS ÍTÉLETEI.....35

A KÚRIA EMBERI JOGI VONATKOZÁSÚ HATÁROZATAI.....57

BÜNTETŐ ÜGYSZAK..... 57

GAZDASÁGI ÜGYSZAK..... 57

MUNKAÜGYI ÜGYSZAK..... 57

POLGÁRI ÜGYSZAK..... 57

KÖZIGAZGATÁSI ÜGYSZAK..... 57

Európai uniós jogi közlemények

Közzétett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek

Büntető ügyszak

6. A Tribunale di Cagliari (Olaszország) által 2013. április 26-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-224/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkének és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikke (2) bekezdésének értelmezésével ellentétes e a büntetőeljárás törvénykönyv 70., 71. és 72. cikkének alkalmazása, amennyiben azok akként rendelkeznek, hogy ha megállapítást nyert, hogy a terhelt, visszafordíthatatlan betegsége következtében, amelyben nem várható javulás, nem képes az eljárásban belátóképességének birtokában részt venni, az eljárást határozatlan időre fel kell függeszteni, a beteget pedig időszakonként szakértői vizsgálatoknak kell alávetni?

2. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkének és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikke (2) bekezdésének értelmezésével ellentétes e a büntetőeljárás törvénykönyv 159. cikke (1) bekezdése 3) albekezdésének alkalmazása, amennyiben az elévülési határidő (amely a büntetőeljárás törvénykönyv 72. cikke értelmében félévről félévre meghosszabbítandó) határozatlan idejű felfüggesztéséről rendelkezik olyan esetben, ha a terhelt, visszafordíthatatlan betegségük következtében, amelyben nem várható javulás, nem képesek az eljárásban belátóképességük birtokában részt venni?

Gazdasági ügyszak

18. A Landgericht Wiesbaden (Németország) által 2013. április 29-én, 2013. május 2-án és 2013. május 3-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek (C-226/13., C-245/13. és C-247/13. sz. ügyek)¹

Az eljárás nyelve: német

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről szóló rendelet 1. cikkét, hogy a rendelet értelmében vett „polgári vagy kereskedelmi ügynek” tekintendő az alperes által kibocsátott, a felperes ... értékpapírszámláján kezelt olyan kötvények megszerzője által benyújtott kereset, amelyek tekintetében a felperes nem fogadta el az alperes által 2012 februárjának végén felajánlott cserét, és amely keresetben a kötvények megszerzője a 2012 márciusában végrehajtott és számára gazdaságilag hátrányos kötvénycsere értékkülönbségének megfelelő mértékű kártérítést követel?

¹ A megjelölt ügyekben feltett kérdések lényegileg megegyeznek.

19. A Varas Civeis de Lisboa (Portugália) által 2013. május 13-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-258/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: portugál

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Ellentétes-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának a hatékony bírói jogvédelem elvét rögzítő 47. cikkével az a nemzeti jogszabály, amely kizárja a nyereségorientált jogi személyeket a teljes költségmentességből?
2. Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét, hogy akkor biztosítják a hatékony bírói jogvédelmet, ha a tagállam belső joga, annak ellenére, hogy kizárja a nyereségorientált jogi személyeket a teljes költségmentesség köréből, automatikusan biztosítja számukra a bírósági eljárással összefüggő költségek és díjak megfizetése alóli mentességet fizetésképtelenség esetén, vagy ha szerkezetátalakítási eljárás alatt állnak?

20. Az Amtsgericht Rüsselsheim (Németország) által 2013. május 14-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-262/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: német

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Fennáll-e a rendelet 7. cikke szerinti kártalanításhoz való jog akkor is, ha a helyfoglalással érintett légi járat több mint három órával később indult, és az utast egy másik légitársaság járatára átfoglalták, és ezáltal az eredeti járat érkezés körében felmerült késedelmek jelentősen csökkent, ami során mind az eredeti légi járat, mind pedig helyettesítő légi járat három órát jelentősen meghaladó késedelemmel érkezett meg az eredeti célállomásra?
2. Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén: döntő jelentőséggel bír-e, hogy lejárt-e a 6. cikk (1) bekezdésének iii. pontjában megadott öt órás időtartam a rendelet 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazásához?
3. Jelentőséggel bír-e, hogy az átfoglalás az utas által önállóan vagy az alperes segítségével történt-e?

21. A Cour de cassation (Franciaország) által 2013. június 4-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-305/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: francia

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A szállítmányozási szerződésnek, amellyel a megbízó valamely saját nevében és felelősségére eljáró szállítmányozót bíz meg az áru fuvarozás megszervezésével, amelyet egy vagy több fuvarozó révén a megbízó javára végeztet el, lehet-e — és milyen feltételek mellett — fő célja a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-i Római Egyezmény 4. cikke (4) bekezdésének utolsó mondata értelmében vett áru fuvarozás teljesítése?
2. Amennyiben a szállítmányozási szerződés a fent hivatkozott 4. cikk (4) bekezdése szerinti áru fuvarozási szerződésnek tekinthető, de az e rendelkezés által a jog meghatározása érdekében előírt különleges vélelem nem alkalmazható, az általa előírt egyezés hiányában az első mondat feltételeit, amelyek szerint az áru fuvarozási szerződésre nem vonatkozik a (2) bekezdésben szereplő általános vélelem, úgy kell-e értelmezni, hogy a bíróságnak nem ezen, véglegesen elvetett vélelem alapján kell meghatároznia az alkalmazandó jogot, hanem a 4. cikk (1) bekezdésében meghatározott általános meghatározási elv alapján, vagyis oly módon, hogy megállapítja, hogy a szerződés mely országgal áll a legszorosabb kapcsolatban, anélkül, hogy különös figyelmet szentelne a szerződés jellemző szolgáltatását nyújtó fél tevékenysége végzésének központja szerinti országnak?
3. Feltételezve, hogy a szállítmányozási szerződés a 4. cikk (2) bekezdése szerinti általános vélelem hatálya alá tartozik, akkor — amennyiben az eredeti megrendelő az első szállítványozóval szerződött,

amelynek helyébe később egy második lépett — elfogadható-e az, ha a megbízó és e második szállítványozó közötti szerződéses viszonyra alkalmazandó jogot az első szállítványozó tevékenysége végzésének központja szerint határozzák meg, azzal, hogy az így megjelölt ország jogát tekintik általánosan alkalmazandónak a szállítványozás egészének lebonyolítására?

Munkaügyi ügyszak

35. A Tribunale di Trento (Olaszország) által 2013. április 25-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-221/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A 97/81/EK irányelvvel átültetett megállapodás 5. szakaszának 2. pontját (amely úgy rendelkezik, hogy „a teljes munkaidőben történő foglalkoztatásról a részmunkaidős foglalkoztatásra történő áttérés (vagy fordítva) munkavállaló által történő visszautasítása önmagában nem jelent elegendő jogalapot a foglalkoztatás megszüntetésére, a nemzeti jogszabályokkal, kollektív megállapodásokkal és gyakorlattal összhangban történt megszűnés sérelme nélkül, olyan egyéb indokokból, mint az érintett vállalat működési nehézségei”) úgy kell-e értelmezni, hogy az nem teszi lehetővé, hogy a tagállamok nemzeti jogszabályai biztosítsák a munkáltató részére a részmunkaidős munkaviszonynak akár a munkavállaló akarata ellenére történő teljes munkaidős munkaviszonnyá alakítását?

2. Ugyanezen irányelvvel ellentétes-e az olyan nemzeti rendelkezés (mint amilyen a 2010. november 4-i 183. sz. olasz törvény hivatkozott 16. cikke), amely lehetővé teszi a munkáltató számára, hogy a részmunkaidős munkaviszonyt akár a munkavállaló akarata ellenére is teljes munkaidős munkaviszonnyá alakítsa?

36. A Tribunal des Affaires de Sécurité Sociale des Bouches-du- Rhône (Franciaország) által 2013. május 13-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-257/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: francia

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

(Úgy kell-e értelmezni a 2003. november 25-i 2003/109/EK irányelv 11. cikkét, hogy azzal ellentétesek a francia Code de la sécurité sociale (társadalombiztosítási törvény) L.512-2. és D.512-2. cikkében előírt feltételek)?

37. A Juzgado de lo Social n o 2 de Terrassa (Spanyolország) által 2013. május 15-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-265/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: spanyol

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével ellentétes-e az igazságszolgáltatással, valamint a nemzeti toxikológiai és igazságügyi orvostani intézet eljárásával kapcsolatos meghatározott díjak szabályozásáról szóló, 2012. november 20-i 10/2012. sz. törvény (Ley 10/2012 de 20 de noviembre por la que se regulan determinadas tasas en el ámbito de la Administración de justicia y del Instituto Nacional de Toxicología y Ciencias Forenses) 1. cikke, 2. cikkének f) pontja, 3. cikkének (1) bekezdése, 4. cikke (2) bekezdésének a) pontja, 4. cikkének (3) bekezdése, 5. cikkének (3) bekezdése, 6., 7. cikke, valamint 8. cikkének (1) és (2) bekezdése, amennyiben azok nem teszik lehetővé a tagállami bíróság számára, hogy

a) módosítsa a bírósági eljárási illetéket, vagy az illetékmentesség megállapítása érdekében arányossági okokat mérlegeljen (az illeték kiszabásának állam általi igazolása és a hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést akadályozó illetékmérték tekintetében);

- b) figyelembe vegye az uniós jogi normák tényleges érvényesülésének elvét;
- c) értékelje a felek szempontjából az eljárás jelentőségét a körülményekre tekintettel; és amely illeték megfizetésének hiányában a benyújtott fellebbezést nem bírálják el?

2. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével ellentétes–e az igazságszolgáltatással, valamint a nemzeti toxikológiai és igazságügyi orvostani intézet eljárásával kapcsolatos meghatározott díjak szabályozásáról szóló, 2012. november 20-i 10/2012. sz. törvény 1. cikke, 2. cikkének f) pontja, 3. cikkének (1) bekezdése, 4. cikke (2) bekezdésének a) pontja, 4. cikkének (3) bekezdése, 5. cikkének (3) bekezdése. 6., 7. cikke, valamint 8. cikkének (1) és (2) bekezdése, amennyiben azokat olyan különös eljárásban alkalmazzák, mint a munkaügyi peres eljárás, ahol rendszerint uniós jogot alkalmaznak a Közösségen belüli kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődés alapvető tényezőjeként?

3. A fenti kérdések tekintetében továbbá, az olyan bíróság, mint amely a kérdést előterjesztette, mellőzheti-e a vitatotthoz hasonló olyan jogszabály alkalmazását, amely nem teszi lehetővé a tagállami bíróság számára, hogy

- a) módosítsa a bírósági eljárási illetéket vagy az illetékmentesség megállapítása érdekében arányossági okokat mérlegeljen (az illeték kiszabásának állam általi igazolása és a hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést akadályozó illetékmérték tekintetében);
- b) figyelembe vegye az uniós jogi normák tényleges érvényesülésének elvét;
- c) értékelje a felek szempontjából az eljárás jelentőségét a körülményekre tekintettel; és amely illeték megfizetésének hiányában a benyújtott fellebbezést nem bírálják el?

38. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) által 2013. május 15-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-266/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: holland

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. a) Úgy kell-e értelmezni az 1408/71/EGK rendelet személyi hatályra vonatkozó szabályait és a rendelet II. címében foglalt utaló szabályok területi hatályára vonatkozó szabályokat, hogy ezek az utaló szabályok alkalmazandók olyan esetben, mint a jelen ügybeli, amelyben

- a) olyan, Hollandiában lakóhellyel rendelkező munkavállalóról van szó, aki
- b) holland állampolgár,
- c) legalábbis korábban kötelezően biztosított volt Hollandiában,
- d) tengerészként egy svájci székhelyű munkáltatónak dolgozik,
- e) munkáját egy panamai zászló alatt közlekedő csőfektető fedélzetén végzi, és
- f) e munkát először az Unió területén kívül (körülbelül három hétig az Egyesült Államok kontinentális talapzatán és körülbelül két hétig nemzetközi vizeken), majd Hollandia kontinentális talapzatán (egy hónapig, majd körülbelül egy hétig) és az Egyesült Királyság kontinentális talapzatán (körülbelül egy hétig) végezte, miközben
- g) az ezzel szerzett jövedelem a holland jövedelemadó hatálya alá tartozik?

b) Amennyiben igen, csak azokra a napokra alkalmazandó-e az 1408/71/EGK rendelet, amelyeken az érintett személy valamely uniós tagállam kontinentális talapzatán dolgozott, vagy az ezt megelőző időszakra is, amelyben máshol, az Unió területén kívül dolgozott?

2. Amennyiben az 1408/71/EGK rendelet alkalmazandó az olyan munkavállalóra, akit az 1) a. kérdés említ, a rendelet mely jogrendszert vagy jogrendszereket jelöli ki alkalmazandóként?

39. A Tribunalul Sibiu (Románia) által 2013. május 16-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-268/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: román

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Az 1408/71/EGK rendelet 22. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt rendelkezések értelmében az egészségügyi ellátás igénybevételének a lakóhely szerinti tagállamban fennálló lehetetlenségét kiterjesztően vagy ésszerű módon kell értelmezni, azaz abban az esetben, ha — noha a sebészeti beavatkozást technikai szempontból megfelelő és ésszerű időn belül végre lehet hajtani a lakóhely szerinti tagállamban, mivel rendelkezésre állnak az ugyanolyan szakmai ismerettel bíró szükséges szakorvosok — az elsődleges gyógyszerek és egyéb orvosi eszközök hiánya olyan helyzetet eredményez-e, amelyben az említett cikk értelmében nem kerülhet sor a szükséges egészségügyi ellátások igénybevételére?

40. A Consiglio di Stato (Olaszország) által 2013. május 17-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-270/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Mivel úgy tűnik, hogy az EUMSZ 45. cikk (4) bekezdése által meghatározott kivétel nem terjed ki a jelen ügyre (- az Olaszországtól eltérő európai uniós tagállam állampolgárának valamely Autorità Portuale mint közjogi intézménynek minősülő jogi személy elnökévé történő kinevezése -), mert az a közszolgálati jogviszonyra vonatkozik (a szóban forgó ügyben pedig nem ez az eset áll fenn), és mivel ugyanakkor az Autorità Portuale elnökének bizalmi tisztségéről van szó, amely tág értelemben „munkavégzésnek” minősül, a tisztség kizárólag olasz állampolgárok által történő betölthetőségére vonatkozó kikötés a 45. cikk által tiltott, állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg?

2. Valamely olasz Autorità Portuale elnöki tisztségének egy másik európai uniós tagállam állampolgára által történő betöltése egyébként az EUMSZ 49. és azt követő cikkek szerinti letelepedés jogának hatálya alá tartozhat-e, és ebben az esetben a tisztség nem olasz állampolgár által történő betöltésének a nemzeti jog szerinti tilalma állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg, vagy sem, azaz úgy tekinthető-e, hogy ez a körülmény nem tartozik az EUMSZ 51. cikk hatálya alá?

3. Valamely olasz Autorità Portuale elnöki tisztségének egy másik európai uniós tagállam állampolgára által történő betöltése másodlagosan a 2006/123/EK irányelv értelmében vett „szolgáltatásnyújtásnak” minősülhet-e, az irányelv alkalmazásának kizárása a kikötői szolgáltatások vonatkozásában a jelen ügy szempontjából is releváns-e vagy sem, és — amennyiben nem releváns — a tisztség betöltésének a nemzeti jog szerinti tilalma állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg vagy sem?

4. Legutolsósorban, amennyiben úgy tekinthető, hogy az olasz Autorità Portuale elnöki tisztségének egy másik európai uniós tagállam állampolgára által történő betöltésére nem vonatkoznak a fenti előírások, az — egyébként – általánosabban az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15. cikke alapján olyan jogosultságnak tekinthető-e, amely „az uniós polgárokat az Unió bármely tagállamában megillető munkavállalás, letelepedés és szolgáltatásnyújtás jogának” részét képezi az EUMSZ 45., 49. és azt követő cikkekben, valamint a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelvben foglalt, különös „ágazati” rendelkezésektől függetlenül, és, következésképpen, a tisztség betöltésének a nemzeti jog szerinti tilalma ellentétes-e az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 21. cikkének (2) bekezdésében foglalt általános tilalmával?

41. A Cour de cassation (Franciaország) által 2013. június 10-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-316/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: francia

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a 89/391/EGK irányelv 3. cikkét, amelyre utalnak a 2003. november 4-i 2003/88/EK irányelvnek a saját hatályát megállapító 1. cikke rendelkezései, hogy az olyan személy, akit felvettek egy foglalkoztatással való segítségnyújtással foglalkozó központba, az említett 3. cikk értelmében vett „munkavállalónak” minősül?

2. Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartájának 31. cikkét, hogy az olyan személy, mint akiről az előző kérdésben szó van, az említett 31. cikk értelmében vett „munkavállalónak” minősül?

3. Az olyan személy, mint akiről az első kérdésben szó van, hivatkozhat-e közvetlenül a Chartára alapított fizetett szabadsághoz való jogra, ha a nemzeti szabályozás szerint ilyen jog nem illeti meg, illetve a nemzeti bíróságnak a Charta által biztosított említett jog teljes körű érvényesülése érdekében mellőznie kell-e az e joggal ellentétes valamennyi nemzeti jogi rendelkezés alkalmazását?

Polgári ügyszak

52. A Landgericht Düsseldorf (Németország) által 2013. április 5-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-170/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: német

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Egy szabványba foglalt alapvető szabadalom jogosultja, aki egy szabványosító szervezet felé készségét fejezte ki arra, hogy harmadik személyek számára tisztességes, ésszerű és nem diszkriminatív feltételek mellett engedélyezni fogja az alapvető szabadalmak hasznosítását, visszaél-e piaci erőfölényével akkor, amikor a szabadalombitorlóval szemben bíróság előtt érvényesíti abbahagyásra kötelezés iránti igényét, annak ellenére, hogy a szabadalombitorló úgy nyilatkozott, hogy kész tárgyalni ilyen hasznosítási engedélyről,

vagy

csak akkor állapítható meg a piaci erőfölénnyel való visszaélés, ha a szabadalombitorló a licencszerződés megkötésére irányuló olyan elfogadható, feltétlen ajánlatot terjesztett a szabványba foglalt alapvető szabadalom jogosultja elé, amelyet a jogosult nem utasíthat el anélkül, hogy ne akadályozná méltánytalanul a szabadalombitorlót, vagy ne sértené a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, és a szabadalombitorló a megadni kért engedély körébe eső, már elvégzett, hasznosításra irányuló cselekmények tekintetében előre teljesíti szerződéses kötelezettségeit?

2. Amennyiben már a szabadalombitorló tárgyalókészsége következtében megállapítható a piaci erőfölénnyel visszaélés:

Az EUMSZ 102. cikk állít-e különös minőségi és/vagy időbeli követelményeket a tárgyalókészséggel szemben? Megállapítható-e ez különösen akkor, ha a szabadalombitorló csupán általános módon (szóban) nyilatkozik arról, hogy kész tárgyalni, vagy a szabadalombitorlónak már tárgyalásokat kell folytatnia, megnevezve például azokat a konkrét feltételeket, amelyek mellett kész megkötni a licencszerződést?

3. Amennyiben a piaci erőfölénnyel visszaélés feltétele a licencszerződés megkötésére irányuló elfogadható, feltétlen ajánlat előterjesztése:

Az EUMSZ 102. cikk állít-e különös minőségi és/vagy időbeli követelményeket ezen ajánlattal szemben? Tartalmaznia kell az ajánlatnak valamennyi olyan rendelkezést, amelyet általában véve tartalmaznak a szóban forgó műszaki területre vonatkozó licencszerződések? Az ajánlatot lehet-e különösen azzal a feltétellel tenni, hogy a szabványba foglalt alapvető szabadalmat ténylegesen használják és/vagy az jogilag érvényesnek bizonyul?

4. Amennyiben a piaci erőfölénnyel visszaélés feltétele az, hogy a szabadalombitorló teljesítse a megadni kért engedélyből fakadó kötelezettségeit:

Az EUMSZ 102. cikk állít-e különös követelményeket ezzel a teljesítésre irányuló cselekménnyel szemben? Nevezetesen köteles-e a szabadalombitorló arra, hogy elszámoljon a korábbi hasznosítási cselekményekkel, és/vagy hasznosítási díjat fizessen? Adott esetben biztosíték nyújtásával is teljesíthető-e a hasznosítási díjak megfizetésére irányuló kötelezettség?

5. A szabadalombitorlásból fakadó egyéb (elszámolási, visszavonási, kártérítési) igények bíróság előtti érvényesítésére is vonatkoznak-e azok a feltételek, amelyek mellett megállapítható a szabványba foglalt alapvető szabadalom jogosultja általi piaci erőfölénnyel való visszaélés?

53. A Nejvyšší správní soud (Cseh Köztársaság) által 2013. április 19-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-212/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: cseh

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Akkor is a 95/46/EK irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett, „a természetes személy által kizárólag személyes célra, vagy háztartási tevékenysége keretében végzett személyes adat-kezelésnek” minősíthető e egy családi házra szerelt kamerarendszernek a ház tulajdonosai vagyonának, egészségének és életének védelme céljából történő működtetése, ha e rendszer közterületet is megfigyel?

54. A Juzgado de lo Mercantil de Pontevedra (Spanyolország) által 2013. május 21-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-276/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: spanyol

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Összeegyeztethető-e az EUMSZ 101. cikkel (a korábbi EK- Szerződés 10. cikkével összefüggésben értelmezett 81. cikk) és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével az olyan szabályozás, mint amelyet a bíróság előtti képviseletet ellátó ügyvédek díjszabásáról szóló rendelet, azaz a 2003. november 7-i 1373/2003. sz. királyi rendelet is meghatároz, amely a díjazásukat minimális díjhoz vagy tarifához köti, és amely ettől lefelé vagy felfelé legfeljebb 12 %-os eltérést tesz lehetővé, amennyiben a tagállam hatóságainak, ideértve a bíróságokat is, rendkívüli körülmények fennállása esetén nincs tényleges lehetőségük a törvényes díjszabás által megállapított minimum határoktól való eltérésre?

2. Az említett díjszabás alkalmazása szempontjából az abban megállapított minimum határok alkalmazásától való eltérés érdekében rendkívüli körülménynek tekinthető-e az, ha nagy az aránytalanság a ténylegesen elvégzett munka és a díjszabás vagy tarifa alkalmazásából eredő munkadíjak összege között?

3. Összeegyeztethető-e az EUMSZ 56. cikkel (korábbi EK 49. cikk) a bíróság előtti képviseletet ellátó ügyvédek díjszabásáról szóló rendelet, vagyis a 2003. november 7-i 1373/2003. sz. királyi rendelet?

4. Megfelel-e ez a szabályozás a 2006/123/EK irányelv 15. cikkének (3) bekezdésében említett szükségesség és arányosság követelményeinek?

5. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja-e az olyan ügyvédi díjak meghatározásával szembeni hatékony védelemhez való jogot, amelyek aránytalanul magasak, és nem állnak összhangban a ténylegesen elvégzett munkával?

6. Igenlő válasz esetén: összhangban állnak-e az európai egyezmény 6. cikkével a spanyol polgári perrendtartás azon rendelkezései, amelyek a költségek viselésére kötelezett fél részére nem teszik lehetővé az ügyvédi díjak összegének vitatását azon az alapon, hogy azok túlzottan magasak, és nem állnak összhangban a ténylegesen elvégzett munkával?

55. A Högsta domstolen (Svédország) által 2013. május 22-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-279/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: svéd

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. A 2001/29/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti nyilvánossághoz közvetítés fogalma kiterjed az olyan cselekményre, amelynek során egy mindenki számára hozzáférhető internetes oldalon klikkelhető linket helyeznek el, amely a szerzői jog jogosultja által közvetített műre mutat?
2. A link biztosításának módja kihat az első kérdés vizsgálatára?
3. Figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy a link mögött található műhöz való hozzáférés valamilyen módon korlátozott?
4. A tagállamok elismerhetnek szélesebb körű kizárólagos jogot a szerző számára, azáltal, hogy előírják, hogy a nyilvánossághoz közvetítés kiterjed egyéb cselekményekre is, mint amelyek az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében szerepelnek?
5. A tagállamok elismerhetnek szélesebb körű kizárólagos jogot a jogosult számára, azáltal, hogy előírják, hogy a nyilvánossághoz közvetítés kiterjed egyéb cselekményekre is, mint amelyek az irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében szerepelnek?

56. Az Eparchiako Dikastirio Lefkosias (Ciprus) által 2013. május 27-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-291/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: görög

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Figyelemmel arra, hogy a tagállamok rágalmazásra vonatkozó szabályozása mind nemzeti szinten, mind az Európai Unión belül érinti az információs szolgáltatások elektronikus úton történő nyújtására irányuló képességet, a 2000/31/EK irányelv végrehajtása szempontjából minősülhet-e ez a szabályozás az információs szolgáltatás nyújtása korlátozásának?
2. Az 1. pontban szereplő kérdésre adott igenlő válasz esetén, a 2000/31/EK irányelv 12., 13. és 14. cikkének a felelősséggel kapcsolatos rendelkezései alkalmazhatók-e a rágalmazás esetén fennálló polgári jogi felelősségre vonatkozóhoz hasonló, magánszemélyek közötti polgári jogi jogvitákra is vagy azok a kereskedelmi tevékenységgel, valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekkel összefüggő polgári jogi felelősségre korlátozódnak?
3. A 2000/31/EK irányelvnek az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat nyújtók felelősségére vonatkozó 12., 13. és 14. cikke szerinti célra tekintettel, és figyelemmel arra, hogy a tartózkodásra irányuló kötelezettséget előíró, a határozathozatalig hatályos ideiglenes intézkedések elrendeléséhez számos tagállamban először keresetet kell indítani, e cikkek olyan egyéni jogokat biztosítanak-e, amelyekre a rágalmazás miatt indított polgári jogi keresettel szemben az alperesek védelmük érdekében hivatkozhatnak vagy azok az ilyen kereset megindításának jogi akadályait képezik?
4. A 2000/31/EK irányelv 2. cikkében foglalt „információs társadalommal összefüggő szolgáltatások”, valamint „(információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat nyújtó) szolgáltató” fogalom meghatározásainak, és a 98/48/EK irányelvvel módosított 98/34/EK irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a hatálya alá tartoznak-e az olyan online információs szolgáltatások, amelyek díját nem közvetlenül a szolgáltatások címzettjei fizetik meg, hanem amelyre a weboldalon megjelenő kereskedelmi reklámok révén, közvetetten kerül sor?
5. Figyelemmel az „(információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat nyújtó) szolgáltatónak” a 2000/31/EK irányelv 2. cikkében foglalt fogalom meghatározására és a 98/48/EK irányelvvel módosított 98/34/EK irányelv 1. cikkének (2) bekezdésére, a 2000/31/EK irányelv 12., 13. és 14. cikke szempontjából mennyiben tekinthető úgy, hogy az alábbi esetek közül egy vagy több „egyszerű

továbbítást” vagy „gyorsítótárolóban történő rögzítést (caching)”, illetve „tárhelyszolgáltatást” foglal magában:

- a) olyan ingyenesen hozzáférhető weboldallal rendelkező újság, amelyen pdf vagy hasonló elektronikus formátumban közléseket a nyomtatott újság elektronikus kiadását annak valamennyi cikkével és az abban szereplő reklámokkal együtt;
- b) szabadon hozzáférhető online újság, amely szolgáltatójának díjazását a weboldalon megjelenő kereskedelmi reklámok biztosítják. Az online újságban közzétett információk az újság alkalmazottjaitól vagy független újságíróktól származnak;
- c) fizetős weboldal, amely a fenti a) vagy b) pont szerinti szolgáltatások egyikét nyújtja?

Közigazgatási ügyszak

141. A Bundesfinanzhof (Németország) által 2013. április 3-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-165/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: német

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Ellentétes-e a jövedékiadó-köteles termékekre vonatkozó általános rendelkezésekről és e termékek tartásáról, szállításáról és ellenőrzéséről szóló, 1992. február 25-i tanácsi 92/12/EGK tanácsi irányelv 9. cikke (1) bekezdésének második albekezdésével — a 92/12/EGK irányelv 7. cikke (3) bekezdésével való rendszertani összefüggésének sérelme nélkül — az a tagállami törvényi szabályozás, amelynek értelmében az a személy, aki a valamely másik tagállamban szabadforgalomba bocsátott jövedéki terméket kereskedelmi célból tartja, nem lesz adóalany, ha a terméket a másik személytől csak a belépési művelet befejezését követően szerezte meg?

142. A Commissione tributaria provinciale di Latina (Olaszország) által 2013. április 12-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-181/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

A (112/1999. sz. törvényerejű rendelet által a bevezetett módosításokat megelőzően meghatározott) 9 % mértékű behajtási jutalék a behajtási díjak egységes piacával, valamint a közösségi joggal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül-e az EUMSZ 107. cikk értelmében?

143. A Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Olaszország) által 2013. április 12-én és 2013. április 15-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek (C-184/13-C-187/13., C-194/13-C-195/13. és C-208/13. sz. ügyek)²

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Összeegyeztethetőek-e a verseny szabadságának és a vállalkozások szabad mozgásának, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának védelmével (EUSZ 4. cikk (3) bekezdése, EUMSZ 101. cikk, EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 96. cikk), és ha igen, mennyiben, az Unió tagállamai által elfogadott azon nemzeti jogi rendelkezések, amelyek a közúti fuvarozás ágazatában olyan minimális működési költségeket írnak elő, amelyek a szolgáltatás ellenértéke, tehát a szerződéses ár egyik elemének az állam általi rögzítésének minősül;

2. igazolható-e, és ha igen, milyen feltételek mellett a hivatkozott elvek korlátozása a közúti közlekedés biztonságához fűződő közérdek védelmének szükségességével, és e funkcionális megközelítéssel összeegyeztethető-e a minimális működési költségek rögzítése, amint azt a többször módosított és kiegészített 112/2008. sz. törvényrendelet 83a. cikkében foglalt szabályozás előírja;

2 A megjelölt ügyekben feltett kérdések szó szerint megegyeznek.

3. a minimális működési költségek meghatározása, az említett megközelítés szerint, az érdekelt gazdasági szereplők egyes ágazatai által kötött önkéntes megállapodásokra, másodlagosan pedig az olyan szervezetekre utalható-e, amelyek összetételét az ágazati magánszereplőket képviselő személyek erős jelenléte jellemez, jogalkotói szinten előre meghatározott kritériumok hiányában?

144. A Tribunale Amministrativo Regionale per la Sicilia (Olaszország) által 2013. április 18-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-206/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Ellentétes-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17. cikkével, valamint az arányosság elvével mint az uniós jog általános elvével az olyan nemzeti szabályozás alkalmazása, amely — a 42/2004. sz. törvényerejű rendelet 167. cikke (4) bekezdésének a) pontjához hasonlóan — az utólagos tájvédelmi engedély megadásának lehetőségéből annak tényleges vizsgálata nélkül zárja ki az alapterület- és kiterjedésbeli növekedéssel járó valamennyi emberi beavatkozást, hogy az ilyen beavatkozások az adott, meghatározott terület tájvédelmi értékeivel összhangban állnak-e?

145. A Consiglio di Stato (Olaszország) által 2013. április 23-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-213/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Építési beruházásra irányuló — még ha a bérleti szerződés egyes jellemzőivel vegyített — közbeszerzésnek minősül-e a megkötés előtt álló, jövőbeni dologra vonatkozó bérleti szerződés, ideértve a legutóbb javasolt, a bérbevitelre vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalást is, és következésképpen elutasítandó-e az említett szerződésnek a közbeszerzési szabályozás hatálya alól a 2004/18/EK irányelv 16. cikke alapján kizárt szerződések közé sorolása?

2. Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén, tekintheti-e hatálytalannak a nemzeti bíróság, nevezetesen a jelen kérdést előterjesztő bíróság a szóban forgó ügyben esetleg született, a következőkben leírt ítéletet, mivel az lehetővé tette a közbeszerzésekre vonatkozó közösségi jogi szabályozással ellentétes helyzet fennállását, tehát végrehajtható-e a közösségi joggal ellentétes ítélet?

146. A Teleklagenævnet (Dánia) által 2013. április 25-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-222/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: dán

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Egyetemes szolgáltatási irányelv), beleértve annak 32. cikkét, megtiltja-e a tagállamoknak olyan szabályok elfogadását, amelyek nem teszik lehetővé egy vállalkozás számára a tagállammal szemben olyan kereset előterjesztését, amelyben az említett irányelv II. fejezetében nem szabályozott, további kötelező szolgáltatások biztosítása nettó költségeinek külön megtérítését kéri, ha a vállalkozásnak az említett irányelv II. fejezetében szabályozott, egyetemes szolgáltatási kötelezettségeihez tartozó egyéb szolgáltatásaiból származó nyeresége meghaladja a további kötelező szolgáltatások biztosításához kapcsolódó veszteséget?

2. Az egyetemes szolgáltatási irányelv megtiltja-e a tagállamoknak olyan szabályok elfogadását, amelyek a tagállammal szemben csak akkor teszik lehetővé olyan kereset előterjesztését egy vállalkozás számára, amelyben az említett irányelv II. fejezetében nem szabályozott, további kötelező szolgáltatások biztosítása nettó költségeinek megtérítését kéri, ha a nettó költségek indokolatlan terhet jelentenek a vállalkozás számára?

3. A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén dönthet-e úgy a tagállam, hogy az említett irányelv II. fejezetében nem szabályozott, további kötelező szolgáltatások biztosításához nem kapcsolódik indokolatlan teher, amennyiben a vállalkozás egészében véve nyereségre tett szert az egyetemes szolgáltatási kötelezettséghez tartozó valamennyi szolgáltatásnyújtásból, beleértve azon szolgáltatások nyújtását, amelyeket a vállalkozás az egyetemes szolgáltatási kötelezettség hiányában is nyújtott volna?

4. Az egyetemes szolgáltatási irányelv megtiltja-e a tagállamoknak olyan szabályok elfogadását, amelyek értelmében a kijelölt vállalkozásnak az említett irányelv II. fejezetében szabályozott, egyetemes szolgáltatási kötelezettségeihez kapcsolódó nettó költségeit a kérdéses szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódó valamennyi bevétel és kiadás alapján kell számítani, beleértve azon bevételeket és kiadásokat is, amelyek a vállalkozásnál az egyetemes szolgáltatási kötelezettség hiányában is létrejöttek volna?

5. Befolyásolja-e az 1–4. kérdésre adandó választ az, ha a további kötelező szolgáltatásnyújtást az EUMSZ II. melléklet értelmében tengerentúli országnak vagy területnek minősülő Grönlandon írják elő, amennyiben a dán hatóságok egy Dániában bejegyzett vállalkozás számára írják elő kötelezettséget, és a vállalkozás nem végez egyéb tevékenységet Grönlandon?

6. Az 1–5. kérdésre adandó válaszok szempontjából milyen jelentősége van az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének és 108. cikk (3) bekezdésének, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló, 2011. december 20-i bizottsági határozatnak (2)?

7. Az 1–5. kérdésre adandó válaszok szempontjából milyen jelentősége van a többek között az egyetemes szolgáltatási irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében, 3. cikkének (2) bekezdésében és (4), (18), (23) és (26) preambulumbekkezdésében, valamint IV. mellékletének B. részében szereplő minimális versenytorzulás elvének?

8. Amennyiben az egyetemes szolgáltatási irányelv rendelkezései megtiltják az 1., 2. és 4. kérdésben hivatkozott nemzeti rendszereket, e rendelkezések vagy tiltások közvetlen hatállyal rendelkeznek-e?

147. A Conseil d'État (Belgium) által 2013. április 29-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-225/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: francia

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a hulladékokról szóló 75/442/EGK irányelv 7. cikkét, hogy hulladékgazdálkodási tervnek minősül egy olyan normatív rendelkezés, amely azon főszabály alól, amely szerint csak hulladékgazdálkodási tervben megjelölt területen elhelyezkedő hulladéklerakók kaphatnak engedélyt, olyan kivételt enged, hogy a hulladékgazdálkodási terv hatálybalépése előtt engedélyezett hulladéklerakók tekintetében a hatálybalépés után új engedélyezési eljárás folytatható le a hulladékgazdálkodási terv hatálybalépése előtt kiadott engedéllyel érintett földterületekkel kapcsolatban?

2. Úgy kell-e értelmezni a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK irányelv 2. cikkének a) pontját, hogy a terv illetve program fogalmát kiterjeszti egy olyan normatív rendelkezésre, amely azon főszabály alól, amely szerint csak a hulladékokról szóló 75/442/EGK irányelv 7. cikke által előírt hulladékgazdálkodási tervben megjelölt területen elhelyezkedő hulladéklerakók kaphatnak engedélyt, olyan kivételt enged, hogy a hulladékgazdálkodási terv hatálybalépése előtt engedélyezett hulladéklerakók tekintetében a hatálybalépés után új engedélyezési eljárás folytatható le a hulladékgazdálkodási terv hatálybalépése előtt kiadott engedéllyel érintett földterületekkel kapcsolatban?

3. A második kérdésre adott igenlő válasz esetén, megfelel-e a 2003. október 16-i rendelettel módosított, 1996. június 27-i rendelet 70. cikkének második bekezdése a 2001/42/EK irányelv által előírt hatásvizsgálat követelményeinek?

148. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) által 2013. április 29-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-242/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: holland

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Szükségszerűen kizárja-e az állami vállalat általi kezességvállalás — az EUMSZ 107. és 108. cikk értelmében vett állami támogatásnak minősítéshez szükséges — hatóságoknak tulajdonítását, hogy a kezességet, akár csak a jelen ügyben, az állami vállalat azon (egyedüli) ügyvezetője vállalta, akinek jöllehet polgári jogi szempontból lehetősége volt erre, de önhatalmúlag járt el, tudatosan titokban tartotta a kezességvállalást, és megsértette az állami vállalat alapszabályának rendelkezéseit azáltal, hogy nem szerezte be a felügyelőbizottság hozzájárulását, és ezenkívül abból kell kiindulni, hogy az érintett közigazgatási szerv (a jelen ügyben az önkormányzat) nem kívánt kezességet vállalni?

2. Jelentőséggel bírnak-e e körülmények, ha azok nem zárják ki szükségszerűen a hatóságoknak tulajdonítását, azon kérdés megválaszolása szempontjából, hogy a kezességvállalás a hatóságoknak tulajdonítható-e, vagy a nemzeti bíróságnak a hatóságoknak tulajdonítás mellett, illetve ellen szóló egyéb bizonyítékokra figyelemmel lévő mérlegelést kell végeznie?

149. A Hof van beroep te Brussel (Belgium) által 2013. május 8-án benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-254/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: holland

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az EUMSZ 30. cikk értelmében vett, behozatali vámmal azonos hatású díjnak tekintendő-e a környezet trágyázószerek okozta szennyezés elleni védelméről szóló, 1991. január 23-i rendelet 21. cikkének (5) bekezdése szerinti importlefölözés, amelyet kizárólag az állati trágya vagy más műtrágyák által képzett trágyatöbbslet más tagállamokból belföldre történő behozatala esetén, és attól függetlenül kell megfizetni, hogy e többsletet feldolgozzák-e, vagy belföldön hozzák forgalomba, és az említett rendelkezés szerint az importált trágyatöbbsletet terhelő lefölözést az importőrre vetik ki, miközben azt a belföldön előállított trágyatöbbslet után a gyártóra vetik ki, jöllehet az a tagállam, amelyből a trágyatöbbsletet exportálják, a többslet más tagállamokba történő kivitele esetén a lefölözés mérséklését írja elő?

2. Amennyiben a környezet trágyázószerek okozta szennyezés elleni védelméről szóló, 1991. január 23-i rendelet 21. cikkének (5) bekezdése szerinti importlefölözés, amelyet kizárólag az állati trágya vagy más műtrágyák által képzett trágyatöbbslet más tagállamokból a Flamand Régióba történő behozatala esetén kell megfizetni, nem tekintendő behozatali vámmal azonos hatású díjnak, úgy az EUMSZ 110. cikk értelmében vett, más tagállamok termékeire kivetett hátrányosan megkülönböztető adónak kell-e tekinteni az említett importlefölözést azért, mert a belföldön előállított állati trágya esetében olyan alapvető lefölözés kivetésére kerül sor, amely a nemzeti rendszer részét képezi, és amelynek mértéke gyártási eljárásonként különbözik, miközben az importált trágyatöbbslet esetében a gyártási eljárástól (többek között az állati eredettől vagy a P2O5N-tartalomtól) függetlenül a Flamand Régióban előállított állati trágyára vonatkozó alapvető lefölözés 0,00 euró összegű legalacsonyabb mértékénél magasabb, egységes mértékű importlefölözést vetnek ki, jöllehet az a tagállam, amelyből a trágyatöbbsletet exportálják, a többslet más tagállamokba történő kivitele esetén a lefölözés mérséklését írja elő?

150. A Hof van beroep te Antwerpen (Belgium) által 2013. május 10-én és 2013. május 15-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek (C-256/13. és C-264/13. sz. ügy)³

Az eljárás nyelve: holland

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni az elektronikus hírközlő hálózatok és az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló, 2002. március 7-i 2002/20/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Engedélyezési irányelv”) 6. és/vagy 13. cikkét, hogy azzal ellentétes, hogy valamely tagállami hatóság számára lehetővé tegyék, hogy költségvetési vagy más okokból megadóztassa a távközlési szolgáltatók gazdasági tevékenységét, amelyet a tagállam vagy egy részének területén az e tevékenységhez használt GSM oszlopok, póznák vagy antennák állami vagy magántulajdonú ingatlanokon való rendelkezésre állása tesz lehetővé?

151. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) által 2013. május 15-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-267/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: holland

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni a KN 3004 vámtarifaszám értelmében vett „gyógyszerek” fogalmát, hogy abba beletartoznak az olyan tápszerekészítmények, mint a szóban forgó termékek, amelyeket kizárólag arra szánnak, hogy azokkal orvosi felügyelet mellett enterálisan (emésztőcsatornai csövön keresztül) tápláljanak olyan személyeket, akik betegség vagy fertőzés miatt orvosi kezelés alatt állnak, és a termékekkel e betegség vagy fertőzés elleni küzdelem keretében táplálják őket az alultápláltság megszüntetése vagy megelőzése céljából?

2. Úgy kell-e értelmezni a KN 2202 vámtarifaszám értelmében vett „ital” fogalmát, hogy abba beletartoznak az olyan folyékony tápszerek, mint a szóban forgó termékek, amelyeket nem ivásra, hanem enterális (emésztőcsatornai csövön keresztül történő) táplálásra szánnak?

152. A Commissione Tributaria Regionale per la Toscana (Olaszország) által 2013. május 21-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-272/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: olasz

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv 16. cikke, valamint a 2006/112/EK irányelv 154. és 157. cikke szerint a behozott áruk azon rendeltetése, hogy a vámraktározási eljárástól eltérő raktározási eljárás, azaz a héa-raktározási eljárás alá vonják őket, elegendő-e a behozatali héa megfizetése alóli mentességhez abban az esetben is, ha az elhelyezésre nem fizikailag, hanem csak papíron kerül sor?

2. Ellentétes-e a 77/388/EGK hatodik irányelvvel és a 2006/112/EK irányelvvel az a gyakorlat, amelynek során a tagállam annak ellenére beszedi a behozatali héát, hogy az — tévedésből vagy szabálytalanság miatt — a fordított adózás keretében önszámlázás útján, valamint az értékesítésekről és beszerzésekről szóló nyilvántartásba történő egyidejű bejegyzéssel megfizetésre került?

3. Sérti-e a héa-semlegesség elvét az, ha a tagállam a fordított adózás keretében önszámlázás útján, valamint az értékesítésekről és beszerzésekről szóló nyilvántartásba történő egyidejű bejegyzéssel már megfizetett héa megfizetését követeli?

³ A megjelölt ügyekben feltett kérdések szó szerint megegyeznek.

153. A Helsingborgs tingsrätt (Svédország) által 2013. június 5-én benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem (C-307/13. sz. ügy)

Az eljárás nyelve: svéd

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az állatok védelméről szóló rendelet (djurskyddsförordningen, 2003:105) 9. §-ának beiktatása tekintetében a végrehajtási időszak 2003. május 1-jéről 2003. április 15-ére történő lerövidítése tagállamként azt a kötelezettséget róttá-e Svédországra, hogy a 98/34/EK irányelv 8. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése alapján újra közölje a tervezetet?

2. Amennyiben az első kérdésre olyan válasz születik, amely szerint a tervezetet újra közölni kellett volna, milyen jogkövetkezményekkel jár, hogy ezt az eljárási szabályt nem tartották be?

Előzetes döntéshozatal tárgyában közzétett határozatok

Büntető ügyszak

Az adott időszakban nem tettek közzé ilyen tárgyú határozatot.

Gazdasági ügyszak

Az adott időszakban nem tettek közzé ilyen tárgyú határozatot.

Munkaügyi ügyszak

Az adott időszakban nem tettek közzé ilyen tárgyú határozatot.

Polgári ügyszak

Az adott időszakban nem tettek közzé ilyen tárgyú határozatot.

Közigazgatási ügyszak

Az adott időszakban nem tettek közzé ilyen tárgyú határozatot.

Egyéb, magyar vonatkozású ügyek az Európai Bíróság előtt

XIX. 2013. április 29-én benyújtott kereset (T-242/13. sz. ügy)

A keresetlevél nyelve: spanyol

Kereseti kérelmek

A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

- helyezze hatályon kívül a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) (OHIM) első fellebbezési tanácsának 2013. február 7-i azon határozatát (R 1401/2012-1. sz. ügy), utasítsa el a benyújtott felszólalást, rendelje el a 6 798 862. sz. „PEPE CASTELL” közösségi védjegybejelentés alapján a lajstromozást, és a felszólalót kötelezze a mindkét fokon felmerülő költségek viselésére;
- az OHIM-ot, mint alperest kötelezze a saját költségeinek és a felperesnél a jelen eljárásban felmerült költségek viselésére;
- a beavatkozót kötelezze a saját költségeinek és a felperesnél a jelen eljárásban felmerült költségek viselésére.

Jogalapok és fontosabb érvek

A közösségi védjegy bejelentője: a felperes.

Az érintett közösségi védjegy: a „PEPE CASTELL” szóvédjegy a 16., 25. és 39. osztályba tartozó áruk és szolgáltatások vonatkozásában — 6 798 862. sz. közösségi védjegybejelentés.

A felszólalási eljárásban hivatkozott védjegy vagy megjelölés jogosultja: a PJ Hungary Szolgáltató kft.

A hivatkozott védjegy vagy megjelölés: a „Pepe Jeans FOOTWEAR” szóelemet tartalmazó ábrás védjegy a 25. osztályba tartozó áruk vonatkozásában.

A felszólalási osztály határozata: a felszólalási osztály a felszólalásnak helyt adott.

A fellebbezési tanács határozata: a fellebbezési tanács a fellebbezést elutasította.

Jogalapok: a 207/2009 tanácsi rendelet 8. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

A Kúria uniós jogi tárgyú határozatai

Büntető ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Gazdasági ügyszak

Gfv.VII.30.078/2013/14.

I. A lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben a kétnemű devizaárfolyam (vételi és eladási árfolyam) alkalmazása során felmerülő különbözet költségnek minősül, mely mértéke feltüntetésének hiánya a szerződés semmisségét eredményezi.

II. A 1996. évi CXII. törvény 213. §-a csak a szerződés semmisségéről rendelkezik, annak jogkövetkezményeiről nem ezért az utóbbiakra a Ptk. 237-239. § rendelkezései irányadók. A kétnemű devizaárfolyamon kötött eltérés mértéke feltüntetésének hiánya mint érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, a szerződés ezáltal érvényessé nyilvánítható akként, hogy a bíróság rögzíti a kétnemű devizaárfolyam közötti eltérés mértékét, mely a THM kiszámításakor, illetve a szerződés megkötésekor fennállt.

I. A Kúriának abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia: a perbeli lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben költségnek minősül-e a kétnemű devizaárfolyam (vételi és eladási árfolyam) alkalmazása során felmerülő különbözet. Amennyiben költség, annak az a jogkövetkezménye, hogy - figyelemmel a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltakra - az árfolyamok közötti különbség %-os mértéke, vagy az árfolyamrész mértéke feltüntetésének hiánya a szerződés semmisségét eredményezi. Nem tárgya jelen felülvizsgálati eljárásnak a kétnemű árfolyam alkalmazása esetleges tisztességtelenségének megítélése, mely kérdés kapcsán a Kúria előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett a Pfv.VII.21.247/2012. számú ügyben.

A felmerült jogkérdés megválaszolásához a Kúria rögzített - mert ezen fogalmak tartalmát jogszabály nem adja meg -, hogy árfolyam alatt egy deviza másik devizában kifejezett értékét érti. Az árfolyam-különbözet számszerűen mutatja meg adott időpontban az adott devizavételi és -eladási árfolyama közötti különbséget (pl. 8 Ft). Az árfolyamrész pedig azt fejezi ki, hogy az adott devizavételi és -eladási árfolyama az adott időpontban hány százalékban tér el az adott deviza középárfolyamától (pl. +/- 1 %).

A jelen perben a felek nem vitatták, hogy az ugyanazon időpontban érvényesülő eladási és vételi árfolyam kizárólag a THM kiszámításakor jelent meg, értékelődött. A kölcsön folyósításakor csak a vételi árfolyamnak, míg a törlesztésekkor csak az eladási árfolyamnak volt, illetve ez utóbbinak van jelentősége. Ez azonban még nem jelenti - az később kifejtettek szerint - azt, miszerint szerződésen kívüli és így jelen jogkérdés eldöntését nem befolyásoló körülménynek kellene tekinteni, hogy a vételi

és eladási árfolyam képzésekor a pénzügyi intézmény milyen mértékben tér el saját deviza középárfolyamától.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben azt állították, hogy a jogerős közbenső ítélet a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés b) illetve c) pontjában foglaltakat sérti.

A Kúria rámutat arra, hogy a 1996. évi CXII. törvény felülvizsgálati kérelemben hivatkozott rendelkezéseit azok céljának megfelelően kell értelmezni, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakra is. A 1996. évi CXII. törvény 213. §-ának célja egyértelműen a fogyasztók védelme. A fogyasztók védelmét az indokolja, hogy ők a kölcsönt nyújtó professzionális gazdasági szereplőkhöz képest információs hátrányban vannak, a kölcsönt nyújtók intellektuális, szakmai és kommunikációs erőfölénye a kölcsönszerződés megkötésekor, illetve a jogviszony egész tartama alatt egyértelműen fennáll.

A költség fogalmát a perbeli szerződés megkötésének időpontjában jogszabály (ide értve a Ptk-t, a 1996. évi CXII. törvényt, a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendeletet is) egyértelműen nem határozta meg, a 1996. évi CXII. törvény egyes rendelkezései is eltérően rendelkeztek róla [pl. 1996. évi CXII. törvény 212. § (2) bekezdése, 213. § (1) bek c) pontja].

A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés b) pontja szerint kötelező a szerződésben feltüntetni az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót és a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb esetleges költségeket. A 213. § (1) bekezdés c) pontja a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés kötelező tartalmi elemeként sorolja fel a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ideértve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves, százalékban kifejezett értékét. A teljes hiteldíjmutatóban - figyelemmel a 1996. évi CXII. törvény 212. § (2) és (3) bekezdésében írtakra - az adós által a kölcsönért fizetendő terhelést kell számításba venni. A teljes hiteldíjmutató fogalmát és számítását a perbeli szerződés megkötésekor a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet határozta meg.

A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet egyes vonatkozó rendelkezéseinek elemzése előtt a Kúria vizsgálta a THM célját, funkcióját. A THM egyik - a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésében tételesen is rögzített - funkciója az, hogy a fogyasztó a szerződés megkötése előtt az egyes pénzügyi intézmények által nyújtott termékek árai össze tudja hasonlítani. Másik funkciója bár ennek tételes rögzítése a rendeletben elmaradt - az, hogy a jövőre nézve is tájékoztatást nyújtson arról, milyen terhek terhelik a fogyasztót, feltéve, hogy szerződésszerű teljesítésre kerül sor, és nem változnak a szerződéses feltételek (egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége).

A THM funkciójával kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-76/10. sz. Pohotovost r. o. kontra Iveta Korčková ügyben 2010. november 16-án hozott határozatában az irányelvet értelmezve foglalt állást. Kifejtette, miszerint a hivatkozott irányelv 4. cikke a fogyasztók tisztességtelen hitelfelvelelekkel szembeni védelme érdekében írja elő, hogy a kölcsönvevő a szerződés megkötésekor rendelkezzen mindazon tényezők ismeretével, amelyek kötelezettségvállalására hatással lehetnek; hogy a fogyasztó teljes körűen megismerhesse az általa megkötött szerződés jövőbeli teljesítésével kapcsolatos feltételeket (68. pont). Az Európai Unió Bírósága szerint alapvető fontossággal bír a fogyasztónak a hitel összköltségéről egységes matematikai képlet alapján kiszámított kamat formájában való tájékoztatása. Egyrészt ez az információ melyet az irányelv 3. cikke értelmében a hirdetésben fel kell tüntetni bzzájárul a piac átláthatóságához, mivel lehetővé teszi, hogy a fogyasztó összehasonlítsa a hitelajánlatokat. Másrészt pedig lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy felmérje kötelezettségvállalásának terjedelmét (70. pont).

A hivatkozott irányelv nem rendelkezik külön azon kölcsönszerződésekről, amelyek esetén a kölcsön nyújtása más pénznemben történik, mint a folyósítás, illetve a törlesztés. Az irányelv megalkotásakor, módosításakor a deviza alapú hitelezés még nem volt elterjedt. Ettől függetlenül a később tömegesen, több tagállamban is alkalmazott deviza alapú kölcsönszerződésekre - így a perbeli szerződésre is - irányadó nemzeti jogszabályoknak meg kellett felelniük az irányelv rendelkezéseinek.

A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet jelen jogvita eldöntése szempontjából irányadó, a szerződés megkötésekor hatályos rendelkezései az alábbiakat tartalmazzák. A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet 8. § (1) bekezdése szerint a teljes hiteldíjmutató belső kamatláb, amely mellett az ügyfél által

visszafizetendő tőke és hiteldíj egyenlő az ügyfél által a hitel folyósításáig bezárólag a kölcsönrel kapcsolatban - a (2) bekezdésben meghatározott kivételekkel - fizetett összes költséggel csökkentett hitelösszeggel. A THM számításánál az ügyfél által a pénzügyi intézménynek fizetett költségeket, valamint a harmadik személynek fizetett költségek közül az ügyfél által felajánlott fedezet értékbecslésének díját és lakásépítésknél a helyszíni szemlék díját kell figyelembe venni. A (2) bekezdés nevesíti a THM számításánál figyelembe nem vehető költségeket. A 8. § semmilyen speciális rendelkezést nem tartalmaz a deviza alapú kölcsönszerződésekre. Ugyanakkor a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet 11/B. § (1) bekezdésében akként rendelkezik a deviza alapú kölcsönök tekintetében, hogy a 10. §-ban meghatározott képleteknél az ügyfél által teljesített kifizetéseket forintban kell számításba venni, az a) pont szerint a szerződésben rögzített THM számításnál a pénzügyi intézménynél alkalmazott, a szerződés megkötését megelőző 10 napnál nem régebbi devizaárfolyam figyelembe vételével. A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet módot ad mind egynemű, mind kétnemű árfolyamok alkalmazására.

A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet értelmében, amennyiben kétnemű árfolyam kerül a szerződés szerint alkalmazásra (mint a perbeli esetben is) a THM számításakor kifejezetten az egy és ugyanazon az adott napon érvényes eladási és vételi árfolyamokat kellett figyelembe venni úgy, hogy a devizában kifejezett kölcsön összeget a kölcsönszerződés megkötését megelőző 10 napnál nem régebbi, tetszőlegesen választott napon érvényes vételi árfolyammal, a mindenkori törlesztőrészleteket pedig ugyanezen az adott napon érvényes eladási árfolyammal kellett megszorozni. Ez a képletben az Ak tétel alatt jelenik meg, tehát a devizavételi és -eladási árfolyamot a THM-ben figyelembe kellett venni.

Az adott ügyben a jogerős közbenső ítélet akként foglalt állást, hogy a THM-ben az eladási és vételi árfolyam figyelembe vételre került, ezt a megállapítást a felülvizsgálati kérelem nem vitatja, így ezt a Kúria is tényként fogadta el.

A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet szerinti képletben akár egynemű, akár kétnemű árfolyamot alkalmaz a pénzügyi intézmény, az átszámítást lehetővé tevő tényezőként jelenik meg az árfolyam. A THM képletben egyéb módon az alkalmazott árfolyam, árfolyamok nem jelennek meg. A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendeletből magából nem következik, hogy kétnemű devizaárfolyam alkalmazásából származó különbözetet a szerződésben fel kellene tüntetni. A Kúria megítélése szerint azonban az a következtetés sem vonható le a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendeletből, hogy az nem lenne költség. A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet szerkezetéből arra kell következtetni, hogy a 8. § azokra a kölcsönszerződésekre vonatkozik, melyek esetén a kölcsön nyújtására, folyósítására, törlesztésére forintban kerül sor, míg ezt követően rendezi a 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet a deviza alapú kölcsönszerződésekre vonatkozó szabályokat. Vagyis önmagában abból, hogy nem a 8. § tartalmazza a deviza átváltásával kapcsolatos rendelkezéseket nem következik, hogy a vételi és eladási árfolyamból származó eltérés nem költség.

A 41/1997. (III. 5.) Kormányrendelet az előbbieken másodikként megjelölt célja, funkciója nem tud maradéktalanul érvényesülni deviza alapú kölcsönszerződések esetén. A THM nem alkalmas, nem lehet alkalmas arra, hogy annak alapján a kölcsön felvevője összecszerűen kiszámítsa a teljes futamidő alatt őt terhelő fizetési kötelezettségét. A forint-deviza árfolyamok alakulását illetően ugyanis a THM semmilyen előzetes tájékoztatást nem tud adni. A forint-deviza árfolyamának változása a feleken kívül álló körülmény. Ugyanakkor a vételi és eladási árfolyam közötti különbség, a banki működéshez, a belső árképzéshez kapcsolódó fogalom. Azt, hogy az árfolyamrész a pénzügyi intézmény milyen %-ban határozza meg, üzletpolitikája, üzleti érdekei és a keresleti-kínálati viszonyok befolyásolják. A perbeli tényállás szerint az árfolyamrész hosszú ideig - a THM meghatározásától egészen 2008 októberéig - változatlan mértékű volt, a deviza-középfolyamhoz viszonyítva +/- 0,5%. Ezt követően emelték fel a deviza-középfolyamhoz viszonyítva +/- 1%-ra.

A felperes törlesztőrészleteit tehát a perbeli szerződés alapján két egymástól elkülönülő körülmény is növelhette: egyrészt az árfolyamkockázat (ez akár csökkenthette is), másrészt az árfolyamrész, amely a fogyasztó számára szükségképpen többlet terhet jelent az egynemű árfolyam alkalmazásához képest. A kétnemű, a folyósításkor vételi, a törlesztésekkor eladási árfolyamok alkalmazásából eredő teher mindenképpen a fogyasztót terheli, melyet a szerződés megkötésekor tudomásul vett és annak mértéke változatlanságával főszabályként jogszerűen számolhatott. A kétnemű árfolyamok alkalmazása miatt a vételi és eladási árfolyam közötti különbség az árfolyam változatlansága mellett is teher, az árfolyam

változása - akár a forint erősödése - esetén is többletfizetési kötelezettséget eredményez a fogyasztó számára az akkori vételi árfolyammal összehasonlítva.

Tekintettel arra, hogy a 1996. évi CXII. törvény 213. §-a egyértelműen fogyasztóvédelmi célú, a fogyasztó megfelelő informáltságát célzó rendelkezés, a költség jogszabályhely szerinti fogalmát objektív teleologikus módon nem a pénzügyi intézmény oldaláról, hanem a fogyasztó szempontjából kell értelmezni. Ez azt jelenti, hogy ami a fogyasztó számára fizetési kötelezettséget, terhet jelent, az költség. Ezt az értelmezést támasztja alá a hivatkozott irányelv 1. cikk (2) bekezdés d) pontja is, mely szerint a fogyasztónak nyújtott hitel teljes költsége alatt mindazt a költséget kell érteni, mely a kölcsönszerződéshez közvetlenül kapcsolódik. Ezen elvárásnak felel meg a 1996. évi CXII. törvény 212. § (2) bekezdése is, amely szerint a teljes hiteldíj a kölcsönért fizetendő teljes terhelés, amely tartalmazza a kamatokat, a folyósításkori jutalékokat és minden egyéb kölcsön felhasználásával kapcsolatosan fizetendő költséget. E jogszabályhely nyelvtani értelmezése alapján a kölcsönért fizetendő terhelés alatt a kamatokat, jutalékokat (járulékokat) és az egyéb költségeket kell érteni, ez utóbbi körbe tartozik a vételi és eladási árfolyam közötti eltérés mértéke is.

A fenti jogi álláspontot támasztják alá az alábbiak is. Jelen perben - szemben a Pfv.VII. 21.247/2012. számú ügyel - nem volt vitatott (a felek egyező előadást tettek e tárgyban), hogy van tényleges átváltás, vagyis, hogy a folyósításkor a pénzügyi intézmény a devizát átváltja forintra, majd a törlesztésekkor a forintot visszaváltja devizára, vagyis konverziós szolgáltatást nyújt. E kérdés megítélése tárgyában egyébként a Kúria a hivatkozott ügyben nem is tett fel kérdést az Európai Unió Bíróságának. Kérdései arra irányultak, hogy az árfolyamrés tisztességtelensége egyáltalán vizsgálható-e a bíróság által, illetve ha vizsgálható és azt tisztességtelennek találná, a tisztességtelen rendelkezés hogyan orvosolható. Jelen ügyben - figyelemmel a felek előadására - a Kúria tényként köteles elfogadni, hogy volt és van konverziós szolgáltatás, ennek pedig költségei vannak. A Kúria nem osztja a Legfőbb Ügyész szakmai véleményében kifejtett azon álláspontot, hogy elkülönítendő, elkülöníthető az adott szerződéses konstrukcióban a kölcsönszerződéstől a deviza forintra, illetve a forint devizára történő átváltására irányuló szerződéses megállapodás. A perbeli kölcsönszerződésnek ugyanis elválaszthatatlan része a konverzió, anélkül a kölcsönszerződés nem teljesíthető.

Azt, hogy a vételi és eladási árfolyam alkalmazásából eredő eltérés költség, nem cáfolják a jelen ügyben nem irányadó, 2010. november 27-től hatályos Hpt-nek a rendelkezései sem. A hatályos 1996. évi CXII. törvény 200/A. §-a deviza alapú lakáskölcsön esetén írja elő, hogy az átváltásra mind a folyósításkor, mind a törlesztésekkor a kölcsönt nyújtó hitelintézet által meghatározott középárfolyamon vagy az MNB hivatalos devizaárfolyamán kell, hogy sor kerüljön. A 1996. évi CXII. törvény 209. § (1) bekezdés g) pontja - visszautalva a 200/A. § szerinti árfolyamok közötti választási lehetőségre - valóban a számítási mód kifejezést használja, de mivel egynemű árfolyam alkalmazását írja elő, ezen kifejezés használatából nem lehet arra következtetni, hogy kétnemű árfolyam alkalmazásából nem keletkezik költség a fogyasztó oldalán. A 1996. évi CXII. törvény egyes rendelkezéseit 2010. november 27-i hatállyal módosító 2010. évi XCVI. tv. indokolása az 1. § kapcsán azt tartalmazza: „devizában nyilvántartott, illetve devizában nyújtott, de forintban törlesztett hitelekhez kapcsolódó fizetések alkalmával (pénzügyi intézmény által történő folyósítás, ügyfél általi elő- vagy végtörlesztés és díjak megfizetése) az egyes devizanemek bankok által meghatározott átváltási illetve eladási árfolyamai közötti jelentős különbség miatt az ügyfeleket terhelő indokolatlanul magas költség keletkezik”

Mindezekre tekintettel a Kúria megítélése szerint a vételi és eladási árfolyamok alkalmazásából eredő teher olyan költségnek minősül, amit a 1996. évi CXII. törvény 213. § (1) bekezdés c) pontja szerint a szerződésben fel kell tüntetni.

Álláspontja kialakítása során a Kúria figyelemmel volt arra is, hogy amennyiben a perbeli kétnemű árfolyam alkalmazásából eredő fogyasztói terhet nem tekinti költségnek, hanem számítási módnak, szerződésen kívüli tényezőnek, az azzal a következménnyel járna, hogy az I. r. alperes a piaci szabályok korlátai között szabadon, egyoldalúan módosíthatta és módosíthatja a jövőben a vételi és eladási árfolyam közötti különbséget. Egy ilyen értelmezés pedig ellentétes lenne a hivatkozott rendelkezés céljával, a fogyasztók hatékony védelmével.

A Kúria álláspontja szerint a perbeli lakossági, fogyasztási kölcsönszerződésben tételesen rögzíteni kellett volna vagy az árfolyamrés mértékét (deviza-középfolyam +/- 0,5%), vagy a vételi és eladási árfolyam alkalmazásából eredő eltérés mértékét (1%), melytől a pénzügyi intézmény csak az egyoldalú szerződésmódosítás szabályait betartva térhetett volna el a fogyasztó hátrányára.

Munkaügyi ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Polgári ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Közigazgatási ügyszak

Kfv.V.35.152/2012/6.

A bíróság jogi indokolásának az alkalmazott jogszabályi kört és annak mikénti értelmezését tartalmaznia kell.

Kfv.I.35.589/2012/5.

A bíróság mértéke jogszerűségének felülvizsgálata. Az EK rendelet 44. cikke alapján a vétlenség bizonyítása esetén a jogkövetkezmények alkalmazása kizárt.

A jogerős ítélet törvényességét a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Kfv.V.35.426/2010/5. számú végzésében az új eljárásra előírt szempontok maradéktalan betartása alapozzák meg, miután a Pp. 275. § /5/ bekezdése előírása alapján a végzésben foglaltak az új eljárás során kötik az elsőfokú bíróságot. A Legfelsőbb Bíróság ezen végzésében a megismételt eljárásra előírta, hogy az 2149/2001/EK rendelet 44. cikk (1) bekezdése értelmében a felperesnek azt is bizonyítania kell, hogy a valóltan adatközlésben nem volt vétkes. Kifejtette, hogy a vétlenség megállapításához nem elégséges annak igazolása, hogy az érintett parcellákon a kérelmező támogatható növényt termesztett.

A korábbi legfelsőbb bírósági végzés sem tartotta kizártnak a peres eljárás során történő bizonyítás lehetőségét, hiszen ha ilyen értelmet tanúsított volna az 2149/2001/EK rendelet 44. cikk (1) bekezdésének, akkor nem rendelt volna el új eljárást a bizonyítás felvétele végett. Így alaptalan az az érvelés, hogy kizárólag a közigazgatási eljárás során kerülhetett volna sor bizonyításra. Nem alapozzák meg a felülvizsgálati kérelem teljesítését az 2149/2001/EK rendelet 6. cikk (1) bekezdésének b) pontjában írtak sem. Nem vitásan a felperes kötelessége a támogatási jogosultság megállapításához szükséges adatok pontos megadása, azonban a már hivatkozott 44. cikk alapján vétlenség bizonyítása esetén a jogkövetkezmények alkalmazása kizárt.

Nem ért egyet a Kúria azzal az indokkal sem, hogy az interneten történő elérés lehetősége biztosította a helyes kitöltés követelményét. Annak ismerete, használata egy gazdálkodással foglalkozó vállalkozótól olyan elvárás, ami nem kérhető számon akként, hogy a falugazdász helytelen eljárása miatt őt sújtják annak következményeivel. Nem várható el egy gazdálkodással hivatásszerűen foglalkozótól, hogy tisztában legyen valamennyi támogatási feltétellel, kódszámmal; emiatt veszi igénybe a széles ismeretekkel rendelkező falugazdász segítségét.

Kfv.I.35.603/2012/5; Kfv.I.35.604/2012/5.

A számlabefogadót az áfa levonási joga csak hiteles számla alapján illeti meg. Amennyiben a bizonylat tartalma kétséges és ezt az adóhivatal valószínűsíti, az adózónak kell bizonyítania, hogy a gazdasági esemény a számlában foglalt módon ment végbe.

A nemzeti bíróságnak az a feladata, hogy az érintett ügyletek valós tartalmát megállapítsa, vizsgálja, hogy az adóhatóság eleget tett-e feladatának, feltárta-e azon objektív körülményeket, amelyek az általános forgalmi adó visszaigénylésének jogosságát kétségbe vonják. Az Európai Unió Bírósága már korábban is több ítéletében (C-255/02. Halifax, C-223/03. University of Huddersfield, C-419/02. BUPA ügy) maga is hangsúlyozta, hogy az Irányelvvel ellentétes az, hogyha az adóalany levonási jogát olyan ügyletekkel kapcsolatban gyakorolja, amelyben visszaélészerű magatartást valósítanak meg. A felperes esetében a levonási joggal érintett számlák tartalmilag nem feleltek meg az 2007. évi CXXVII. törvény rendelkezéseinek és a hiányosságok objektív okok miatt következtek be, amit helyesen állapított meg az adóhatóság is és az első fokú bíróság is.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának magyar vonatkozású ítéletei

1. A. B. Magyarország elleni ügye (33.292/09. sz. ügy)

Az akkor biztonsági őrként dolgozó kérelmező és állítólagos bűntársai ellen 2007. január 17-én indult büntetőeljárás zsarolás minősített esete, üzletszerű kéjelgés elősegítése, kitartottság és más bűncselekmények miatt. A kérelmező, amikor megtudta, hogy a rendőrség keresi őt, önként feladta magát a rendőrségen. Az ügyészség 2007. január 18-án – utalva a szökés, bűnismétlés és az összejárás veszélyére – kezdeményezte előzetes letartóztatását.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2007. január 19-én elrendelte előzetes letartóztatását, de csak az összejárás veszélyére alapítottan, mert úgy ítélte meg, hogy – a kérelmező rendezett családi életével, törvényes jövedelemforrásával és büntetlen előéletével szemben – a várható súlyos büntetés nem volt elegendő ok annak feltételezésére, hogy esetleg megszökhet, és kimondta azt is, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény folyamatos jellege nem feltétlenül vonja maga után a bűnismétlés kockázatát. A Fővárosi Bíróság 2007. február 1-jén helyben hagyta az intézkedést, az ügyészség által felhozott valamennyi indokra tekintettel. A Fővárosi Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőnek nincs törvényes jövedelem, személyes helyzete ismeretlen volt, és az egyik bűntársa megszökött.

A kérelmező előzetes letartóztatását a törvényes időközönként még többször meghosszabbították az összejárás és tanúk megfélemlítésének veszélye miatt. Különösen azt emelték ki a bíróságok, hogy nyomozati iratok szerint a kérelmező és társa megpróbált befolyásolni egyes tanúkat, és hogy az egyik tanúnak küldött idézést - aki később visszavonta vallomását – az egyik vádlottól foglalta le a rendőrség. A védelem 2007. május 4-én hiába javasolta, hogy az előzetes letartóztatás helyett egy kevésbé szigorú intézkedést alkalmazzanak, hiszen az eljárásnak ebben a késői szakaszában az összejárás veszélye már nem releváns. A kérelmező védője 2007. május 7-én sérelmezte, hogy számára nem volt hozzáférhető az a bizonyíték, amely a vád oldaláról a tanúk kérelmező általi megfélemlítését alátámasztotta. A kérelmező 2007. május 31-én ismét sikertelenül egy újabb kérelmet nyújtott be, amelyben kiemelte, hogy az összejárás veszélyét semmilyen, általa ismert bizonyíték nem támasztja alá. Hasonló sikertelen panaszt terjesztett elő 2007. szeptember 13-án. Egy újabb előzetes letartóztatást meghosszabbító végzést hoztak 2007. szeptember 12-én, amely ismét a bűnismétlés és a szökés veszélyén alapult. Másodfokon ugyan az előbbi okot elvetették, de az utóbbi megmaradt azzal az érveléssel, hogy bár a vizsgálat lezárult, de a vád tárgyává tett bűncselekmények szervezett jellege, és a tanúkkal szembeni hozzáállás továbbra is szükségessé teszi előzetes letartóztatását.

A vádiratot 2007. október 17-én készítették el. A kérelmező előzetes letartóztatását 2007. október 19-én meghosszabbították a szökés és összejárás veszélye miatt. A kérelmező fellebbezést, arra hivatkozva, hogy rendezett háttérére tekintettel semmi sem utal arra, hogy ő meg akarna szökni, és a hatóságok semmilyen olyan összetevőt nem közöltek vele, ami az összejárás valós veszélyére utalna. A támadott végzést 2007. november 28-án helybenhagyták, de az összejárás veszélyére vonatkozó indokot nem tartották fenn.

Az első bírósági tárgyaláson, 2007. december 18-án az egyik vádlott-társát óvadék ellenében szabadlábra helyezték; ugyanez a kérelmező tekintetében visszautasították. A bíróság rámutatott arra, hogy a javasolt óvadék nem biztosítja, hogy a kérelmező az igazságszolgáltatás rendelkezésére fog állni, tekintettel a kiszabható súlyos szankcióra. Egy további óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés iránti kérelmét 2008. február 19-én bírálták el. A kérelmező előzetes letartóztatását fenntartották a vádak súlyosságából adódó szökés veszélye miatt. A fellebbezése, és a további óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés vagy kevésbé szigorú kényszerintézkedés iránti kérelmei nem vezettek sikerre. A bíróság ismét a szökés veszélyére utalt a lehetséges súlyos szankcióra tekintettel. Végül a kérelmezőt 2008. december 10-én szabadlábra helyezték, de vele szemben lakhely-elhagyási tilalmat rendeltek el.

A kérelmező – az Egyezmény 5. cikkének 1. és 3. bekezdésére hivatkozással – sérelmezte az előzetes letartóztatása indokolatlanul hosszú időtartamát, továbbá – az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdésére hivatkozással – azt is, hogy amikor a fogvatartását vitatta, megsértették a "fegyverek egyenlőségének" elvét, mert nem férhetett hozzá a vonatkozó nyomozati anyagokhoz.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az a kérdés, hogy vajon a fogvatartás időtartama ésszerű-e, nem értékelhető elvontan. Azt, hogy vajon egy vádlott további fogvatartása indokolt-e, minden ügyben az eset különös körülményeire tekintettel kell mérlegelni. Egy adott ügyben a további fogvatartás csak akkor lehet igazolható, ha fellehetők sajtáságos jelei egy valódi közérdekű követelménynek, amely az ártatlanság vélelme ellenére többet nyom a latba, mint az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabálya.

Elsősorban a nemzeti igazságszolgáltatási hatóságok feladata annak biztosítása, hogy adott ügyben egy vádlott előzetes letartóztatása nem lépi túl az ésszerű időt. Ebből a célból minden tényt meg kell vizsgálnia, amely alátámasztja vagy cáfolja egy valós követelmény létét, amely indokolja – az ártatlanság vélelmének elvét megfelelő figyelembe véve – az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabályától való eltérést, és fel kell sorakoztatni azokat a szabadságra helyezés iránti kérelmet elutasító döntésben. Lényegében a határozatokban adott indokok és a kérelmező fellebbezésében említett valós tények alapján hivatott a Bíróság eldönteni, hogy vajon az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették-e.

Az arra vonatkozó alapos gyanú megléte, hogy az őrizetbe vett személy bűncselekményt követett el, elengedhetetlen feltétele a további fogvatartás törvényességének, de egy bizonyos idő elteltével már nem elegendő. Ebben az esetben a Bíróságnak el kell döntenie, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok által előterjesztett más indokok továbbra is igazolják-e a szabadságtól való megfosztást. Ahol az ilyen indokok „érdemiek” és „elégésesek”, a Bíróságnak arról is meg kell bizonyosodnia, hogy az illetékes nemzeti hatóságok „különleges gondosságot” tanúsítottak-e az eljárás lefolytatása során.

A Bíróság észlelte, hogy a felek között vita volt abban, hogy vajon az igazságügyi hatóságok által a kérelmező további fogvatartása érdekében felhozott indokok „érdemiek” és "elégésesek" voltak-e, különösen a fogvatartott és az ügy különös körülményei egyedi megvizsgálásának követelményére tekintettel. A kérelmezőt 2007. január 19-étől 2008. december 10-éig tartották előzetes letartóztatásban, azaz majdnem egy évig és tizenegy hónapig. Ebben az időszakban, a bíróság ismételt hivatkozott a várható súlyos büntetés miatti szökés veszélyére, és arra, hogy a tanúk befolyásolása, illetve megfélemlítése révén akadályozza a nyomozást. Noha a Bíróság elismerte, hogy ezek a megfontolások a kérelmező ügyében „érdemiek” voltak, úgy találta, hogy az idő múlásával már nem voltak „elégésesek”.

Így különösen, az eljárás egyetlen szakaszában sem hoztak elő olyan indokot – a vádak súlyosságától eltekintve – amely alapján feltételezni lehetett volna, hogy a kérelmező esetleg megszökik, amelyet a Bíróság aggasztónak talált, tekintettel arra, hogy a kérelmező eredetileg önként jelentették a rendőrségen. A Bíróság szerint ebben az összefüggésben nincs jelentősége, hogy az egyik bűntárs megszökött, mivel ez a körülmény nem volt hatással a kérelmező várható magatartására. Továbbá, úgy tűnik, hogy a bíróságok döntő jelentőséget tulajdonított annak a veszélynek, a kérelmező befolyásolja a tanúkat. Azonban az érvelése nem tartalmazott olyan különleges összetevőket, amelyek e veszélyre mutattak volna, eltekintve attól, hogy hangsúlyozta a vád tárgyává tett bűncselekmények szervezett jellegét. Igaz, hogy az egyik tanú idézését az egyik vádlott birtokában találták, de nem világos, hogy ez a személy a kérelmező maga volt-e – ez a körülmény a Bíróság szemében csökkentette e megfontolás helytállóságát még akkor is, ha szem előtt tartotta a tanúvédelem fontosságát. A Bíróság szerint szervezett bűnözésre utaló meglehetősen általános érv nem magyarázhatja meg a kérelmező fogvatartását a kérdéses elhúzódo ideig kérdéses, különösen a vádirat 2007. október 17-ei elkészítését követő időszakban.

A fenti megfontolásokra, valamint arra a tényre tekintettel, hogy a hatóságok kevés hajlandóságot mutattak a kevésbé szigorú intézkedések megfontolására, és ismételt elutasították a kérelmezőnek óvadék ellenében történő szabadságra helyezés iránti kérelmeit, a Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező fogvatartásának indokai – különösen a vádirat benyújtását követően – nem voltak „elégésesek”. Felhívva a figyelmet a hasonló tárgyú ügyekben folytatott ítélkezési gyakorlatára, a

Bíróság hangsúlyozta, hogy a személyes szabadságtól való megfosztással járó elhúzódo büntetőeljárásokban a hatóságok feladata, hogy törekedjenek az előzetes letartóztatás időtartamának lehető legkisebbre csökkentésére, és megvizsgálják a kevésbé szigorú intézkedések alkalmazásának lehetőségeit. A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették.

Az Egyezmény 5. cikke 4. bekezdésének sérelme kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy letartóztatott vagy fogva tartott személyek jogosultak a felülvizsgálatra azokra eljárásjogi és anyagi jogi feltételek tekintetében, amelyek lényegesek szabadságtól való megfosztásuknak az Egyezmény értelmében vett törvényességéhez. Ez azt jelenti, hogy az illetékes bíróságnak meg kell vizsgálnia „nemcsak [a hazai jogban] meghatározott eljárási követelmények teljesítését, hanem az őrizetbe vételt megalapozó gyanú ésszerűségét és az őrizetbe vétel és az azt követő letartóztatás céljának törvényességét”. Az előzetes letartóztatás elleni fellebbezést elbíráló bíróságnak biztosítania kell a bírósági eljárási garanciáit. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell „a fegyverek egyenlőségét” a felek, vagyis az ügyész és a fogvatartott között. A fegyverek egyenlősége nem biztosított, ha a védő nem férhet hozzá a nyomozati iratokhoz annyiban, amennyiben az lényeges ügyfele fogvatartása jogszerűségének eredményes vitatásához. Olyan személy esetében, akinek a fogvatartása az 5. cikk 1. bekezdés (c) pontjának hatálya alá tartozik, meghallgatást kell tartani. A bizonyítékok felfedésének megfelelő időben kell történnie, a kérelmező igazságügyi hatóságok előtti első megjelenése előtt hozzáférést biztosítva az ügyirat vonatkozó részeihez.

A jelen ügy kapcsán a Bíróság észlelte, hogy a kérelmező a hazai hatóságok és a bíróság előtt következetesen állította, hogy nem biztosították számára a hozzáférést az ügyirat vonatkozó részeihez, és azt, hogy a hazai bíróságok elutasították ezzel kapcsolatos panaszait anélkül, hogy megcáfolták volna a hozzáférés megtagadására vonatkozó állítást. Azt is megjegyezte, hogy az iratokhoz való hozzáférést a Be. biztosítja, hacsak nem sérti a nyomozás érdekeit; az ügy irataiban és a felek előadásaiban azonban nincs nyoma annak, hogy a kérelmező valóban gyakorolhatta ezt a jogot. Ilyen körülmények között a Bíróság csak arra a következtetésre juthatott, hogy a Kormányzatnak elmulasztotta bizonyítani, hogy a szükséges hozzáférést valóban biztosították a kérelmezőnek, és az ezzel kapcsolatos bizonyítási teher a Kormányzatot terheli. Ebből következőleg nem tekinthető úgy, hogy a „fegyverek egyenlőségének” elvét tiszteletben tartották a jelen ügyben, az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdését tehát megsértették.

A bíróság a kérelmező javára 6.000,-Euro nemvagyonosi kártérítést ítélt meg.

2. Baksza Magyarország elleni ügye (59.196/08. sz ügy)

A kérelmezőt, aki házas és egy kiskorú gyermek apja, 2006. január 18-án őrizetbe vették, mert a rendőrség több gyanús gépjármű-pótalkatrészt, gépjárműokiratokat és különböző szerszámokat talált a járművében. Ugyanezen a napon kihallgatták egy furgon tekintetében elkövetett lopás minősített esetének kísérletével gyanújával. Az ügyészség 2006. január 20-án javasolta a kérelmező előzetes letartóztatás. Lényegében a fenti tárgyi bizonyítékokra utalva, azon az állásponton volt, hogy megalapozott a gyanú, hogy a kérelmező és a társa, valamint az egyéb ismeretlen segítők tevékenyen részt vesznek az autólopási üzletben.

Ugyanezen a napon, a Dunakeszi Kerületi Bíróság - a szökés, bűnismétlés és az összejátszás veszélyére utalva, de azt nem indokolva - elrendelte a kérelmező és egy bűntársa előzetes letartóztatását. A kérelmező fellebbezett, vitatva az ellene felhozott gyanút, és rámutatva rendezett háttérre – még soha nem volt büntetve, van törvényes jövedelme, és számos családtagját tartja el – amely valószínűtlenné teszi a szökés és a bűnismétlés veszélyét. A Pest Megyei Bíróság a fellebbezést 2006. január 27-én alaptalannak találta; a kérelmező érveivel részletesen nem foglalkozott

A kérelmező előzetes letartóztatását 2006. február 13-án meghosszabbították; határozat nyolc rendbeli lopásra utalt. Fellebbezésében a kérelmező rámutatott, hogy az egyik lopáshoz kapcsolódó tárgyi bizonyítékok semmilyen módon sem képesek őt a kérdéses járműhöz kapcsolni, a többi hét esettel pedig gyanúsítottként formálisan nem hozták összefüggésben. A Megyei Bíróság 2006. február 28-án

a fellebbezést alaptalannak találta. A védelem érveivel részletesen nem foglalkozva a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a bizonyítékok tényleges értékelése nem végezhető el az eljárás adott szakaszában. A kérelmező 2006. április 24-én kérte a szabadlábra helyezését azzal érvelve, hogy az általa eltartottak életkörülményei romlottak; kérelme nem vezetett eredményre.

Ezt követően a kérelmező előzetes letartóztatását a törvényes időközönként még többször meghosszabbították. A határozatok indokolás nagyrészt megegyezett az előzővel, és a lopás rendbelisége tekintetében tapasztalt különbség is fennmaradt. A kérelmező szabadlábra helyezés vagy enyhébb intézkedés alkalmazása iránti kérelmei sikertelenek maradtak. A kérelmezőt 2006. december 21-én további gépjármű-lopásokkal gyanúsították meg; a vádiratot, amelyben a kérelmezőt összesen 17 rendbeli gépjármű-lopással, illetve annak kísérletével, valamint egy rendbeli okirat-hamisítás vádolták, 2007. május 16-án terjesztették elő.

Az első tárgyalásra 2007. november 21-én került sor. A kérelmező előzetes letartóztatását fenntartották, mert az eljáró bíróság álláspontja szerint az esetleges súlyos szankció felveti a szökés veszélyét; a bűnismétlés veszélyét nem indokolták. A kérelmező szabadlábra helyezés vagy enyhébb intézkedés alkalmazása iránti kérelmei továbbra is sikertelenek maradtak.

A 2006. július 10-eitől eltekintve, a vád egyetlen előzetes letartóztatás fenntartása iránti indítványa sem utalt konkrétan azokra a tényleges bizonyítékokra, amelyek a vele szemben feltételezett kockázatokat alátámasztják. A kérelmező ügyvédje többször is sérelmezte, hogy nem fér hozzá ezekhez a bizonyítékhoz, ezt a mulasztást azonban nem volt orvosolták, és a bíróság nem cáfolta a védelem azon állításait, hogy ezekhez nem férhetett hozzá.

Az összesen huszonnégyszer hoztak a kérelmező előzetes letartóztatása tárgyában, és csak egy tartalmazott külön érveket a két gyanúsított vonatkozásában. A hatóságok két esetben az előzetes letartóztatás meghosszabbítása kapcsán megvizsgálták a kevésbé szigorú intézkedések alkalmazásának lehetőségét, de végül nem éltek azokkal.

A kérelmezőt végül 2008. december 2-én helyezték szabadlábra, de vele szemben lakhely-elhagyási tilalmat rendeltek el. A kérelmezőt 2011. május 24-én első fokon elítélték; az ügy jelenleg a fellebbezési szakban van.

A kérelmező – az Egyezmény 5. cikkének 1. és 3. bekezdésére hivatkozással – sérelmezte az előzetes letartóztatása indokolatlanul hosszú időtartamát, továbbá – az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdésére hivatkozással – azt is, hogy amikor a fogvatartását vitatta, megsértették a "fegyverek egyenlőségének" elvét, mert nem férhetett hozzá a vonatkozó nyomozati anyagokhoz.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az a kérdés, hogy vajon a fogvatartás időtartama ésszerű-e, nem értékelhető elvontan. Azt, hogy vajon egy vádlott további fogvatartása indokolt-e, minden ügyben az eset különös körülményeire tekintettel kell mérlegelni. Egy adott ügyben a további fogvatartás csak akkor lehet igazolható, ha fellehetők sajátságos jelei egy valódi közérdekű követelménynek, amely az ártatlanság vélelmére ellenére többet nyom a latba, mint az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabálya.

Elsősorban a nemzeti igazságszolgáltatási hatóságok feladata annak biztosítása, hogy adott ügyben egy vádlott előzetes letartóztatása nem lépi túl az ésszerű időt. Ebből a célból minden tényt meg kell vizsgálnia, amely alátámasztja vagy cáfolja egy valós követelmény létét, amely indokolja – az ártatlanság vélelmének elvét megfelelő figyelembe véve – az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabályától való eltérést, és fel kell sorakoztatni azokat a szabadlábra helyezés iránti kérelmet elutasító döntésben. Lényegében a határozatokban adott indokok és a kérelmező fellebbezésében említett valós tények alapján hivatott a Bíróság eldönteni, hogy vajon az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették-e.

Az arra vonatkozó alapos gyanú megléte, hogy az őrizetbe vett személy bűncselekményt követett el, elengedhetetlen feltétele a további fogvatartás törvényességének, de egy bizonyos idő elteltével már nem elegendő. Ebben az esetben a Bíróságnak el kell döntenie, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok által előterjesztett más indokok továbbra is igazolják-e a szabadságtól való megfosztást. Ahol az ilyen indokok „érdemiek” és „elégességek”, a Bíróságnak arról is meg kell bizonyosodnia, hogy az illetékes nemzeti hatóságok „különleges gondosságot” tanúsítottak-e az eljárás lefolytatása során.

A Bíróság észlelte, hogy a felek között vita volt abban, hogy vajon az igazságügyi hatóságok által a kérelmező további fogvatartása érdekében felhozott indokok „érdemiek” és „elégésesek” voltak-e, különösen a fogvatartott és az ügy különös körülményei egyedi megvizsgálásának követelményére tekintettel.

A kérelmezőt 2006. január 20-ától 2008. június 2-áig tartották előzetes letartóztatásban, azaz több mint két évig és négy hónapig. Ebben az időszakban, a bíróság ismételen hivatkozott a szökés, az összejátszás és a bűnisméltés veszélyére. Noha a Bíróság elismerte, hogy ezek a megfontolások a kérelmező ügyében „érdemiek” voltak, úgy találta, hogy az idő múlásával már nem voltak „elégésesek”. Így különösen, az eljárás egyetlen szakaszában sem hoztak elő olyan indokot – a vádak súlyosságától eltekintve – amely alapján feltételezni lehetett volna, hogy a kérelmező esetleg megszökik, amit a Bíróság nem talált kielégítőnek, tekintettel arra, hogy a kérelmezőnek volt jövedelme és számos családtagját eltartotta. Továbbá, úgy tűnik, hogy a bíróságok döntő jelentőséget tulajdonítottak a bűnisméltés veszélyének. A Bíróság azonban észlelte, hogy indokolásuk nem tartalmazott olyan különleges összetevőket, amelyek e veszélyre mutattak volna.

A Bíróság szerint a bíróságoknak a kérelmező előzetes letartóztatását alátámasztani hivatott érvelése a legtöbb esetben meglehetősen sablonos volt, és a hivatkozott kockázatokat megalapozó szükséges elemek hiányoztak belőle – amit az a tény is tükröz, hogy a egy alkalomtól eltekintve, a két gyanúsított tekintetében a bíróság nem hozott fel külön-külön érveket. A Bíróság úgy találta, hogy ez különösen aggasztó tekintettel arra, hogy az előzetes letartóztatás több mint két évig és négy hónapig tartott, és megszüntetésére majdnem egy évvel a 2007. május 16-ai vádirat benyújtását követően került sor, amely idő alatt a hatóságok nem mutattak különös gondosságot az eljárás felgyorsítása érdekében.

A fenti megfontolásokra tekintettel a Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező fogvatartásának indokai, még ha „érdemiek” voltak is, nem voltak „elégésesek” a teljes időszak tekintetében. Felhívva a figyelmet a hasonló tárgyú ügyekben folytatott ítélkezési gyakorlatára, a Bíróság hangsúlyozta, hogy a személyes szabadságtól való megfosztással járó elhúzódó büntetőeljárásokban a hatóságok feladata, hogy törekedjenek az előzetes letartóztatás időtartamának lehető legkisebbre csökkentésére, és megvizsgálják a kevésbé szigorú intézkedések alkalmazásának lehetőségeit. A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették.

Az Egyezmény 5. cikke 4. bekezdésének sérelme kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy letartóztatott vagy fogva tartott személyek jogosultak a felülvizsgálatra azokra eljárásjogi és anyagi jogi feltételek tekintetében, amelyek lényegesek szabadságtól való megfosztásuknak az Egyezmény értelmében vett törvényességéhez. Ez azt jelenti, hogy az illetékes bíróságnak meg kell vizsgálnia „nemcsak [a hazai jogban] meghatározott eljárási követelmények teljesítését, hanem az őrizetbe vételt megalapozó gyanú ésszerűségét és az őrizetbe vétel és az azt követő letartóztatás céljának törvényességét”. Az előzetes letartóztatás elleni fellebbezést elbíráló bíróságnak biztosítania kell a bírósági eljárási garanciáit. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell „a fegyverek egyenlőségét” a felek, vagyis az ügyész és a fogvatartott között. A fegyverek egyenlősége nem biztosított, ha a védő nem férhet hozzá a nyomozati iratokhoz annyiban, amennyiben az lényeges ügyfele fogvatartása jogszerűségének eredményes vitatásához. Olyan személy esetében, akinek a fogvatartása az 5. cikk 1. bekezdés (c) pontjának hatálya alá tartozik, meghallgatást kell tartani. A bizonyítékok felfedésének megfelelő időben kell történnie, a kérelmező igazságügyi hatóságok előtti első megjelenése előtt hozzáférést biztosítva az ügyirat vonatkozó részeihez.

A jelen ügy kapcsán a Bíróság észlelte, hogy a kérelmező a hazai hatóságok és a bíróság előtt következetesen állította, hogy nem biztosították számára a hozzáférést az ügyirat vonatkozó részeihez, és azt, hogy a hazai bíróságok elutasították ezzel kapcsolatos panaszait anélkül, hogy megcáfolták volna a hozzáférés megtagadására vonatkozó állítást. Azt is megjegyezte, hogy az iratokhoz való hozzáférést a Be. biztosítja, hacsak nem sérti a nyomozás érdekeit; az ügy irataiban és a felek előadásaiban azonban nincs nyoma annak, hogy a kérelmező valóban gyakorolhatta ezt a jogot. Ilyen körülmények között a Bíróság csak arra a következtetésre juthatott, hogy a Kormányzatnak elmulasztotta bizonyítani, hogy a szükséges hozzáférést valóban biztosították a kérelmezőnek, és az ezzel kapcsolatos bizonyítási teher a Kormányzatot terheli. Ebből következőleg nem tekinthető úgy,

hogy a „fegyverek egyenlőségének" elvét tiszteletben tartották a jelen ügyben, az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdését tehát megsértették.

A bíróság a kérelmező javára 6.500,-Euro nemvagyoni kártérítést ítelt meg.

3. Hagyó Miklós Magyarország elleni ügye (52.624/10. sz. ügy)

A kérelmezőt, Budapest korábbi főpolgármester-helyettesét és korábbi országgyűlési képviselőt 2010. május 14-én őrizetbe vették a Budapesti Közlekedési Vállalatnál elkövetett különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés gyanújával. A rendőrség röviddel azután vette őrizetbe kérelmezőt, hogy a 2010-es általános választások során megválasztott új országgyűlési képviselők felesküdtek, és ezért a kérelmező elveszítette képviselői mentelmi jogát. Ezt megelőzően, 2010 januárjában és márciusában a Közlekedési Vállalat néhány vezető tisztségviselőjét és a kérelmező egy közeli munkatársát már ugyanebben az ügyben meggyanúsították.

A kérelmező előzetes letartóztatására irányuló ügyészi indítvány az esetleges szökés és összebeszélés veszélyére hivatkozott.

A védelem azzal érvelt, hogy a kérelmező, noha hónapok óta tudta, hogy mentelmi jogának megszűnése után nagy valószínűséggel meggyanúsítják, nem hagyta el az országot. Felhívta rá a figyelmet, hogy a Budapesti Közlekedési Vállalat állítólagos korrupciós ügyei nagy nyilvánosságot kaptak, és hogy tekintettel az egyéb gyanúsítottaknak a folyamatban lévő nyomozás során tett vallomásaira, a kérelmező meggyanúsítása több mint valószínű volt. A kérelmező többször is cáfolta a sajtó értesüléseit, miszerint el kívánja hagyni az országot, és 2010. május 11-én jelezte a hatóságoknak, hogy hajlandó együttműködni velük.

A védelem hangsúlyozta, hogy ennek tükrében a kérelmező előzetes letartóztatása nem volt indokolt, és hogy – ha bármilyet, úgy – enyhébb kényszerintézkedést kell alkalmazniuk a hatóságoknak.

2010. május 17-én a Budai Központi Kerületi Bíróság annak ellenére elrendelte a kérelmező előzetes letartóztatását, hogy a védelem a házi őrizet lehetőségének megfontolását kérte. Lényegében megismételve az ügyészség indítványában foglaltakat, a bíróság rögzítette: fennáll a veszélye annak, hogy a gyanúsítás tárgyául szolgáló cselekmény súlyosságával szembeülve a kérelmező megszökne, amit még valószínűbbé tesz, hogy a kérelmező több, a nevében lévő ingatlant eladott. A bíróság utalt rá: a nyomozás során „adat” merült fel arra nézve, hogy a kérelmező külföldre kíván szökni, ezt a körülményt azonban a bíróság nem részletezte. A bíróság végül leszögezte, hogy amivel a kérelmező mentelmi joga csak nem sokkal korábban szűnt meg, számos további nyomozati cselekmény lefolytatása szükséges, ezért az összebeszélés, illetve az eljárás megghiúsításának veszélye reálisan fennáll. A kérelmező védője 2010. május 18-án fellebbezett, ismételten indítványozva az enyhébb kényszerintézkedés alkalmazását. A Fővárosi Bíróság a kérelmező fellebbezését 2010. május 26-án elutasította.

A védelem hiába kérte többször is a bíróságoktól, hogy e bizonyos adat megismerése érdekében betekinthesse az iratokba. A kérelmezőnek a bizonyítékok megismerése érdekében benyújtott kérelmét a Központi Nyomozó Főügyészség is elutasította, és az ezzel kapcsolatban a Legfőbb Ügyészségnél előterjesztett panaszára a kérelmező nem kapott semmilyen választ. A kérelmezőnek nem engedélyezték, hogy megismerje a releváns nyomozati anyagot, és az állítólagos szökési szándékára utaló bizonyítékok soha nem kerültek elő.

A kérelmező előzetes letartóztatását a törvényes időközönként többször meghosszabbították. E hosszabbítások során a védelem érvei jórészt azonosak maradtak, ám időközben kiegészültek a kérelmező egészségi állapotának romlására való hivatkozással. Úgy tűnik azonban, hogy a bíróságok elmulasztották személyre szabott módon értékelni a kérelmező egyéni körülményeit. A bíróság a védelem azon új érvét sem vette figyelembe, miszerint a szökési szándékot cáfolja az a tény, hogy a kérelmező néhány hónappal a meggyanúsítása előtt kifizette egy 16 millió forintos tartozását. Azt sem értékelte a bíróság, hogy a védelem rámutatott: a kérelmező befolyásos politikus volt, de ennek ellenére sem tett kísérletet a bizonyítékok elrejtésére vagy a tanúkkal való összebeszélésre, így az összejátszástól való félelmek nem voltak megalapozottak.

A kérelmező újabb – 2010. június 9-i és július 30-i – szabadlábra helyezési, illetve enyhébb kényszerintézkedés alkalmazására irányuló kérelmei szintén nem vezettek eredményre. A védelem többször hangsúlyozta a fogva tartás alapjául szolgáló konkrét bizonyítékok hiányát és a kérelmező személyes körülményei értékelésének elmaradását, különös tekintettel a komoly egészségügyi problémáira. A bíróságok meglehetősen sablonos döntésekkel utasították el ezeket az érveket, elsősorban azzal az indokkal, hogy a cselekmény büntetési tétele magas.

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben fogva tartott kérelmező több mint négy hónapot töltött egy olyan zárkában, ahol a bútorzatot is beleszámítva 3,52 m², további négy hónapot pedig egy olyan zárkában, ahol 4,7 m² jutott egy főre. A Büntetés-végrehajtás Központi Kórháza által 2010. szeptember 17-én és az igazságügyi orvosszakértő által 2010. szeptember 27-én megfogalmazott ajánlás alapján a kérelmező 2010. november 21-én állandó elhelyezést kapott egy fejenként 4,7 m² alapterületű zárkában. Zárkáját napi egy órára hagyhatta el, ami a szabad levegőn tartózkodás jogszabályban rögzített mértékének felel meg.

A büntetés-végrehajtási intézetbe való 2010. május 18-ai befogadásakor tartott orvosi vizsgálaton a kérelmező jelezte rossz egészségi állapotát (így asztmáját, krónikus arcüreggyulladását, glutén- és tejallergiáját, valamint balfülének krónikus gyulladását). Engedélyezték számára, hogy a magával hozott gyógyszereit szedje, az immunrendszerét erősítő készítményeket vegyen magához, továbbá glutén- és laktózmentes étrendet írtak elő a számára. Túlsúlya miatt (befogadásakor 130 kilogrammot nyomott) napi fürdést engedélyeztek a részére, és mivel 2010. június 10-én jelezte, hogy fogyni szeretne, engedélyezték, hogy elemes stimulációs övet tartson magánál.

A kérelmező 2010. június 1-től 3-ig a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában szakorvosi vizsgálatokon vett részt, amelyek során kezeléseket és gyógyszereket írtak fel a számára. Egészségügyi panaszai azonban nem múltak (ideértve a szélsőséges testsúlyvesztést is, amelynek mértéke a fogva tartás végére elérte a 37 kilogrammot), ezért 2010. szeptember 13-án további vizsgálatokon vett részt, és újabb gyógyszereket írtak fel neki. 2010. szeptember 17-től október 6-ig a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában kezelték, ahol eleinte azt állapították meg, hogy tüdőgyógyászati állapota romlott, azonban az alkalmazott új terápia eredményeként a későbbi vizsgálatok némi javulást mutattak.

A kérelmező – folyamatosan romló egészségügyi állapotára hivatkozva – számos alkalommal kérte fogva tartási körülményeinek javítását, ide értve a nagyobb zárkateret, a kevésbé nedves környezetet, több szabad levegőn tartózkodást és jobb minőségű étellemezést. Többször kért emiatt meghallgatást a büntetés-végrehajtás felügyeletét ellátó ügyésztől, amire végül 2010. október 25-én került sor. A kérelmező 2010 májusában igazságügyi orvosszakértői vizsgálatot is kért, mely kérését kétszer is megismételte. A szakértőt végül 2010 szeptemberében rendelték ki. A szakértő megerősítette, hogy a kérelmező egészségügyi problémái súlyosak, de arra a következtetésre jutott, hogy azok kezelhetők a büntetés-végrehajtás keretei között. A kérelmezőnek a napi egyórás szabad levegőn tartózkodás meghosszabbítására vonatkozó kérelmét 2010 novemberében arra hivatkozva utasították el, hogy egészségi állapota javult. 2010 decemberében azonban a kérelemnek mégis helyt adtak, mivel a fent említett igazságügyi orvosszakértői vélemény kimondta: a több friss levegő javítaná a kérelmező egészségi állapotát.

A kérelmező 2010. augusztus 23-án asztmás rohamra panaszkodott, ezért a következő napon a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába utalták további vizsgálatokra, azonban a beutalást visszautasította, mert az családi beszélőjének elmaradását eredményezte volna.

A kérelmező mindhárom (reggeli, déli és esti) gyógyszerosztás alkalmával kapott gyógyszereket előzetes letartóztatásának teljes tartama alatt. A vonatkozó normák szerint a gyógyszert az egészségügyi személyzet jelenlétében kell bevenni, arra később nincs lehetőség. A kérelmező augusztus 27-és és 31-én, valamint szeptember 16-án és december 28-án a reggeli gyógyszerosztás alkalmával visszautasította a gyógyszer bevitelét.

A rendes hozzátartozói látogatások mellett 2010 augusztusában további beszélőket engedélyeztek a kérelmező élettársa számára azon az alapon, hogy a kérelmező különböző polgári jogi ügyekben meghatalmazta őt a képviselőjére. Azonban 2010. november 9-étől kezdve az ügyészség az összebeszélés veszélyére tekintettel megtiltotta a személyes találkozásukat és a telefonos

kapcsolattartásukat is, arra hivatkozva, hogy megpróbálták kijátszani az ellenőrzött családi kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat. A hatóságok az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 118. § (2) bekezdésére hivatkoztak. A védelem panaszt nyújtott be a Legfőbb Ügyészségre, arra hivatkozva, hogy az ellenőrzés hiánya nem róható fel a kérelmezőnek vagy élettársának, legfeljebb a büntetés-végrehajtási állomány mulasztásának tudható be. A panaszra semmilyen válasz nem érkezett. Ebből az ügyből kifolyólag újabb büntetőeljárás indult a kérelmező ellen azon az alapon, hogy a családi beszélőkre vonatkozó szabályozás kijátszása érdekében hamis tartalmú meghatalmazást adott az élettársának. Az eljárásban az érintett büntetés-végrehajtási intézmények vezetői azt nyilatkozták, hogy a kérelmező és élettársa között valamennyi beszélőre ellenőrzés mellett került sor. A kérelmezőt felmentették a vádak alól.

Fogva tartása idején a kérelmezőt nem látogatta 11 éves lánya. Noha ezt nem tiltották meg, a kérelmező lányának egészségi állapota nem tette lehetővé a látogatásokat. Azonban a kérelmezőnek az ezen az alapon benyújtott, enyhébb kényszerintézkedésre, illetve a lányával való korlátozás nélküli telefonos kapcsolattartásra vonatkozó kérelmei nem vezettek eredményre. 2010. szeptember 7-én és 2011. januárjában mindazonáltal az egyébként irányadó heti háromszor tíz perchez képest további telefonálási időt engedélyeztek a számára annak érdekében, hogy a lányával beszélhessen.

A kérelmező előzetes letartóztatása 2011. február 23-ig tartott, amikor a Fővárosi Bíróság azt házi őrizetbe változtatta. Tekintettel a kérelmező súlyos egészségügyi problémáira a bíróság úgy találta, hogy a szökésveszély olyan mértékben csökkent, amely lehetővé teszi a házi őrizetet. A házi őrizetet 2011. június 10-én szüntették meg.

A kérelmező – az Egyezmény 3. cikkére hivatkozással - azt sérelmezte, hogy az egészségi állapotának súlyos romlásához vezető, elégtelen fogva tartási körülmények embertelen bánásmódot valósítottak meg. Sérelmezte továbbá – tartalma szerint az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdése alapján – azt is, hogy fogvatartásának elrendelése és meghosszabbítása jogszerűtlen volt, mivel a bíróságok nem hoztak fel semmilyen konkrét indokot, amely a szabadságelvonás szükségességét megalapozta volna, továbbá – az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdésére, valamint azzal összefüggésben az Egyezmény 13. cikkére hivatkozással – azt, hogy fogvatartása jogszerűségének vitatása kapcsán sérült a „fegyverek egyenlőségének” elve, mivel nem férhetett hozzá a letartóztatását megalapozó bizonyítékokhoz, és az ezzel kapcsolatban az ügyészhez benyújtott panaszára semmilyen választ nem kapott. Ugyancsak sérelmezte – az Egyezmény 8. cikkére hivatkozással –, hogy az élettársával való telefonos és személyes kapcsolattartás teljes megtiltása a fogva tartásának utolsó három hónapjában és az a tény, hogy nem engedélyeztek neki többlet-telefonálási lehetőséget a lányával, sértette a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát. Végül sérelmezte – az Egyezmény 13. cikkére hivatkozással - azt, hogy a 8. cikkel összefüggő panasz kapcsán nem állt a rendelkezésére hatékony jogorvoslat.

Az Egyezmény 3. cikkének állítólagos megsértése kapcsán a Bíróság emlékeztetett: amint arra a többször rámutatott, az Egyezmény 3. cikke a demokratikus társadalmak egyik legfontosabb alapértékét rögzíti. A kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát mondja ki, mely tilalomnak a körülményektől vagy az áldozat magatartásától függetlenül érvényesülnie kell. A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a tilalmazott bánásmódnak el kell érnie a súlyosság bizonyos minimális fokát ahhoz, hogy a 3. cikk hatálya alá essék. Ennek a minimálisan megkövetelt szintnek a megítélése viszonylagos: függ az ügy összes körülményétől, így a bánásmód tartamától, fizikai és lelki hatásaitól, és bizonyos esetekben az áldozat nemétől, életkorától és egészségi állapotától. A Bíróság azt is következetesen hangsúlyozta, hogy az Egyezmény 3. cikkének megsértéséhez az szükséges, hogy az elszenvedett hátrány és megaláztatás túlmenjen azon a mértéken, amely valamely jogszerű bánásmóddal vagy büntetéssel szükségképpen együtt jár. A személyi szabadságot elvonó intézkedések gyakran magukban foglalnak ilyen elemeket. Ezért a 3. cikk alapján az Államnak azt kell biztosítania, hogy az érintett személyt az emberi méltóság követelményével összeegyeztethető körülmények között tartják fogva; hogy az intézkedés végrehajtásának módja nem teszi ki az egyént olyan mértékű szenvedésnek vagy nehézségnek, amely a fogva tartással óhatatlanul együtt járó szenvedés elkerülhetetlen mértékét meghaladja; és hogy a fogva tartott egészségét és jóllétét a fogva tartás gyakorlati követelményeit is figyelembe véve megfelelően garantálják. Ezen túlmenően a 3. cikk azt a kötelezettséget rója az Államra, hogy biztosítsa a személyi szabadságuktól

megfosztott személyek fizikai jóllétét. Amennyiben a hatóságok elrendelik, illetve fenntartják egy súlyosan beteg személy fogva tartását, különös gondosságot kell tanúsítaniuk annak érdekében, hogy a fogva tartási körülmények megfeleljenek a betegségéből fakadó különleges követelményeknek.

A jelen ügyben nem volt vitás a felek között, hogy a kérelmező mind a fogva tartása előtt, mind alatta kezelést igénylő krónikus betegségekben szenvedett. A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy fogva tartása idején a kérelmező rendszeresen kért és kapott orvosi segítséget, azonban az orvosi kezelés ellenére nem kívánt mértékben vesztett a testsúlyából és összességében nézve romlott az egészségi állapota a büntetés-végrehajtási intézetben.

A Bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján nem tudta megítélni, hogy a kérelmező fogva tartásának körülményei milyen mértékben járultak hozzá egyes tüneteinek romlásához. Ezen túlmenően azt is észlelte, hogy a kérdéses testsúlycsökkenés bizonyos mértékig megfelelt a kérelmező szándékának, amelynek teljesülése érdekében személyes erőfeszítéseket is tett, ide értve a stimulációs öv beszerzését, amire – igen figyelemre méltó módon – engedélyt kapott a büntetés-végrehajtási szervezettől. Ha fel is tételezzük, hogy a kérelmező élelmezése szerepet játszott a fogyásában, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a kérelmező panaszának ezen részében foglalt sérelem nem éri el a súlyosságának azon fokát, amely a 3. cikk alkalmazásához szükséges.

A Bíróság azonban felhívta rá a figyelmet, hogy a kérelmezőt több mint négy hónapig egy olyan zárkában tartották fogva, ahol a bútorzatot is beleszámítva 3,52 m² jutott egy főre, noha a Kínzás, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére Létrejött Európai Bizottság („CPT”) fogva tartottanként 4 m² mozgásteret tart minimálisan elfogadhatónak a több fogva tartott elhelyezésére szolgáló zárkákban. Azt is figyelembe kellett venni, hogy a kérelmező a zárkáját naponta mindössze egy órára hagyhatta el – ami megfelel a jogszabályok szerint minimálisan biztosítandó szabad levegőn tartózkodásnak –, és ezt az engedélyezett időtartamot a hatóságok csak hat hónap után hosszabbították meg. A Bíróság úgy találta, hogy az ilyen zsúfolt körülmények között huzamos ideig foganatosított fogva tartás, kiegészülve azzal, hogy a túlsúlyos kérelmező – a friss levegő tartós hiánya által nyilvánvalóan súlyosbított – légzőszervi betegségekben, így asztmában és krónikus arcüreggyulladásban szenvedett, olyan bánásmódnak minősül, amely alkalmas arra, hogy a jogszerű fogva tartással szükségszerűen együtt járó megterhelésen túlmenő szenvedést okozzon. Mindezek miatt, figyelembe véve a fentiekben részletezett tényezőknek a kérelmező fizikai jóllétére gyakorolt együttes hatását, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező fogva tartása az Egyezmény 3. cikkébe ütköző embertelen bánásmódot valósított meg.

Az Egyezmény 5. cikke 3. bekezdésének sérelme kapcsán a Bíróság emlékeztetett: a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az a kérdés, hogy vajon a fogvatartás időtartama ésszerű-e, nem értékelhető elvontan. Azt, hogy vajon egy vádlott további fogvatartása indokolt-e, minden ügyben az eset különös körülményeire tekintettel kell mérlegelni. Egy adott ügyben a további fogvatartás csak akkor lehet igazolható, ha fellehetők sajátságos jelei egy valódi közérdekű követelménynek, amely az ártatlanság vélelme ellenére többet nyom a latba, mint az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabálya.

Elsősorban a nemzeti igazságszolgáltatási hatóságok feladata annak biztosítása, hogy adott ügyben egy vádlott előzetes letartóztatása nem lépi túl az ésszerű időt. Ebből a célból minden tényt meg kell vizsgálnia, amely alátámasztja vagy cáfolja egy valós követelmény létét, amely indokolja – az ártatlanság vélelmének elvét megfelelő figyelembe véve – az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabályától való eltérést, és fel kell sorakoztatni azokat a szabadságra helyezés iránti kérelmet elutasító döntésben. Lényegében a határozatokban adott indokok és a kérelmező fellebbezésében említett valós tények alapján hivatott a Bíróság eldönteni, hogy vajon az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették-e.

Az arra vonatkozó alapos gyanú megléte, hogy az őrizetbe vett személy bűncselekményt követett el, elengedhetetlen feltétele a további fogvatartás törvényességének, de egy bizonyos idő elteltével már nem elegendő. Ebben az esetben a Bíróságnak el kell döntenie, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok által előterjesztett más indokok továbbra is igazolják-e a szabadságtól való megfosztást. Ahol az ilyen indokok „érdemiek” és „elégsek”, a Bíróságnak arról is meg kell bizonyosodnia, hogy az illetékes nemzeti hatóságok „különleges gondosságot” tanúsítottak-e az eljárás lefolytatása során.

A Bíróság észlelte, hogy jelen ügyben a kérelmező több mint kilenc hónapot töltött előzetes letartóztatásban. A hazai bíróságok szerint fennállt szökésének és összebeszélésének veszélye. Ezeket az előzetes letartóztatást meghosszabbító valamennyi döntésben megjelenő letartóztatási okokat a hatóságok szemében csak a gyanúsításban szereplő bűncselekmény és a kilátásba helyezett büntetés súlyossága alapozta meg, valamint az a bizonyos adat, amely állítólag a kérelmező szökési szándékára utalt, de amelyet a hatóságok sohasem konkretizáltak és tártak a védelem elé. Feltételezve, hogy a kérelmezővel szemben a súlyos bűncselekmény elkövetésére nézve felmerülő gyanú kezdetben megalapozta az előzetes letartóztatást, a Bíróság úgy találta, hogy a gyanúsítás súlyossága bár kétségtelenül „érdemi”, de önmagában nem „elégleges” indok a kérelmező szabadságának elvonására a teljes kilenc hónapos időszakra nézve. E vonatkozásban a Bíróság nem tekinthetett el attól a tényről, hogy az az állítólagos bizonyíték, amely a hatóságok szerint a kérelmező szökési szándékát alátámasztotta, soha nem került elő. Ezen túlmenően a kérelmező letartóztatását meghosszabbító bíróságok döntései nem vettek figyelembe minden lényeges tény; a meglehetősen sablonos határozatok nem vizsgálták a kérelmező vonatkozó érveit.

A Bíróság kiemelte, hogy az 5. cikk 3. bekezdése nem értelmezhető úgy, mint amely kötelezi a nemzeti hatóságokat, hogy a fogvatartott egészségi állapota miatt engedjék szabadon. Az a kérdés, hogy vajon egy őrizetben lévő személy állapota összeegyeztethető-e további fogvatartásával, elsősorban a nemzeti bíróságok által ítéendő meg, és miként azt a Bíróság az Egyezmény 3. cikkével összefüggésben kimondta, a bíróságok általában nem kötelesek arra, hogy egészségügyi okokból szabadlábba helyezték vagy közkórházban helyezték el annak érdekében, hogy különleges orvosi ellátásban részesülhessen. Jelen esetben a Bíróság szerint nem állt fent olyan indok, amely szükségessé tette volna a kérelmező egészségügyi okból való szabadon bocsátását. Másrészt, az 5. cikk 3. bekezdése alapján a hatóságok, amikor arról döntenek, hogy egy személyt szabadlábba helyezzenek vagy letartóztassanak, kötelesek megfontolni más intézkedéseket is a tárgyaláson való megjelenés biztosítása érdekében. Sőt, az említett cikk nemcsak azt a jogot fekteti le, hogy „ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábba helyezték”, de azt is előírja, hogy „a szabadlábba helyezés olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést”. Ez a rendelkezés nem ad az igazságügyi hatóságok számára választási lehetőséget aközött, hogy vagy tárgyalják a vádlottat ügyét ésszerű időn belül, vagy ideiglenesen helyezték szabadlábba - még ha biztosítékoktól függően is. Amíg el nem ítélik, ártatlannak kell tekinteni, és az 5. cikk 3. bekezdésének célja lényegében az, hogy megkövetelje ideiglenes szabadlábba helyezését, ha további fogvatartása többé már nem ésszerű.

Jelen ügyben a Bíróság kiemelte, hogy a kérelmező előzetes letartóztatásának kilenc hónap és hat napos tartama alatt a bíróságok nem fontolták meg érdemben a kevésbé korlátozó kényszerintézkedés, így például házi őrizet vagy óvadék alkalmazásának lehetőségét. Ezt a Bíróság különösen annak fényében tartotta aggályosnak, hogy a hatóságok a letartóztatás kezdetétől fogva tisztában voltak a kérelmező súlyos egészségi problémáival. Ennek ellenére fenntartották a kérelmező fogvatartását, figyelmen kívül hagyva azt a körülményt, hogy egészségi állapota folyamatosan romlott a büntetés-végrehajtási intézetben. Ezen körülményeket figyelembe véve a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező elhúzódó fogva tartása nem minősülhetett „szükségesnek” az eljárás megfelelő lefolytatása szempontjából.

A fentiekre tekintettel a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hazai bíróságok által hivatkozott indokok nem támasztották alá megfelelően a kérelmező ilyen hosszúságú fogva tartását, így az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették.

Az Egyezmény 5. cikke 4. bekezdésének sérelme kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy letartóztatott vagy fogva tartott személyek jogosultak a felülvizsgálatra azokra eljárásjogi és anyagi jogi feltételek tekintetében, amelyek lényegesek szabadságtól való megfosztásuknak az Egyezmény értelmében vett törvényességéhez. Ez azt jelenti, hogy az illetékes bíróságnak meg kell vizsgálnia „nemcsak [a hazai jogban] meghatározott eljárási követelmények teljesítését, hanem az őrizetbe vételt megalapozó gyanú ésszerűségét és az őrizetbe vétel és az azt követő letartóztatás céljának törvényességét”. Az előzetes letartóztatás elleni fellebbezést elbíráló bíróságnak biztosítania kell a bírósági eljárási garanciáit. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell „a fegyverek egyenlőségét” a felek, vagyis az ügyész és a fogvatartott között. A

fegyverek egyenlősége nem biztosított, ha a védő nem férhet hozzá a nyomozati iratokhoz annyiban, amennyiben az lényeges ügyfele fogvatartása jogszerűségének eredményes vitatásához. Olyan személy esetében, akinek a fogvatartása az 5. cikk 1. bekezdés (c) pontjának hatálya alá tartozik, meghallgatást kell tartani. A bizonyítékok felfedésének megfelelő időben kell történnie, a kérelmező igazságügyi hatóságok előtti első megjelenése előtt hozzáférést biztosítva az ügyirat vonatkozó részeihez.

A jelen ügy kapcsán a Bíróság észlelte, hogy a kérelmező a hazai hatóságok és a bíróság előtt következetesen állította, hogy nem biztosították számára a hozzáférést az ügyirat vonatkozó részeihez, és azt, hogy a hazai bíróságok elutasították ezzel kapcsolatos panaszait anélkül, hogy megcáfolták volna a hozzáférés megtagadására vonatkozó állítást. Azt is megjegyezte, hogy az iratokhoz való hozzáférést a Be. biztosítja, hacsak nem sérti a nyomozás érdekeit; az ügy irataiban és a felek előadásaiban azonban nincs nyoma annak, hogy a kérelmező valóban gyakorolhatta ezt a jogot. Ilyen körülmények között a Bíróság csak arra a következtetésre juthatott, hogy a Kormányzatnak elmulasztotta bizonyítani, hogy a szükséges hozzáférést valóban biztosították a kérelmezőnek, és az ezzel kapcsolatos bizonyítási teher a Kormányzatra terheli. Ebből következőleg nem tekinthető úgy, hogy a „fegyverek egyenlőségének” elvét tiszteletben tartották a jelen ügyben, az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdését tehát megsértették.

Az Egyezmény 8. cikkének a gyermekkel való kapcsolattartással kapcsolatos sérelme vonatkozásában a Bíróság úgy ítélte: az, hogy a kérelmezőnek a gyermekével való korlátlan telefonálási lehetőség engedélyezésére irányuló kérelmét elutasították, „beavatkozást” jelentett a családi életébe. Azt azonban a kérelmező sem állította, hogy ez a beavatkozás ne lett volna „törvényben meghatározott”, és a Bíróság sem lát okot arra, hogy ettől az értékeléstől eltérjen. A Bíróság szerint ezen túlmenően a korlátozás a „zavargás vagy bűncselekmény megelőzésének” törvényes célját szolgálta. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a beavatkozás – az alábbi okok miatt – indokolt volt, azaz „egy demokratikus társadalomban szükségesnek” minősült.

A Bíróság szerint a 8. cikk nem értelmezhető úgy, mint amely garantálja a fogva tartottak telefonos kapcsolattartásra való jogát, különösen, ha a levelezésre megfelelő lehetőség van. Ahol a büntetés-végrehajtási intézet biztosítja a telefonálás lehetőségét, annak igénybe vétele – a fogva tartás szokásos és ésszerű követelményeire való tekintettel – törvényes korlátozásnak vethető alá – például a telefonok közös, más fogva tartottakkal megosztott használata miatt, vagy a „zavargás és bűncselekmények” megelőzésének érdekében. Ebben az összefüggésben, és annyiban, amennyiben az ilyen korlátozások a 8. cikk által biztosított jogokba való állami beavatkozásnak minősülnek, ugyanezen cikk 2. bekezdése értelmében indokoltnak tekinthetők.

A Bíróság emlékeztetett: a hatóságok nem korlátozták a kérelmező és kiskorú gyermeke kapcsolattartását. A gyermek egészségi állapota akadályozta a személyes találkozást. Az általános szabályoknak megfelelő telefonálás és a levelezés mint kapcsolattartási forma a rendelkezésükre állt, és eseti jelleggel többlet-telefonálási lehetőséget is engedélyeztek a kérelmező számára. Bár a Bíróság elfogadta, hogy bizonyos esetekben azon hozzátartozók egészségi állapota, akikkel a fogva tartott kapcsolatot kíván tartani, indokolta tehet különleges intézkedéseket, úgy találta, hogy jelen ügyben sem a gyermek életkora, sem betegsége nem tette elkerülhetetlenül szükségessé, hogy a kérelmezőnek többlet-telefonálási lehetőséget biztosítsanak. Ezért a kérelmező azon kérésének elutasítása, hogy rendszeresen telefonálhasson az egyébként engedélyezett hívásidőn felül, az adott körülmények között nem tekinthető aránytalan korlátozásnak. Ebből következően nem csorbult a kérelmező 8. cikkben foglalt joga a gyermekével való kapcsolattartással összefüggésben.

Az Egyezmény 8. cikkének az élettárral való kapcsolattartással kapcsolatos sérelme vonatkozásában a Bíróság emlékeztetett: az előzetes letartóztatással, miként a személyi szabadság bármely más elvonásával is, szükségszerűen együtt jár a magán- és családi élet bizonyos fokú korlátozása. Azonban a fogva tartott családi élete tiszteletben tartásának lényegi eleme, hogy a hatóságok lehetővé teszik számára, vagy szükség esetén elő is segítik, hogy közeli hozzátartozóival kapcsolatot tarthasson. Az olyan korlátozások, mint a hozzátartozói látogatások számának meghatározása, a látogatások ellenőrzése, vagy – ha a bűncselekmény jellege szükségessé teszi – a fogvatartott speciális börtönrendszerbe helyezése, illetve speciális látogatási körülmények kialakítása, beavatkozást jelentenek a fogva tartott 8. cikkben foglalt jogaiba, de önmagukban nem jelentik e cikk megsértését. Minden

ilyen korlátozásnak „törvényben meghatározottnak” kell lennie, a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt törvényes célt kell követnie, és „egy demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie. Ez utóbbi feltétel vonatkozásában a Bíróság emlékeztetett arra: a „szükségesség” fogalma a 8. cikkel összefüggésben azt jelenti, hogy a korlátozásnak nyomós közérdeken kell alapulnia, és – különösen – arányosnak kell lennie az elérni kívánt törvényes céllal.

Jelen ügyben a Kormányzat sem vitatta, hogy a kérelmező és élettársa személyes kapcsolattartásának tilalma „beavatkozást” jelentett a kérelmező családi életébe, és a Bíróság sem látott okot, hogy ettől eltérjen. A Bíróság megjegyezte, hogy a korlátozás jogalapját az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 118. § (2) bekezdése jelentette, ezért a beavatkozás „törvényben meghatározottnak” minősül. Az is megállapítható, hogy az intézkedés célja a „zavargás megelőzése” volt, ami a 8. cikk értelmében törvényes célnak minősül.

A Bíróságnak tehát azt kell eldöntenie, hogy a hatóságok megteremtették-e a megfelelő egyensúlyt az elérni kívánt törvényes célból fakadó igények és a fogvatartott kérelmező családi élet tiszteletben tartásához való joga között.

A Bíróság mindenekelőtt kiemelte, hogy a hatóságok a kérelmező és élettársa telefonos és személyes kapcsolattartásának teljes megtiltásával nem is a látogatási szabályok tényleges megsértését, hanem csupán a kijátszásuk vélelmezett szándékát szankcionálták. A Bíróság azt is észlelte, hogy e szándék fennállása sohasem nyert bizonyítást. Ráadásul a kérelmezőt felmentették az alól a vád alól, amely szerint a családi beszélőkre vonatkozó szabályok kijátszása érdekében hamis tartalmú meghatalmazást adott volna az élettársának. De még ha fel is tesszük, hogy a büntetés-végrehajtási szervezetben indokoltan merült fel a gyanú egy ilyen szándék meglétére, a Bíróság szerint ez a helyzet is kezelhető lett volna kevésbé korlátozó intézkedésekkel, például ellenőrzött telefonálás vagy látogatás bevezetésével. A hatóságok azonban semmi mást nem tettek, csak teljesen megtiltották a telefonos és személyes kapcsolattartást, ellenőrzött levelezésre korlátozva az élettársak kapcsolattartási lehetőségeit; meg sem fontolták annak lehetőségét, hogy valamely más módon oldják meg a problémát, amelyet az jelentett, hogy gyanújuk szerint a kérelmező vissza kívánt élni a jogaival.

A Bíróság álláspontja szerint a kérelmező kapcsolattartási jogának korlátozása túlmegy azon, ami egy demokratikus társadalomban szükséges a „zavargás vagy bűncselekmény” megelőzése, azaz a folyamatban lévő nyomozás zavartalanságának biztosítása érdekében. Az intézkedés olyan mértékben korlátozta a kérelmezőt a családi élethez való jogának gyakorlásában, amely az adott körülmények között csak aránytalannak minősíthető. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a hatóságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt az elérni kívánt cél és az alkalmazott intézkedés között. Fentiekből következően az Egyezmény 8. cikkét a kérelmező és élettársa kapcsolattartásának korlátozásával összefüggésben megsértették.

Az Egyezmény 13. cikkének állítólagos megsértése kapcsán a Bíróság emlékeztetett: a 13. cikk célja, hogy a nemzeti jogrendben létezzen olyan jogorvoslatok, amelyek érvényesíthetővé teszik az Egyezményes jogokat és szabadságok lényegét, függetlenül attól, hogy e jogorvoslatokat éppen milyen formában biztosítja a hazai jog. A 13. cikk ezért megköveteli, hogy a részes államok hozzanak létre olyan hazai jogorvoslatokat, amelyek az Egyezményen alapuló „védhető panaszok” érdemét érintik és alkalmasak a sérelem megfelelő orvoslására, bár a részes államok élveznek bizonyos mérlegelési jogkört abban a tekintetben, hogy milyen módon teljesítik az e cikk által rájuk rótt kötelezettséget, mely kötelezettség terjedelme attól is függ, hogy milyen természetű a kérelmező Egyezmény-sértésre vonatkozó panasz. Ettől függetlenül egyértelmű, hogy a 13. cikk által megkövetelt jogorvoslatnak mind elvileg, mind gyakorlatilag „hatékonynak” kell lennie. Különösen lényeges ebből a szempontból, hogy a gyakorlását ne akadályozzák indokolatlanul a hatóságok, illetve a bepanaszolt állam cselekményei vagy mulasztásai.

A Bíróság kiemelte, hogy a Legfőbb Ügyészség nem vizsgálta meg a kérelmezőnek a kapcsolattartással összefüggésben előterjesztett panaszát. E körülmények között a Bíróság csakis arra a következtetésre juthatott, hogy a kérelmezőnek nem állt rendelkezésére hatékony jogorvoslat a 8. cikkben foglalt jogaiba való beavatkozással kapcsolatos panasz tekintetében, így az Egyezmény 13. cikkét megsértették.

A Bíróság a kérelmező javára 12.500,-Euro nemvagyonni kártérítést ítelt meg.

1. Szergej Jefimenko Oroszország elleni ügye (152/04. sz. ügy)⁴

I. A kérelmezőt 2001. március 13-án nagynénje megölésének gyanújával őrizetbe vették. Nem volt hajlandó vallomást tenni addig, amíg számára nem rendelnek ki védőt. 2001. március 16-án azzal is megvádolták, hogy P.-t személyes szabadságától jogellenesen megfosztotta. Ezt követően M.-t hatalmazta meg védőként, majd meg nem nevezett okból visszautasította M. szolgáltatásait. Egy ismeretlen időpontban D.-t rendelték ki a kérelmező számára védőnek. A kérelmezőt és vádlott-társait csalással, emberrablással és több rendbeli emberöléssel vádolták. A kérelmező 2001 októbere és decembere között tanulmányozta az ügy iratait.

Az ügyet 2001 decemberében a Cseljabinszk Megyei Bíróság küldték tárgyalásra. A kérelmező esküdszéki tárgyalás iránti kérelmét elutasították. Egy hivatásos bírót és két ülnököt (G. és Y.) jelöltek ki az ügy tárgyalására.

Az eljárás során a kérelmező fogvatartották. Az eljáró bíróság számos alkalommal meghosszabbította előzetes letartóztatását. A kérelmező fellebbezett, azt állítva, hogy az ülnökök jogellenesen ítéleznek az ő ügyében, mert az Ülnökökről szóló törvény követelményeivel ellentétben 1998 és 2002 között évente több mint egyszer ítéleztek. Az orosz Legfelsőbb Bíróság a kérelmező előzetes letartóztatását elrendelő végzések elleni fellebbezéseit elutasította. A Legfelsőbb Bíróság 2002. november 22-én helybenhagyta a bíró és az ülnökök által 2002. október 1-jén meghozott, az előzetes letartóztatást meghosszabbító végzését. A fellebbviteli bíróság megállapította, hogy: "a megyei bíróság egy megjegyzéséből úgy tűnik, a megyében az ülnökök új névjegyzéke még nem volt összeállítva, amikor a [kérelmező] tárgyalását kitűzték".

Egy meg nem meghatározott időpontban a kérelmező a büntetőeljárásban Zh.-t hatalmazta meg védőként. Az ügy tárgyalása 2003 februárjában kezdődött. A 2003. február 13-ai bírósági tárgyaláson a kérelmező sikertelenül kifogásolta az ülnökök részvételét az ügyében, illetve kérte az esküdszéki tárgyalást. Később, meg nem határozott okból Y.-t Ch. váltotta a tanácsban. A tanács elnöke 2003. február 18-án betegségére tekintettel elrendelte a védő, Zh. felmentését; 2003. február 20-tól kérelmezőt Z. ügyvéd védte. Úgy tűnik, hogy az eljárás bizonyos szakaszaiban a kérelmezőt P. ügyvéd is segítette. Az eljáró bíróság nem volt hajlandó elismerni K.-t, mint meghatalmazott képviselőt. Az eljáró bíróság (a tanács elnöke, valamint G. és Ch. ülnökök) 2003. április 24-ei ítéletükben a kérelmezőt bűnösnek találta számos bűncselekményben (csalás, emberrablás, zsarolás, lopás és többrendbeli emberölés), és huszonkét év szabadságvesztésre ítélte.

A kérelmező az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be az orosz Legfelsőbb Bírósághoz. Azzal érvelt, többek között, hogy Z. elmulasztotta benyújtani a fellebbezési nyilatkozatot "annak ellenére, hogy korábban ígéretet tett erre", és hogy az eljáró bíróság összetétele nem felelt meg a törvénynek. Az ügyész ugyancsak fellebbezett az ítélet ellen. A kérelmezőt 2003. szeptember 19-én a fellebbviteli bíróság videokapcsolat útján hallgatta meg. A kérelmező szerint a fellebbviteli tárgyalás hét percig tartott, míg a tanácskozás két perc volt. A fellebbviteli bíróság a fellebbezett ítéletet megváltoztatta, és a kérelmező büntetését huszonegy év szabadságvesztésre leszállította. A fellebbviteli bíróság nem tett konkrét megállapításokat az eljáró bíróság összetételére és a kérelmező védelemhez való jogának másodfokú eljárásban való tiszteletben tartására vonatkozóan.

A megyei kamara elnöke 2004. március 19-ei és április 12-ei leveleiben elutasította a kérelmező Z. ügyvéd elleni panaszait. A Legfelsőbb Bíróság 2005 októberében, majd 2006. december 21-én a kérelmező szabadságvesztését húsz év hat hónapra csökkentette. A kérelmező tájékoztatás iránti kérelmére válaszul a Megyei Bíróság és a Tartományi Parlament azt állította, hogy nincs információjuk az ülnökök névjegyzékéről, illetve arról, vajon bármelyik névjegyzéket megsemmisítették-e.

Az Orosz Föderáció Alkotmánybírósága 2007. február 8-án a kérelmező panaszát elbírálva kimondta, hogy a másodfokú eljárásra védőt kell kirendelni. Annak ellenére, hogy a kérelmező alkotmányjogi panaszát elfogadhatatlan nyilvánította, megállapította, hogy a kérelmező "ügyében hozott

⁴ Az ítélet 2013. július 8-án vált véglegessé.

határozatokat, amelyek az 50. cikk 1.§-a (1) és (5) bekezdésének, valamint 3.§-ának alkotmányellenes értelmezésén alapulnak, az alkalmazandó eljárással összhangban felül kellene vizsgálni, ha annak nincs akadálya".

A Legfelsőbb Bíróság Alelnöke 2007. június 13-án elutasította a kérelmező elítélése miatti ismételt panaszát, állítva, hogy "pusztán az a tény, hogy a ülnökök több, mint egyszer jártak el egy évben, nem kérdőjelezheti meg megbízatásuk törvényességét és közvetve, az eljáró tanács [összetételének] törvényességét".

A Legfelsőbb Bíróság Elnöki Tanácsa 2009. június 10-én felülvizsgálati eljárás keretében ismét megvizsgálta a kérelmező elleni büntető ügyet, és a 2003. szeptember 19-ei másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította. Az Elnöki Tanács az orosz Be. 97., 108. és 255. cikkére utalással elrendelte a kérelmező előzetes letartóztatását a másodfokú eljárás befejezéséig.

A Legfelsőbb Bíróság 2009. szeptember 3-án másodfokú tárgyalást tartott, amelyen az elsőfokú bíróság 2003. április 24-ei ítéletét hatályon kívül helyezte. A másodfokú bíróság megállapította, többek között, hogy az adott időszakban a megyei bíróságon ülnöki névjegyzék nem volt; az ülnökök 2002-2003-ban más ügyekben is ítéleztek; és "megsértették [a kérelmező] védelemhez és az esküdszékhez való jogait". A másodfokú bíróság a Cseljabinszk Megyei Bíróság új eljárásra kötelezte, és elrendelte a kérelmező további előzetes letartóztatását 2009. november 10-éig, a megismételt eljárás alatt.

A megismételt eljárás 2009 szeptemberében kezdődött, 2010. április 6-án azonban felfüggesztették, mert a Legfelsőbb Bíróság Elnöki Tanácsától a 2009. szeptember 3-ai másodfokú határozat felülvizsgálatát kérték. A Legfelsőbb Bíróság Elnöki Tanácsa 2010. szeptember 1-jén hatályon kívül helyezte a 2009 szeptember 3-ai másodfokú határozatot, és új eljárást rendelt el. Bár a 2009. szeptember 3-ai határozattal szemben az Elnöki Tanács nem utalt arra, hogy a megyei bíróságon ülnöki névjegyzék nem volt; az ülnökök 2002-2003-ban más ügyekben is ítéleztek; és "megsértették [a kérelmező] védelemhez és az esküdszékhez való jogait", de az elsőfokú bíróság 2003. április 24-ei ítéletét az alábbi indokokkal helyezte hatályon kívül: "... amint azt a megyei bíróság Elnökhelyettese kifejtette, a megyében a kerületi és városi bíróságok ülnökeinek névjegyzékét 2000 június 29-én és 2001 november 29-én hagyták jóvá ... A megyében nyolc kerületi bíróság a névjegyzéket nem nyújtotta be jóváhagyásra. Az ülnököket [a kérelmező] esetében cseljabinszki lakosként vették nyilvántartásba. Nincs arra utaló jel, hogy a nevüket az ülnökök névjegyzékére felvették volna ... Ilyen körülmények között az eljáró bíróság nem volt törvényesen megalakítva. A Be. 381. cikke 2. §-ának (2) bekezdése szerint a bíróság nem törvényes összetétele minden körülmények között alapot ad az ítélet hatályon kívül helyezésére ... ". Az Elnöki Tanács számos, az eljáró bíróság által 2002-es tárgyalás során meghozott előzetes letartóztatást elrendelő végzést is hatályon kívül helyezett. Végül, hivatkozva az orosz Be. 108. és 255. cikkeire, az Elnöki Tanács elrendelte a kérelmező további előzetes letartóztatását az eljárás befejezéséig.

A megismételt eljárásra 2010 októbere és 2011 februárja között került sor. A tárgyalást megelőző szakban B. ügyvéd, később – kérelmére – D. ügyvéd segítette. Időközben, 2010 decemberében, miután egyeztetett az ügyvédjével, a kérelmező lemondott az esküdszéki tárgyalás lehetőségéről, és egyetértett azzal, hogy az ügyet egy hivatásos bíró bírálja el. 2011 januárjában D. ügyvéd helyett, aki egy másik bírósági ügyben vett részt, K. ügyvédet rendelték ki. A kérelmező a 2011. január 11-ei tárgyaláson a tanács elnökének kérdésére azt válaszolta, hogy „még nem teljesen tárgyalták meg a védelem álláspontját” a védőjével. A 2011. január 12-ei tárgyaláson azt állította, hogy beszélt a védőjével, megvitatták a védelem álláspontját, ami arra készítette őt, hogy módosítsa korábbi stratégiáját és vallja bűnösnek magát nagynénje megölésében. Úgy tűnik, hogy (ezen vagy a következő tárgyaláson) K. ügyvéd támogatta a kérelmező és vádlott-társai kérelmét, hogy az eljárást szüntessék meg tekintettel a vádak egyikének elévülésére. A kérelmező azt is állította, miután beszélt a védőjével, hogy elfogadja: nincs többé szükség a többi tanú vagy sértett beidézésére, és megfelelő, ha az ügy meglévő iratai alapján döntenek. A 2011. január 13-ai tárgyaláson a tanács elnöke megjegyezte, hogy a kérelmező fellebbezést nyújtott be egy korábbi pervezető végzés ellen, és kérte D. védőkénti kirendelését. is kérte kinevezését D a tanácsot. Ezzel összefüggésben, a tanács elnöke megkérdezte, hogy a kérelmezőnek elégedetlen-e K. ügyvéddel A kérelmező azt válaszolta, hogy

elégedett, az ügyvéd kellőképpen képzett, hogy megvédje őt, és nem akarja lecserélni. A megyei bíróság 2011. február 1-jén az egyik vád tekintetében megszüntette az eljárást; 2011. február 16-án a kérelmezőt bűnösnek találta emberölés, emberrablás és zsarolás büntetében és tizenkilenc év hat hónap szabadságvesztésre ítélte. Az orosz Btk. 72. cikkében előírtak szerint ezt az időtartamot 2001. március 13-tól kellett számítani, figyelembe véve a kérelmező által előzetes letartóztatásban, illetve a 2003. április 24-ei ítélet alapján letöltött időszakot.

A kérelmező és K. fellebbezést nyújtott be az orosz Legfelsőbb Bírósághoz. A kérelmező panaszt nyújtott be K. ügyvéd ellen a helyi ügyvédi kamara elnökéhez. Az utóbbi azt válaszolta, hogy a kérelmező a tárgyalás során nem vetette fel azt, hogy az ügyvéd nem kereste őt fel a fegyintézetben, ugyanakkor számos alkalommal megvitatta az ügyvéddel a védelem álláspontját a bírósági tárgyalás előtt és bírósági fogdában. A Legfelsőbb Bíróság 2011 márciusában Po.-t rendelte ki védőnek. Mind Po.-t, mind D.-t értesítették a másodfokú tárgyalás időpontjáról. D. tájékoztatta a bíróságot, hogy nem rendelték ki arra, hogy a kérelmezőt a másodfokú eljárásban védje, és sem a kérelmező, sem a családja nem bízta meg ezzel. Po. is tájékoztatta a bíróságot, hogy a kérelmezővel nem kötött megbízási szerződést, emellett elvan foglalva, és ezért nem tudja ellátni az ügyet védőként. A Legfelsőbb Bíróság ezért Chi.-t rendelte ki védőként. A vonatkozó nyilvántartásból kitűnik, hogy az ügy iratait 2011. április 26-a és 2011. május 5-e között tanulmányozta. A 2011. május 12-ei másodfokú tárgyaláson Chi. ügyvéd is részt vett. A kérelmező videokapcsolat útján vett részt a tárgyaláson. A kérelmező visszautasította, hogy Chi. legyen a védője, a másodfokú bíróság azonban elutasította a kifogást, és továbbra is Chi. védte. A Legfelsőbb Bíróság 2011. május 12-én másodfokon eljárva a 2011. február 16-ai ítéletet helybenhagyta. A másodfokú bíróság úgy ítélte, hogy „[a kérelmezőt] K. védte a tárgyaláson, ellene nem nyújtottak be panaszt. A szó szerinti tárgyalási jegyzőkönyv adataival ütközik az állítás, hogy a védelem nem volt hatékony. Arra utaló jel is van, hogy a védő nem találkozott [a kérelmezővel] a fegyintézetben. Az a kérdés azonban, hogy szükség van-e egy ilyen találkozóra, a bíróság előtt nem merült fel. Noha az eljárás elején azt állította, hogy a védelem álláspontját még nem vitatták meg, [a kérelmező] nem kért további időt. Ezt követően [a kérelmező] számos alkalommal megerősítette, hogy a védő tanácsot adott neki, és megvitatták a védelem álláspontját ... Az előzetes meghallgatáson a bíróság helyt adott [a kérelmező] kérelmének, hogy D. legyen a védője. Ő az eljárás folyamán lecserélték, más büntetőeljárásban való részvételének köszönhetően...”.

II. A kérelmező szerint, amikor 2001. március 13-a és 30-a között Cseljabinszk város Kurchatovskiy fogdájában tartották fogva, nem kapott matracot, ágyneműt, személyes higiéniai cikkeket és nem zuhanyozhatott. A zárka piszkos volt, nedves és hideg, nem volt szellőzése. A kérelmező nem végezhetett zárkán kívüli tevékenységet, és a nap huszonnégy órájában a zárkájában tartották. A kérelmezőt 2001. március 30-tól 2003. október 28-áig – és úgy tűnik, 2005 folyamán is egy ideig – a 74/1. sz. cseljabinszki fogdában tartották fogva. A kérelmező elmondása szerint 2001. április 17-étől 2003. április 29-éig a 77. számú zárkában tartották, amely 7-8 m² alapterületű volt, hat fogvatartott („később” négy fogvatartott) számára tervezték. Ténylegesen 3-7 fogvatartott lakta, ezért időnként felváltva kellett aludni. Éjjel-nappal mesterséges fény volt benne. 2001. március 30. és április 20. között a kérelmezőnek a fogdában nem volt ágyneműje, takarót csak 2002 végén biztosítottak. Sem törölközőt, sem evőeszközt nem adtak. A kérelmezőt 2003 április 29-étől 2003. október 28-áig a 80. számú zárkában tartották fogva, amely 7-8 m² alapterületű volt, és négy fogvatartott számára tervezték. Valójában sokszor öt fogvatartott lakta, ezért időnként itt is felváltva kellett aludni. A zárkákról a kérelmező azt is állította, hogy a WC-csésze a sarokban volt, a zárka többi részétől csak egy spanyolfallal elválasztva; az asztal csak egy méterre volt a WC-csészétől. A zárkákat nem szellőztették, és szellőztetés hiányát súlyosbította az a tény, hogy a többi fogvatartott dohányzott; 2003 januárjáig a zárka ablakait fémspalettákkal takarták el a ferde rácsok mellett. A zárkában nem volt meleg víz. A kérelmező fogvatartása egész időtartama alatt nem végzett más zárkán kívüli tevékenységet, mint a napi egyórás sétát a fogda udvarán. A nap többi részét a zárkájában töltötte, étkeztetése és az orvosi ellátás nem volt kielégítő. A nyári időszakban a kérelmező nem jutott melegvízes zuhanyhoz.

A Kormányzat elismerte, hogy az egy fogvatartottra jutó alapterületre (4 m²) vonatkozó törvényi követelményt nem tartották be. A fogvatartás további körülményei (világítás, szellőzés, egyéni ágy és ágynemű, étel-miszer) azonban szerintük megfelelőek voltak. Nem voltak fémspaletták a zárkák

ablakain, csak néhány fémrács, amelyek nem akadályozták a természetes fényt. A WC-ket a zárka többi részétől egy 1-1,5 méter magas paraván választotta el.

A kérelmező különböző hatóságok előtt kifogásolta fogvatartását. Állítólag 2001. március 26-án, 28-án és április 2-án a kérelmező és védője panaszt nyújtott be az Cseljabinszk Megyei Ügyészséghez a fogdában tapasztalható fogvatartási körülmények elfogadhatatlansága miatt. Az 2001. szeptember 10-én megtagadta a büntetőeljárás melegindítását az állítólagos törvénytelen fogvatartás miatt.

III. A kérelmező azt állította, hogy 2004/05-ben több, az Európai Bíróságtól származó levelét ellenőrizte az 1. sz. Cseljabinszki Megyei Fegyház személyzete. E levelek többsége szabványos válasz volt első levelével kapcsolatban, vagy a kérelmező válasza megérkezésének visszaigazolása. A 2004. március 19-ei levélben felhívták a kérelmezőt, hogy részletezze a cseljabinszki fogdában tapasztalható körülményekre vonatkozó panaszát. Minden levélen volt egy pecsét, amely jelezte nyilvántartási számát és a fegyház általi átvételét. Ezt követően a kérelmező amellelt érvelt, hogy a levelezés ellenőrzésének ezt a gyakorlat továbbra is alkalmazták, és benyújtotta a Bíróság 2006 és 2008 között leveleinek a másolatát, amelyen szintén hasonló pecsétet helyeztek el különböző fogdáknban. A kérelmező által 2003 és 2008 között az Európai Bíróságnak küldött levelek mellett volt egy, a különböző fegyintézetek személyzete által összeállított kísérőlevél. Néhány kísérőlevél jelezte a levelezés természetét (például további iratok benyújtása, értesítést a kérelmező ügyében történt változásokról), illetve a kérelmező által továbbításra feladott oldalak számát. A kérelmező néhány saját levelén is volt egy pecsét amely jelzi a dátumot, amikor az egyes leveleket benyújtották a „különleges egység”-nek. A 2011. június 7-ei levelében például a kérelmező tájékoztatta a Bíróságot a nemzeti szintű eljárás új fejleményeiről és arról a szándékáról, hogy az Egyezmény további megsértéseit akarja panaszolni. Ezen a levélen rajta volt a 74/3. sz. Cseljabinszki Fogda bélyegzője, és a „különleges egység” általi átvétel időpontja. A Bíróság 2011 júliusában továbbította ezt a levelet a kérelmező Bíróság előtti képviselőjének. A képviselő 2011 augusztusában panaszt nyújtott be a Bírósághoz a levél börtönszemélyzet általi megvizsgálásával kapcsolatban. Ezt követően a kérelmező azt állította, hogy ő a levelet 2011 június 7-én egy fegyőrnek adta azzal a szándékkal, hogy megkérje, adjon egy borítékot hozzá. A fegyőr – bár elmagyarázta a kérelmezőnek, hogy leveleket a Bíróságnak zárt borítékban kell beadni – azt mondta neki, hogy jobb, ha a levél elküldését kezdeményezi, és nem kér borítékot. A fegyőr megrovásban részesült, amiért a kísérőlevélben összefoglalta a levél tartalmát.

A kérelmező írt a Nemzetközi Védelmi Központnak (IPC) is, amely egy moszkvai nem-kormányzati szervezet, és amely többek között tájékoztatást ad az Egyezmény szerinti eljárásokban és segíti kérelmezőket a Bíróság előtt. A kérelmező levelére válaszul az IPC 2004. április 28-án tájékoztatta a kérelem benyújtását követő eljárásról, tanácsokkal látta el, hogy hogyan lehet beszerezni a Bíróság előtt folyamatban lévő kérelmet alátámasztó okiratok másolatait. Az IPC levelén rajta volt az 1. sz. fegyház bélyegzője, jelezve a levelezés belső nyilvántartási számát és a beérkezés dátumát. Végül a kérelmező számos levelet írt a területi kamarának. A kamara alelnöke 2004. március 19-ei és április 12-ei levelében Z. ügyvéd elleni panaszával foglalkozott, különös tekintettel a 2003-as fellebbezés benyújtásának elmulasztása tekintetében. A kamara alelnöke 2004. december 22-ei levelében tájékoztatta a kérelmezőt, hogy nem tud segítsenek neki mint védő, illetve további tanácsokat adni neki a büntető anyagi jog és eljárásjog rendelkezései vonatkozásában. Az összes kamarai levélen rajta volt az 1. sz. fegyház bélyegzője, jelezve a levelezés belső nyilvántartási számát és a beérkezés dátumát. A kérelmező sikertelenül nyújtott be panaszt a megyei ügyészséghez amiatt, hogy a területi kamarával és az IPC-vel folytatott levelezését a büntetés-végrehajtási szervek ellenőrizték, az ilyen levelezés állítólagos privilegizált helyzete ellenére.

IV. A kérelmező – az Egyezmény 3. cikkére hivatkozással – azt sérelmezte, hogy 2001 márciusától 2003 októberéig borzalmas körülmények között tartották fogva a Kurchatovskiy fogdában és 74/1. sz. Cseljabinszki Fogdában. A kérelmező – az Egyezmény 5. cikke 1. bekezdésére hivatkozással – azt sérelmezte, hogy a 2004. április 24-ei elítélését követő fogvatartása törvénytelen volt, mert a perbíróság „nem a törvényben meghatározott” bíróság volt. A kérelmező – lényegében az Egyezmény 8. és 34. cikkére alapítottan – azt is sérelmezte, hogy a Bírósággal, valamint a helyi ügyvédi kamarával és egy nem-kormányzati szervezettel folytatott levelezését a fegyintézet személyzete megfigyelte.

V. Ananyev és társai ügyében⁵ a Bíróság alapos elemzést végzett az orosz jogrendszerben biztosított jogorvoslatok kapcsán egy fogdában tapasztalható tárgyi feltételekkel kapcsolatos panaszok tekintetében. A Bíróság abban az ügyben arra a következtetésre jutott: nem nyert bizonyítást, hogy az orosz jogrendszer hatékony jogorvoslatot biztosít, amelyet fel lehetne használni arra, hogy megakadályozzák az állítólagos jogsértéseket vagy azok folytatását, és a fogvatartás nem megfelelő körülményeit érintő panaszával kapcsolatban megfelelő és elégséges orvoslást biztosítsanak. Ennek megfelelően a Bíróság elutasította a Kormányzat által felhozott, a belső jogorvoslati lehetőségek ki nem merítésére vonatkozó kifogását, és megállapította, hogy a kérelmezők nem állt rendelkezésére a hatékony hazai jogorvoslat, megsértve ezzel az Egyezmény 13. cikkét. Miután megvizsgálta a Kormányzat érveit, a Bíróság úgy ítélte, hogy a jelen ügyben sincs oka eltérni ettől a következtetéstől. Figyelembe véve, hogy a kérelmező az Egyezmény 3. cikke alapján „védhető” panaszt terjesztett elő, a Bíróság úgy találta, hogy az Egyezmény 13. cikkét megsértették.

A Bíróság több alkalommal megállapította, hogy a nem megfelelő fogvatartási körülményekkel kapcsolatos ügyekben nem alkalmazza szigorúan az *affirmanti incumbit probatio* (aki állít valamit, annak kell azt bizonyítania) elvét, mert ilyen esetekben egyedül a felelős Kormányzat férhet hozzá azokhoz az információkhoz, amelyek megerősíthetik vagy cáfolhatják ezeket az állításokat. Ebből következik, hogy miután a bíróság értesítette a Kormányzat a kérelmező panaszáról, a Kormányzatot terheli a lényeges iratok összegyűjtése és benyújtása. A fogvatartás tárgyi feltételeire vonatkozó meggyőző bizonyítékok előterjesztésének elmulasztása a részükről felvetheti a kérelmező állításainak megalapozottságára vonatkozó következtetés levonását.

A Bíróság megjegyezte, hogy a Kormányzat észrevételei általánosságokat tartalmaznak, legfőképpen 2008-ban kibocsátott tanúsítványokból. Ezek az okmányok azonban nem tartalmaznak egyértelmű utalásokat az eredeti forrásra a tervezett férőhelyek és a 2001 és 2003 közötti időszak tényleges zárkahasználatának meghatározásához. Azonban még a Kormányzat adatait figyelembe véve is úgy tűnik, hogy időnként csak 2 m² alapterület jutott egy fogvatartottra, amely magában foglalta mind a lakóteret, mind a berendezéseket (például a bútorokat és WC-csészét). A Kormányzat a kérelmező ágyhiányra vonatkozó állítását sem cáfolta meggyőzően. Figyelembe véve a felek beadványait és a rendelkezésre álló anyagot, a Bíróság úgy ítélte meg, az alábbi kiegészítő összetevők is megállapíthatók. Mind az étkező asztal, mind a WC-csésze a zárkában helyezkedett el, néha 1-1,5 méter távolságra; egy körülbelül 1-1,5 méter magas paraván választotta el a WC-t a lakótértől. Így megállapítást nyert, hogy a kérelmezőt hosszú időn keresztül szűkös körülmények között tartották 2001 és 2003 között. A kérelmezőnek ilyen körülmények között kellett étkeznie és pihennie. Mindvégig a zárkán belül maradt, kivéve a napi egy órai szabadtéri sétát. Nem állította senki, hogy a kérelmező helyzetének nehézségét bizonyos okokból bármilyen módon csillapították volna például a tárgyalás során fogdán kívül eltöltött időre tekintettel. A Bíróság ezért úgy ítélte, hogy a kérelmező az Egyezmény 3. cikkének megsértésével embertelen és megalázó bánásmódnak volt kitéve.

VI. Az Egyezmény 5. cikkének állítólagos megsértését illetően a Bíróságnak először a Kormányzat azon érvelésével kellett foglalkoznia, hogy a kérelmező elvesztette áldozati jogállást, figyelembe véve a támadott, 2003. április 24-ei ítélet hatályon kívül helyezését és a megismételt eljárását.

A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata, hogy az „áldozat” szó az Egyezmény 34. cikke értelmében olyan személyt jelöl, akit a kérdéses cselekvés vagy mulasztás közvetlenül érint; az Egyezmény megsértésének léte prejudikáció hiányában is elképzelhető, a prejudikáció csak a 41. cikkel összefüggésben releváns. Következésképpen egy kérelmező számára kedvező döntés vagy intézkedés elvileg nem elegendő ahhoz, hogy megfossa őt az „áldozat” jogállástól, kivéve, ha a nemzeti hatóságok vagy kifejezetten, vagy burkoltan elismerték az Egyezmény megsértését és orvoslást nyújtottak amiatt. Csak akkor, ha a feltételek teljesültek, zárja ki az Egyezmény védelmi mechanizmusának szubszidiárius jellege a kérelem vizsgálatát. A kérelmező áldozati jogállásának állítólagos elvesztése maga után vonja a kérdéses alanyi jog természetének, a nemzeti hatóságok határozataiban felhozott indokoknak és a kérelmezőre hátrányos következmények döntést követő fennmaradásának vizsgálatát.

⁵ Szergej Ananyev és mások Oroszország elleni ügye (42525/07. és 60800/08. sz. egyesített ügyek); I.: Hírlevél III. évf. 5. sz., Az Emberi Jogok Európai Bíróságának kiemelten fontos ítéletei, 5. sz. alatt.

Nyilvánvaló, hogy a jelen ügyben a hatóságok elismerték a kérelmező – az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése szerinti – „törvény által létrehozott” bírósághoz való jogának eredeti megsértését. Az elérhető anyag, ideértve a 2010. szeptember 1-jei döntés megvizsgálását követően azonban a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a nemzeti hatóságok a jelen ügyben kifejezetten vagy burkoltan elismerték volna, hogy a kérelmező perbíróság ítélete szerinti fogvatartása (a büntetés) nem volt „törvényes”.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az emberi jogok védelmének európai rendszere a szubszidiaritás elvére épül. A tagállamoknak meg kell adni a lehetőséget, hogy rendezzék a múltbéli jogsértéseket, mielőtt a panaszt a Bíróság megvizsgálná, de „a szubszidiaritás elve nem jelent lemondást a hazai jogorvoslatok használatával elért eredmények felülvizsgálatáról”. Továbbá, a szubszidiaritás elve nem értelmezhető úgy, mint amely lehetővé teszi az Államoknak, hogy kikerüljék a Bíróság joghatóságát. Nyilvánvaló, hogy a kérelmező a jelen ügyben azelőtt vált áldozatává, hogy a kérelmet benyújtotta a Bírósághoz. Az Állam feladata volt, hogy a kérelmező számára megfelelő és elégséges orvoslást nyújtson panaszára időben, azaz, mielőtt a Bíróság megvizsgálná az ügyet. A Bíróság álláspontja szerint az ügy pusztán újbóli megnyitása nem volt elegendő ahhoz, hogy megfossza a kérelmezőt az áldozati jogállásától.

Az Egyezmény 5. cikkére visszatérve a Bíróság úgy ítélte, hogy a büntető ügy újbóli megnyitása és az újratárgyalás nem biztosított megfelelő és elégséges orvoslást a kérelmező Egyezmény 5. cikke 1. bekezdésének a) pontja szerinti panaszának tekintetében. A 2003. április 24-ei ítéletet követően több mint hat évet fogságban töltvén a kérelmező szabadsághoz való jogába történő jelentős beavatkozást szenvedett el, és sem kártérítést, sem más megfelelő orvoslást nem kapott. Valójában a Kormányzat sem sugallta azt, hogy a kérelmező az orosz jog alapján jogosult lett volna kártérítésre. A Bíróság megjegyezte, hogy a 2011. február 16-ai ítéletben kirótt szabadságvesztés a kérelmező 2001. március 13-ai őrizetbe vételétől való számítását az orosz Btk. általános szabályai írják elő, így e számításnak nem célja a jelen panasz tekintetében a jogsértés elismerése és orvoslása. Tekintettel kérdéses jog természetére és a kérelmezőre hátrányos következmények fennmaradására az ítélet hatályon kívül helyezését követően, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező még mindig áldozatnak állíthatja be magát az Egyezmény 34. cikke értelmében. A Bíróság ezért elutasította a Kormányzat ilyen irányú kifogásait.

A Bíróságnak meg kellett állapítania, hogy vajon a kifogásolt fogva tartás „törvényes” volt-e, ideértve azt is, megfelelt-e „a törvényben előírt eljárásnak”. Az Egyezmény lényegében a nemzeti jogra utalnak, és azt a kötelezettséget rögzítik, hogy megfeleljenek annak anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak, de ezen felül megköveteli, hogy bármely szabadságtól való megfosztás megfeleljen az 5. cikk céljának, nevezetesen az egyének önkényességgel szembeni védelmének.

Elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a bíróságok feladata, hogy értelmezzék és alkalmazzák a hazai jogot. Mivel azonban az 5. cikk 1. bekezdése szerint a hazai joggal való összhang hiánya az Egyezmény megsértésével jár, ebből következik, hogy a Bíróság is gyakorolhat, illetve gyakorolnia is kell bizonyos felülvizsgálati jogkört a hazai jogszabályoknak való megfelelés tekintetében.

Egy fogvatartási időszak elvileg törvényes lesz, aha bírói rendelkezés alapján hajtják végre. Annak utólagos megállapítása, hogy a bíróság a hazai jog szerint tévedett, amikor a végzést meghozta, nem feltétlenül hat ki visszamenőleg a közbeeső fogvatartási időszak törvényességére. Ezért a Bíróság következetesen elutasította az olyan, bűncselekményekért elítélt személyek kérelmeit, akik azt sérelmezték, hogy bűnösségük megállapítását vagy büntetésüket a másodfokú bíróság ténybeli vagy jogi tévedésen alapulónak találta. A Bíróság –áttekintve az ezzel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát – megállapította, hogy akkor állapítható meg az előzetes letartóztatás törvényességének hiánya, amikor az előzetes letartóztatást elrendelő végzés valamely jelentős és nyilvánvaló szabálytalanság miatt hibás.

Rátérve a jelen ügyre a Bíróság megállapította, hogy a jelenlegi panasz az első fokon eljáró Cseljabinszk Megyei Bíróság által kiszabott huszonkét év szabadságvesztéssel kapcsolatos. Az nem vitatott a felek között, hogy a megyei bíróságnak az adott kérdésben elvileg volt hatásköre a döntés meghozatalára. Kiemelte ugyanakkor, hogy mind az eljárás folyamán, mind azt követően a kérelmező igyekezett alátámasztani és jóváhagyatni azt az állítását, hogy a perbíróság tényleges összetétele nem

felel meg az Ülnökökről szóló törvénynek. Az akkor hatályos orosz törvény szerint az ülnökök büntetőügyek nem hivatásos bíróként jártak el, az ülnökök névjegyzékét a helyi hatóságok állították össze, és a tartományi törvényhozó testület hagyta jóvá. Miután az ülnökökkel kapcsolatos panaszára a rendes fellebbezési eljárásban nem kapott azonnali és megfelelő orvoslást, a kérelmező köteles volt a 2003. április 24-ei ítélet alapján letölteni a büntetését. Miként azt a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban elismerte évekkel az ítélet után, az az eljáró bíróság összetétele nem volt „törvény által meghatározott” annyiban, amennyiben G. és Ch. ülnök részt vett benne. Nem volt jele annak, hogy bármiféle felhatalmazást kaptak volna arra, hogy a kérelmező büntetőügyében, amely súlyos szabadságvesztés büntetéssel zárult, ülnökként eljárjanak. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a jelen ügy körülményei között a 2003. április 24-ei ítélet által kiszabott fogvatartási időszak tekintetében súlyos és nyilvánvaló szabálytalanság volt tapasztalható. Így az a bíróság, amely elítélte a kérelmezőt, nem volt „illetékes”, és a kérelmező fogvatartása nem volt az Egyezmény 5. cikke 1. bekezdésének a) pontja alapján nem volt „törvényes”. Figyelembe véve a jogsértés súlyosságát, és kiemelve a megfelelő elismerést és orvoslás hiányát, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező fogvatartása az eljáró bíróság ítélete alapján megsértette az Egyezmény 5. cikkének 1. bekezdését.

VII. A Bíróság észlelte, és nem volt vitatott a felek között, hogy a kérelmező levelezését a fegyintézet személyzete ellenőrizte. A Bíróság álláspontja szerint az ellenőrzés az Egyezmény 8. cikke szerinti „beavatkozásnak” minősül. Az ilyen beavatkozás sérti a 8. cikket, kivéve, ha „a törvénnyel összhangban” áll, a 2. bekezdésben meghatározott egy vagy több törvényes célt követ, és „szükséges egy demokratikus társadalomban” e célok elérése érdekében.

A Kormányzat azzal érvelt, hogy a beavatkozás a Büntetés-végrehajtási Törvénykönyv (Bvtk.) 91. cikkével összhangban történt, amely előírja, hogy az elítélt fogvatartott bejövő és kimenő nem privilegizált levelezését figyelemmel kell kísérni. Amint azt a Bíróság már volt alkalma észlelni, a Bvtk. 91. cikke különbséget tesz egy elítélt fogvatartott rendes és privilegizált levelei és a számára jogi segítséget nyújtó személlyel folytatott levelezése között. Bármely különleges érv és jogalap hiányában a Bíróság elfogadta, hogy a Bvtk. 91. cikkében foglalt, a rendes levelezésre vonatkozó általános szabályt alkalmazták jelen ügyben, és ez szolgált jogalapul a kérelmező és a nemzeti szintű levelezőpartnerei közti levelezés ellenőrzésére. Kiemelte, hogy a felek sem állították, hogy hazai szinten bármely más jogszabály is szabályozná ezt a kérdést. A jelen ügyben a beavatkozás tehát összhangban állt a törvénnyel.

Az egyéni kérelmekből fakadó ügyekben a Bíróságnak nem az a feladata, hogy elvont módon felülvizsgálja a vonatkozó jogszabályokat vagy egy bizonyos gyakorlatot. Ehelyett amennyire lehetséges, arra kell korlátoznia magát, hogy – nem szem elől tévesztve az általános összefüggéseket – az előtte fekvő ügyben felmerülő kérdéseket vizsgálja. Jelen esetben tehát a Bíróságnak nem az a feladata, hogy absztrakt módon felülvizsgálja a fenti eljárás Egyezménnyel való összhangját, hanem hogy meghatározza a beavatkozás kérelmező levelezése tiszteletben tartásához való jogára gyakorolt konkrét hatását. A jelen ügyben a Bíróság a kérelmező levelezése ellenőrzésének arányosságára fog összpontosítani.

A szükségszerűség fogalma magában foglalja, hogy a beavatkozás nyomós társadalmi szükségletnek felel meg és különösen azt, arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Annak meghatározásában, hogy egy beavatkozás „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” az Államoknak van bizonyos mérlegelési jogköre. Bár a nemzeti hatóságok feladata, hogy elsőként értékeljék a szükségességet, annak végső értékelése, hogy vajon a beavatkozás mellett felhozott indokok érdemiek és elégségesek-e, a Bíróságnak az Egyezmény követelményeinek való megfeleléssel kapcsolatos felülvizsgálatának tárgya marad.

A foglyok levelezése felett bizonyos ellenőrzési intézkedések szükségesek, és önmagukban nem összeegyeztethetetlenek az Egyezménnyel, figyelemmel a szabadságvesztés rendes és okszerű követelményeire. Az ilyen ellenőrzés megengedhető mértékének megítélésakor azt a tényt azonban, hogy a levélírás és -fogadás lehetősége néha a fogvatartott egyetlen kapcsolat a külvilággal kell, nem lehet figyelmen kívül hagyni. A beavatkozás arányosságának értékelésénél figyelembe kell venni az érintett levelezés természetét is. Egy korábbi ügyben Bíróság úgy ítélte, hogy a titoktartás szükségessége lényeges a fogvatartott és ügyvédje közötti, a tervezett vagy folyamatban lévő

eljárásokat érintő levelezése, különösen akkor, ha az ilyen a büntetés-végrehajtási hatóságokkal szembeni igényekkel és panaszokkal kapcsolatosak. Az ilyen levelezés érzékenyek a rutinvizsgálatra, különösen ha olyan személyek vagy hatóságok végzik, akiknek közvetlen érdekük, és amely nincs összhangban az ügyvéd és ügyfele közti viszonyhoz kapcsolódó bizalmasság és szakmai kiváltságok elvével. A Bíróság azt is megállapította, hogy fősabályként egy tényleges vagy leendő kérelmező és a Bíróság előtti képviselője közötti levelezést is privilegizálni kell. A Bíróság a beavatkozás pontos természetére is figyelmet fordít. Egy ügyben például kimondta, hogy a kérelmező és külső orvosa közti levelezést felbontatlanul továbbítani kell a fegyintézet orvosának, aki megvizsgálja a boríték tartalmát annak érdekében, hogy valóban orvosi tartalmú-e, majd újra vissza kell zárnia a borítékot.

A jelen ügy a nem-privilegizált levelezésre ellenőrzésére vonatkozó szabályok alkalmazásával kapcsolatos. Az ilyen leveleket postafiókba kellett helyezni, vagy a személyzetnek kellett átadni anélkül, hogy zárt borítékba helyezték volna. A Bvtk. 91. cikke szerinti ellenőrzés megkülönböztetés nélküli és rutinjellegű volt, nem volt korlátozva sem időtartama, sem tárgya szerint. E rendelkezés nem adta meg alkalmazásának módját. Alkalmazásának engedélyezéséhez nem kellett indok. A Bvtk. nem rendelkezett a vizsgálat hatályának vagy az ellenőrzési intézkedések időtartamának független felülvizsgálatáról. Ennek megfelelően a nemzeti hatóságok nem voltak kötelesek utalni és nem is utaltak egyetlen, az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdése szerinti törvényes célra sem. A kérelmező levelezésének ellenőrzése nem kapcsolódott az ellene folyó büntetőeljáráshoz, így kérdéses, hogy a levelezésébe való beavatkozást indokolt lehet-e tekinteni „zavargás vagy bűncselekmény” megelőzésének céljával. A Kormányzat a maga részéről nem terjesztett elő olyan meggyőző érvelt, amely igazolja a levelezés rutinszerű ellenőrzését, vagy azt mutatja, hogy megfelelő biztosítékokat vezettek be, hogy elkerüljék a kérelmező levelezése tiszteletben tartásához való jogába történő beavatkozás túlzó hatásait. A Bíróság maga sem észlelt semmilyen indokot, ami jelen ügyben igazolta volna a kérelmező levelezésének ellenőrzését. Valójában, fel sem vetődött a biztonsági kockázat vagy a kérelmező és levelezőpartnere(i) közti összejátszás kérdése, például bármely nemzeti szinten folyamatban lévő eljárás vagy valamely büntetendő tevékenység vagy magatartás kapcsán.

A fentiekből következően az orosz jogszabályok elmulasztottak megfelelő védelmi intézkedéseket biztosítani a kérelmező levelezése tiszteletben tartásához való jogába történő, önkényes hatósági beavatkozás ellen, így az Egyezmény 8. cikkét a kérelmező és hazai levelezőpartnerei közötti levelezés ellenőrzésével megsértették.

VIII. A Bíróság emlékeztetett arra, hogy például az Egyezmény 8. cikkével ellentétben egy az Egyezmény 34. cikke alapján előterjesztett panasz az Egyezmény szerint nem vet fel elfogadhatósági kérdéseket. Az Egyezmény 34. cikke arra kötelezi a Szerződő Államot hogy ne akadályozza az egyén jogát arra, hogy panaszát a bíróság előtt hatékonyan előadja és érvényesítse. Noha e kötelezettség az Egyezményben és a hozzá csatolt Jegyzőkönyvekben ennek az eljárási jognak legbenső lényegéből fakad, hogy az egyének számára nyitva áll annak lehetősége, hogy állítólagos megsértését az Egyezmény szerinti eljárásokban sérelmezzék. Kiemelkedő jelentőségű a 34. cikkben biztosított egyéni kérelmek rendszerének hatékony működéséhez, hogy a kérelmezők szabadon érintkezzenek a Bírósággal anélkül, hogy a hatóságok részéről bármilyen nyomásnak lennének kitéve annak érdekében, hogy kérelmüket visszavonják vagy módosítsák. Ebben az összefüggésben a „nyomás” nemcsak a közvetlen kényszerítést és a megfélemlítés nyilvánvaló cselekményeit foglalja magában, hanem bármely nem megfelelő, közvetett cselekményt vagy kapcsolatot is, amelynek az a célja, hogy lebeszéljék vagy elbátortalanítsák a kérelmezőt az Egyezmény szerinti jogorvoslat használatára kapcsán.

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a fogvatartottak olyan kiszolgáltatott helyzetben találhatják magukat, amikor – mint a jelen esetben – a Bírósággal való érintkezésük a fegyintézet személyzetétől függ. A Bíróság azonban nem ítélte úgy, hogy a jelen ügyben a levelezés feldolgozásának minden késedelme olyan, amely az Állam – az Egyezmény 34. cikke alapján fennálló – kötelezettségének minősíthető. Ugyanakkor, a Bíróság emlékeztetett a Bíróság és a kérelmezők közötti levelezés bizalmas jellege tiszteletben tartásának fontosságára, mivel ez a levelezés a büntetés-végrehajtási hatóságok, vagy a büntetés-végrehajtás tagjai elleni állításokat is tartalmazhatnak. A Bíróság által küldött, vagy részére címzett levelek felbontása és ellenőrzése felveti annak lehetőségét, hogy azokat elolvassák, és esetenként elképzelhető, hogy ez az érintett fogvatartottal szembeni megtorlás veszélyét idézi elő.

Egyértelmű, hogy a Bíróság levelei a feladójukról világosan felismerhető. Ami a kérelmező Bíróságnak írt leveleit – kivéve a 2011. június 7-ei levelet – illeti, senki sem állította, hogy a kérelmezőnek boríték nélkül, vagy le nem zárt borítékban kellett volna átadnia a fegyintézet személyzetének, vagy így adta volna át. Úgy tűnik, hogy egyértelműen jelezte, hogy a leveleket a Bíróságnak címezte. A felek nem értettek egyet abban, hogy a büntetés-végrehajtási tisztek elolvasták-e a bejövő és kimenő levelek szövegét. A Bíróság azonban megjegyezte, hogy ezek a leveleket a fegyintézet lepecsételte. Továbbá, a kérelmező bírósági beadványai mellett ott voltak a fegyintézet kísérőlevelei, amelyben jelezték az elküldött levél jellegét vagy a mellékletek számát. Ezek a tények azt sugallják, hogy legalábbis a kérelmező néhány Bíróságnak írt levelét az állami tisztségviselők átvizsgálták. Megjegyezte, hogy noha a vitatott levelek közül egy a Bíróság kérését tartalmazta, hogy a kérelmező adjon további tájékoztatást a fogdában tapasztalható fogvatartási körülményeivel kapcsolatos panaszáról, míg a többi, kérelmező által említett levél szabványlevel volt, vagy az átvétel pusztá elismerése, ez azonban nem lehetett előre ismert a börtön hatóságok számára, és önmagában nem fosztja meg a kérelmezőt az Egyezményben biztosított eljárési védelemtől.

A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező és a Bíróság közti levelezést a fegyintézetek személyzete bármiféle érvényes indok nélkül ellenőrizte. Továbbá, ez az ellenőrzés nem tekinthető szörványosnak vagy megbocsátható tévedésnek. Ezen felül az ellenőrzés kifejezetten megsértette a Bvtk. 91. cikkében foglalt titoktartási szabályt. A nemzeti hatóságokra hárult, hogy a Bíróság előtti egyéni kérelemhez való jog hatékony gyakorlására kiható, „dermesztő hatás”, valamint a fogvatartottra gyakorolt, a Bírósággal való kapcsolattartás lehetőségével össze nem férő közvetlen és közvetett befolyás különböző formái veszélyének elkerülése érdekében a jogszabályi kereteket megteremtse. A fenti elemek összességükben arra indították a Bíróságot, hogy megállapítsa: Oroszország a jelen ügyben elmulasztotta teljesíteni az Egyezmény 34. cikke szerinti kötelezettségét.

IX. A Bíróság a kérelmező javára 20.000,-Euro nemvagyoni kártérítést ítélt meg.

2. Sindicatul „Pastorul cel Bun” Románia elleni ügye (2.330/09. sz. ügy)⁶

A kérelmező egy szakszervezet, amelyet a 2008. április 4-ei közgyűlésen harminckét – többségében a Craiovai Érsekség joghatósága alá tartozó ortodox pap alapított és három világi alkalmazott alapított. A Szakszervezeti törvénnyel összhangban a szakszervezet megválasztott elnöke kérte a Craiovai Elsőfokú Bíróságot, hogy az szakszervezetet ruházza fel jogi személyiséggel, és jegyezze be a szakszervezetek nyilvántartásába. Az ügyészség támogatta a kérelmet. Az Craiovai Érsekség azzal érvelt, hogy a szakszervezet alapítását az érsek beleegyezése és áldása hiányában tiltja a Román Ortodox Egyház Alapszabálya. A bíróság 2008. május 22-ei ítéletében a szakszervezet kérelmének helyt adott, és elrendelte a nyilvántartásba vételét, ez által biztosítva jogi személyiségét. Az Érsekség megtámadta az ítéletet azzal érvelve, hogy a hazai és nemzetközi jog azon rendelkezései, amelyeken alapul, nem voltak alkalmazhatók az adott ügyben. A román Alkotmány 29. cikkére hivatkozással, amely biztosítja a vallásszabadságot és a vallási közösségek autonómiáját, állította, hogy a vallásszabadság elvét nem írhatja felül más alkotmányos elv, mint például az egyesülési szabadság, beleértve a szakszervezet alapításának szabadságát. A Dolj Megyei Bíróság 2008. július 11-ei jogerős ítéletében az Érsekség fellebbezésének helyt adott, és a szakszervezet nyilvántartásba vételét visszavonta.

A kérelmező szakszervezet – az Egyezmény 11. cikkére hivatkozással – azt sérelmezte, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem elutasításával a Dolj Megyei Bíróság megsértette szakszervezet-alakítási szabadságát.

A Bíróság kitűzte, hogy megbizonyosodjék arról, vajon – tekintettel a klérus tagjakénti jogállásukra – a kérelmező szakszervezet tagjai jogosultak-e hivatkozni az Egyezmény 11. cikkére, és vajon a szakszervezet nyilvántartásba vételének elutasítása sérti-e egyesülési joguk legbenső lényegét. Foglalkozott azzal a kérdéssel, vajon a szakszervezeti tagok által végzett szolgálat – különleges természete ellenére – a 11. cikk értelmében vett, szakszervezet alapításához, illetve szakszervezethez való csatlakozáshoz való jogot alkalmazhatóvá tevő foglalkoztatási jogviszonynak minősül-e.

6 Az ítéletet a Nagykamara 2013. július 9-én hozta.

A Bíróság megállapította, hogy a szakszervezet tagjai által végzett szolgálat a foglalkoztatási jogviszony sok jellemző vonását hordozza. A püspök vezetése és felügyelete alatt végzik a rájuk bízott feladatokat, nevezetesen liturgikus szertartásokat tartanak, kapcsolatot tartanak a hívekkel, tanítanak, kezelik a plébánia vagyont és liturgikus tárgyakat adnak el. A hazai törvény biztosított meghatározott számú álláshelyet a klérus tagjai és a laikusok számára, amelyet nagyrészt az állam és a helyi önkormányzatok költségvetéséből finanszíroztak, és a tisztségviselők bérét az Oktatási Minisztérium alkalmazottainak fizetésére utalással határozták meg. A Román Ortodox Egyház munkáltatói járulékokat fizetett a papságának kifizetett bérekre tekintettel, és a papok fizetettek jövedelemadót, hozzájárultak az országos társadalombiztosítási rendszerhez, és jogosultak voltak a rendes alkalmazottak számára elérhető jóléti juttatásokra: az egészségbiztosításra, nyugdíjra a törvényes nyugdíjkorhatár elérésekor, továbbá munkanélküli ellátásra. A klérus tagjai munkájának azonban különleges vonása, hogy lelki célja van és a bizonyos fokú autonómiát élvező egyház keretein belül végezték. A kérdés tehát az volt, hogy az ilyen sajátosságok elegendőek-ahhoz, hogy a klérus tagjai és egyházuk közötti kapcsolatot kivonja a 11. cikk hatálya alól.

Elismerve különleges körülményeiket, a Bíróság úgy ítélte, hogy a klérus tagjai egy, az Egyezmény 11. cikkének hatálya alá tartozó munkaviszony keretében teljesítették küldetésüket. Ezzel összhangban, a kérelmező szakszervezet nyilvántartásba vételének megtagadása a felelős Állam e cikkben foglalt jogok gyakorlásába való beavatkozásának minősül. Az ilyen beavatkozásnak a „törvény által előírtnak” kell lennie, egy vagy több törvényes célt kell követnie, és szükségesnek kell lennie egy demokratikus társadalomban.

A Bíróság egyetértett abban a felekkel, hogy a sérelmezett beavatkozásnak jogalapja a Román Ortodox Egyház Alapszabályának rendelkezése volt, és a 11. cikk 2. bekezdése szerinti törvényes célt követett, nevezetesen mások jogainak, adott esetben a Román Ortodox Egyház jogainak védelmét. Tekintettel a Craiovai Érsekség képviselői által a hazai bíróságok által felhozott érvekre, a Bíróság úgy ítélte, hogy indokolt volt a Megyei Bíróság számára annak az álláspontnak az elfogadása, hogy a szakszervezet nyilvántartását megengedő határozat meghozatala valós veszélyt jelent az egyház autonómiájára. Romániában a vallási közösségek autonómiájának elve a sarkköve az állam és az elismert vallási felekezetek közötti kapcsolatoknak. A román ortodox papság tagjai szolgálatuk erejénél fogva, a püspöknek alávetve magukat végzik feladataikat. Tekintettel a szakszervezet alapszabályában kitűzött célokra, a Bíróság úgy ítélte, hogy az a bírósági határozat, amely megtagadta a szakszervezet nyilvántartásba vételét a vallási felekezet autonómiájának tiszteletben tartása érdekében, nem tűnik ésszerűtlennek, különös tekintettel az Államnak az ilyen autonómia megőrzésében játszott szerepére.

A Bíróság megjegyezte, hogy gyakran hangsúlyozta az állam szerepét mint a vallási és hitgyakorlatok semleges és pártatlan szervezője és megállapította, hogy ez a szerep hozzájárul a közrendhez, a vallási harmóniához és türelemhez a demokratikus társadalomban, különösen a szembenálló csoportok között. Az állam által elismert vallási közösségek autonómiájának tiszteletben tartása magában foglalja azt, hogy az állam elfogadja az ilyen közösségek jogát, hogy saját szabályaikkal és érdekeikkel összhangban kormányozzák magukat. Nem a nemzeti hatóságok feladata, hogy döntőbíróként járjon el, mint a a vallási közösségek és a különböző ellenzéki csoportok között, amelyek léteznek vagy felbukkanhatnak bennük. Azzal, hogy elutasította a kérelmező szakszervezet nyilvántartásba vételét, az állam csak visszautasította, hogy részt vegyen a Román Ortodox Egyház szervezésében és működtetésében, ezzel betartva az Egyezmény 9. cikke szerinti semlegességi kötelezettségét.

Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy annak pusztán állítása egy vallási közösség részéről, hogy autonómiájára tényleges vagy potenciális veszélyt jelent, nem elegendő ahhoz, hogy tagjainak szakszervezeti jogaiba való bármiféle beavatkozást az Egyezmény 11. cikkével összeegyeztethetővé tegyen. A kérdéses közösségnek azt is ki kell mutatnia az eset különleges körülményei fényében, hogy az állítólagos kockázat valóságos és lényeges, és hogy az egyesülési szabadságba való, szóban forgó beavatkozás nem megy azon túl, ami ahhoz szükséges, hogy megszüntesse ezt a kockázatot, és nem szolgál semmilyen más, a vallási közösségek gyakorlásától független célt. A nemzeti bíróságok feladata annak biztosítása, hogy ezek a feltételek teljesülnek.

A Bíróság észlelte, hogy a megyei bíróság azután utasította el a szakszervezet nyilvántartásba vételét, miután megállapította, hogy a kérelem nem felel meg az Egyház Alapszabályában foglalt

követelményeknek, minthogy tagjai nem folytatták le a szakszervezet létrehozására előírt különleges eljárást. A megyei bíróság nyilvántartásba vételt elutasító döntése, amiért elmulasztotta beszerezni az érsek engedélyét, közvetlen következménye az érintett vallási közösség azon jogának, hogy kialakítsa saját szervezeti rendjét és Alapszabálya rendelkezései szerint működjék. Továbbá, a szakszervezet nem terjesztett elő semmilyen indokát annak, hogy miért mulasztották el kérelmezni az érsek engedélyét.

A megyei bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ha jóvá kellene hagynia a szakszervezet alapítását, az Egyház Alapszabályában meghatározott tanácskozó és döntéshozó testületek alapvetően megváltoznának, vagy kénytelen lennének együtt dolgozni egy olyan testülettel, amelyet nem kötnek az egyház hagyományai és a kánonjog szabályai. A Craiovai Érsekség által felhozott indokok bírósági felülvizsgálata megerősítette, hogy az egyházi hatóságok által hivatkozott kockázat valószínű és jelentős. A Bíróság azt is megjegyezte, hogy a Román Ortodox Egyház Alapszabálya nem tiltja meg abszolút jelleggel papjainak legitim jogaik és érdekeik védelmében szakszervezet alakítását. Ennek megfelelően, nem volt semmi akadálya annak, hogy a kérelmező szakszervezet tagjai egy ilyen jellegű társulást hozzanak létre, amely az Egyház Alapszabályával összeegyeztethető célokat követ és nem kérdőjelezi meg az Egyház hagyományos hierarchikus szervezetét és döntéshozatali eljárásait. A Bíróság kiemelte, hogy a kérelmező szakszervezet tagjai szabadon csatlakozhattak a Román Ortodox Egyházon belül jelenleg is működő különböző szakszervezetek bármelyikéhez.

A Bíróság tudomásul veszi az Állam és a vallási felekezetek közötti viszonyt szabályozó európai alkotmányos modellek sokszínűségét. Tekintettel arra, hogy ebben a kérdésben nincs európai egyetértés, úgy ítélte, hogy az állam szélesebb mérlegelési jogkört élvez ezen a területen, amely magában foglalja a jogot annak eldöntésére, hogy elismeri-e azokat szakszervezeteket, amelyek a vallási közösségeken belül működnek, és olyan célokat követnek, amelyek akadályozhatják a közösség autonómiájának gyakorlását. A megyei bíróságnak a kérelmező szakszervezet nyilvántartásba vételét elutasító döntése nem lépte túl a nemzeti hatóságok számára biztosított mérlegelési jogkört, és nem volt aránytalan, így az Egyezmény 11. cikkét nem sértették meg.

3. Mehmet Şentürk és Bekir Şentürk Törökország elleni ügye (13.423/09. sz. ügy)⁷

A két kérelmező apa és fia. Az első kérelmező nyolc hónapos terhes feleségét 2000. március 11-én a Karsiyaka Állami Kórházba szállították, mert fájdalmai voltak. Itt egy szülésznő vizsgálat alá vette, és úgy ítélte meg, hogy nincsen szükség az ügyeletes orvos értesítésére. Ezután a házaspár az Izmiri Állami Kórházba ment, ahol az első kérelmező feleségét ismét megvizsgálta egy szülésznő, de most sem hívták az ügyeletes orvost. Mivel az első kérelmező feleségét továbbra is fájdalmak kínozták, a férje az Atatürk Oktató és Kutató Kórházba vitte. Ez alkalommal egy urológus vizsgálta meg, aki gyógyszert írt fel neki. Minthogy az első kérelmező feleségének fájdalmai hazatérése után sem csillapodtak, még aznap este felvették az Ege Egyetemi Kórházba. Egy sürgősségi osztályon dolgozó orvos megvizsgálta, majd a nőgyógyászati osztályra szállították, ahol az orvosok megállapították, hogy a gyermek meghalt. Tájékoztatták, hogy gyermek eltávolításához meg kell műteni, és a kérelmező szerint ezután letétet kértek tőle a kórházi felvétel és a sebészet költségeinek fedezésére. Mivel a kért összeggel nem rendelkeztek, a házaspárt az Izmiri Nőgyógyászati és Szülészeti Kórházba küldték. Az első kérelmező felesége a kórházba szállítás során meghalt anélkül, hogy bármiféle orvosi ellátásban részesült volna.

Az Egészségügyi Minisztérium vizsgálatot indított annak megállapítására, hogy ki a felelős a halálesetért. Az első számú kérelmező, mivel aggódott amiatt, hogy az eljárás elhúzódó időtartama a büntetőigény elévüléséhez vezethet, kérte a bírót, hogy gyorsítsa fel a vizsgálatot. A Büntető Bíróság 2008. március 18-án bűnösséget megállapító ítéletet hozott, de a kérelmezők elégedetlenek voltak vele és felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő. A Semmitőszék 2010-ben elévülés miatt megszüntette az eljárást.

⁷ Az ítélet 2013. július 9-én vált véglegessé.

A kérelmezők – az Egyezmény 2. cikkére hivatkozással – azt állították, hogy az első kérelmező feleségének, illetve a második kérelmező anyjának, és az általa várt gyermeknek az élethez való joga az érintett orvosi személyzet gondatlansága miatt sérült.

A Bíróság elsősorban azt vizsgálta, hogy a nemzeti hatóságok minden tőlük ésszerűen elvárható megtettek-e a beteg fizikai jóllétének védelme érdekében, különösen megfelelő orvosi ellátás biztosítása révén. A Bíróság észlelte, hogy az orvosi személyzet néhány tagját büntetőjogilag felelősnek találta az elsőfokú bíróság. Elfogadta a török hatóságok által lefolytatott vizsgálat megállapításait, amely kiemelte az orvosi döntések számos hibáját és a beteg átszállításával kapcsolatos komoly hiányosságokat. A Bíróság szerint a beteg nem hozott tájékozott döntést a kezelés visszautasításáról, és ezért a török hatóságok kötelesek lettek volna kezelni, nem utolsósorban azért, mert állapotának súlyosságához kétség sem fért. Így a Bíróság úgy ítélte, hogy az elhunytak nem biztosítottak megfelelő sürgősségi ellátást, ami önmagában a 2. cikk anyagi jogi vetülete megsértésének minősül.

Ezek után a Bíróság azt vizsgálta, vajon a török hatóságok által végzett nyomozás alkalmas volt-e arra, hogy fényt derítsen az eseményekre. Az orvosi területen a hatóságok gyors válasza létfontosságú lett volna a közbizalom fenntartása és a jogállamiság biztosítása szempontjából. Jelen esetben azonban az eljárás összességében kilenc évig tartott, amelyből három évet csak a büntetőeljárás megindításának engedélyezése iránti közigazgatási eljárás tett ki; ez nem elégíti ki a gyors vizsgálat követelményét.

Ami a lefolytatott eljárásokat illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy Törökországban kórházi haláleset miatt mind polgári, mind büntető eljárást lehetett indítani. Amikor azonban az életet veszélyeztetéséért felelős személyeket nem vádolják meg bűncselekménnyel vagy nem ítélik el, ez a 2. cikk megsértésének minősülhet. A Bíróság kiemelte, hogy ugyanezt kell alkalmazni arra az esetre is, ha egy kórház elmulasztja egy beteg számára az orvosi ellátást biztosítani. Jelen esetben a török büntetőeljárás nem adott lehetőséget az érintett egészségügyi személyzet teljes felelőségének megállapítására, és ez a 2. cikk ismételt megsértését jelenti.

Végezetül, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem szükséges vizsgálni, hogy a kérelmező meg nem született gyermekkel kapcsolatos panasa az Egyezmény 2. cikkének hatálya alá esik-e. Az élet kezdetének tudományos és jogi meghatározására vonatkozó európai egyetértés hiányában az Államok széles mérlegelési jogkört élveznek ezen a területen, amint azt a Bíróság egy korábbi ügyben kimondta. A magzat élete szorosan kapcsolódik az anyához, és attól az ellátástól függ, amelyben az anya részesül. A Bíróság ezért úgy ítélte, hogy a kérelmezők panaszát ezzel a kérdéssel kapcsolatban nem szükséges külön is megvizsgálnia.

A Bíróság a kérelmezők javára 65.000,-Euro nemvagyoni kártérítést ítelt meg.

4. Vinter és mások Egyesült Királyság elleni ügye (66.069/09., 130/10., 3.896/10. sz. ügy)⁸

Az első kérelmezőt 2008. februárjában ítélték el felesége meggyilkolásáért, 1996-ban kollégája meggyilkolásáért vonták felelősségre. A második kérelmezőt 1985-ben ítélték el nevelőszüleinek, testvérének és két unokaöccsének meggyilkolásáért. A harmadik kérelmező 1995 szeptembere és decembere között négy embert gyilkolt meg. A kérelmezőket tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték, ami azt jelenti, hogy csupán az igazságügyi miniszter méltányossági alapon hozott döntésének köszönhetően kerülhetnek szabadlábra (például: súlyos betegség vagy esetén).

Egészen a 2003-as Büntető igazságszolgáltatási törvény hatálybalépéséig az életfogytiglani szabadságvesztést a bíróság mondta ki, egy miniszter pedig a letöltendő szabadságvesztés minimum tartamáról döntött (ez az ún. „tarifa”), ami akár élethosszig is tarthatott. A miniszter 25 évente minden olyan ügyet felülvizsgált, amelyben az elkövető életfogytiglani tarifát kapott. A 2003-as Btk. értelmében pedig az ítélkező bíró dönt a letöltendő szabadságvesztés mértékéről, illetve az életfogytiglani szabadságvesztés kiszabásáról, azonban a felülvizsgálat lehetőségét a törvény megszüntette.

⁸ Az ítéletet a Nagykamara 2013. július 9-én hozta.

A kérelmezők – az Egyezmény 3. cikkére hivatkozással – sérelmezték, hogy a életfogytiglani szabadságvesztés kiszabása a feltételes szabadlábra helyezés reménye nélkül kimeríti az embertelen és megalázó bánásmód fogalmát.

A Bíróság megítélése szerint az életfogytiglani szabadságvesztés akkor áll összhangban az Egyezmény 3. cikkével, ha az elítélt vagy feltételes szabadságra bocsátható, vagy pedig biztosított a felülvizsgálat lehetősége. A nemzeti hatóságok döntésétől függ, hogy mikor kell sort keríteni erre a felülvizsgálatra. A Bíróság rendelkezésére álló nemzetközi jogi összehasonlító anyagok kifejezetten egy olyan rendszert támogatnak, ahol legalább 25 évenként felülvizsgálatra kerül sor.

A Szerződő Államok túlnyomó többsége vagy egyáltalán nem alkalmazza a tényleges életfogytiglani szabadságvesztés büntetést vagy egy meghatározott időszak elteltével biztosítja az ítélet felülvizsgálatát (jellemzően 25 év után). Továbbá a Nemzetközi Büntetőbíróságról szóló Római Statútum, amelyhez 121 állam (beleértve az Európa Tanács tagjainak túlnyomó többségét) csatlakozott, 25 évenként biztosítja az életfogytiglani elítélések felülvizsgálatát.

Az Egyesült Királyság Kormányzata azzal érvelt, hogy a 2003-as törvény célja az volt, hogy az életfogytiglani szabadságvesztés kapcsán a döntéshozatalból kiiktassa a végrehajtó hatalmat, ez indokolja azt, hogy megszüntették a miniszter 2003 előtti 25 évenkénti felülvizsgálati jogát. A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a törvényhozói céllal jobban összhangban állt volna, ha továbbra is biztosítják a 25 évenkénti felülvizsgálat lehetőségét az igazságszolgáltatás keretein belül, minthogy teljesen megszüntették azt.

A Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy egy életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személy szabadlábra helyezésének lehetőségével kapcsolatos angol és walesi szabályozás nem világos. Az 1997-es törvény 30. szakasza felhatalmazza arra az igazságügyi minisztert, hogy bármely – ideértve a tényleges életfogytiglani szabadságvesztését töltő - elítéltet feltételes szabadlábra helyezzen. A Bíróság álláspontja szerint ez a hatáskör gyakorolható az Egyezmény 3. cikkével összhangban. Ez a jogkör azonban ütközik a vonatkozó büntetés végrehajtási rendelettel, amely meghatározza a szabadlábra helyezés feltételeit, és úgy rendelkezik, hogy a szabadlábra helyezés csak akkor rendelhető el, ha egy elítélt halálos beteg vagy testi fogyatékos.

Tekintettel arra, hogy a szabályozás nem egyértelmű és nem biztosítja a felülvizsgálat lehetőségét a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést illetően, a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy a kérelmezők elítélése jelenleg összhangban áll az Egyezmény 3. cikkével. Épp ezért úgy találta, hogy az Egyezmény 3. cikkét mindhárom kérelmező esetében megsértették.

A Bíróság azonban hangsúlyozta: e marasztaló ítélet nem jelenti azt, hogy a kérelmezőknek biztosítani kellene az azonnali szabadlábra helyezésének lehetőségét. Az, hogy vajon szabadlábra kell-e őket helyezni, attól is függ például, hogy fogvatartásuknak van-e még törvényes büntetőpolitikailag célja, és veszélyt jelentenek-e még a társadalomra. E kérdések nem merültek fel jelen ügyben, így a bíróság nem is vizsgálta azokat.

5. Alekszej Alekszandrovics Vjercov Ukrajna elleni ügye (20372/11. sz. ügy)⁹

A kérelmező egy emberi jogi civilszervezet nevében arról tájékoztatta Lvov város polgármesterét, hogy néhány hónapos tüntetéssorozatot fog tartani annak érdekében, hogy felhívja a figyelmet a büntető igazságszolgáltatás korrupciójára. 2010. október 12-én békés tüntetést szervezett, melynek során a rendőrök félrehívták, de végül elengedték.

Október 13-án egy, a helyi önkormányzat által korábban bejelentett panaszt követően a Lvovi Közigazgatási Bíróság határozatot hozott, melyben október 19-ével kezdődően megtiltotta a további előre bejelentett tüntetések megtartását. Ugyanazon a napon a kérelmezőt behívták a Galitszkij Kerületi Rendőrkapitányságra, ahol elsősorban a tüntetések megszervezésére és megtartására vonatkozó eljárási szabályok megsértésével vádolták. Ezután a Galitszkij Kerületi Bíróság elé vitték, amely az ellene felhozott vádakban bűnösnek találta és három napi szabálysértési elzárásra ítélte. A

⁹ az ítéletet a Kamara 2013. április 11-én hozta, 2013. július 11-én vált véglegessé.

büntetés letöltését követően a kérelmező a bíróság határozata ellen a Tartományi Fellebbviteli Bírósághoz fellebbezett, amely a kérelmét elutasította.

A kérelmező – az Egyezmény 11. cikkére hivatkozással – sérelmezte, hogy a békés gyülekezés szabadságának gyakorlásához való jogának korlátozását sem nem törvény írta elő, sem nem volt egy demokratikus társadalomban szükséges. Az Egyezmény 7. cikke alapján állította, hogy a tüntetések megtartására vonatkozó eljárási szabályok megsértésében annak ellenére találtak bűnösnek, noha a törvény ilyen eljárást nem határoz meg egyértelműen. Végül – az Egyezmény a 6. cikkének 1. és 3. bekezdéseire hivatkozással – sérelmezte, hogy az ügyében meghozott bírósági határozat nem volt megalapozott, és hogy nem volt lehetősége arra, hogy a védelmét előkészítse, a tanúknak kérdéseket tegyen fel, vagy ügyvéd segítségét vegye igénybe.

A Bíróság úgy tekintette, hogy a kérelmező őrizetbe vételének törvényi alapja a tüntetések megtartására vonatkozó eljárási szabályok megsértéséért való felelősséget megállapító Szabálysértési Törvénykönyv volt, melyet kellően hozzáférhetőnek ítélt. Ugyanakkor a Bíróság úgy ítélte, hogy Ukrajnában a Szovjetunió felbomlása óta nincsenek világos és előrelátható eljárási szabályok a békés tüntetések megtartására vonatkozóan. Az ukrán Alkotmányban lefektetett, a gyülekezés jogának lehetséges korlátozására vonatkozó általános szabályok a hazai jogban további részletszabályok kidolgozását igényelték. Az ukrán Alkotmánybíróság 2001. április 19-én kelt határozatában például úgy ítélte, hogy a békés gyülekezésnek az ukrán hatóságokhoz való bejelentésével kapcsolatos eljárás jogi szabályozást igényel. Ezenkívül az egyetlen dokumentum, amely ilyen eljárásról rendelkezik, az 1988-as rendelet, amelyet egy már nem létező ország – a Szovjetunió – fogadott el, és amelyet az ukrán bíróságok nem fogadtak el általánosan még mindig alkalmazandó jogszabályként. Bár a Bíróság elismerte, hogy időbe telik, amíg egy ország kiépíti a jogszabályi kereteket egy olyan átmeneti időszakban, mint amelyen Ukrajna jelenleg keresztülmegegy, nem tudott egyetérteni azzal, hogy több mint húszévi késedelem igazolható lenne, különösen, ha olyan alapvető jogról van szó, mint a békés gyülekezéshez való jog. Ezért Bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a kérelmezőnek a gyülekezéshez való jogát törvény nem írta elő, megsértve ezzel az Egyezmény 11. cikkét.

A Bíróság emlékeztetett, hogy bár a Szabálysértési Törvénykönyvben szerepelt a tüntetések megtartására vonatkozó eljárási szabályok megsértésének tényállása, a nevezett eljárást nem határozták meg egyértelműen sem a hazai jog, sem a hazai bíróságok, amelyek gyakorlatában számos ellentmondás mutatkozik. Mindezek alapján a kérelmező háromnapos szabálysértési elzárása megsértette az Egyezmény 7. cikkét.

A Bíróság mindenekelőtt megjegyezte, hogy mindössze néhány óra telt el aközött, hogy a rendőrség felvette a szabálysértésről szóló jegyzőkönyvet és az elsőfokú bíróság az ügyet elbírálta. Ennek következtében a kérelmezőnek nem volt lehetősége arra, hogy az ellene felhozott vádat felmérje, és a védelmét ennek megfelelően előkészítse. ezen túlmenően, a kérelmező kérte, hogy a Szabálysértési Törvénykönyv alapján ügyvéd képviselje, az elsőfokú bíróság – emberi jogvédő mivoltából eredő – jogban való jártasságára hivatkozva elutasította a kérelmét, melyet a Bíróság jogellenesnek és önkényesnek talált. Végül, az elsőfokú bíróság megállapításainak forrásai elsősorban rendőrségi jelentések voltak, tanúk meghallgatására a kérelmező kérése ellenére nem került sor. Ráadásul a Fellebbviteli Bíróság elmulasztotta orvosolni ezeket a jogsértéseket, mivel mire az ügyet érdemben elbírálta, a kérelmező a szabálysértési elzárást már letöltötte. Végül pedig a kérelmező érveit – relevanciájuk ellenére – az ukrán bíróságok teljes egészükben figyelmen kívül hagyták, miként az határozataik megfelelő indokolásának teljes hiányából kitűnik árulkodott. A Bíróság ezért megállapította, hogy az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdését és 3. bekezdésének (b), (c) és (d) pontjait megsértették.

A Bíróság emlékeztetett: az Egyezmény 46. cikke jogi kötelezettséget ró a Szerződő Államokra, hogy megfelelő intézkedéseket tegyenek annak érdekében, hogy biztosítsák a kérelmező jogait, amelyek megsértését a Bíróság megállapította. Ilyen intézkedéseket kell tenni a hasonló helyzetben lévő más személyek vonatkozásában is, mégpedig a nemzeti jogrendszerben található hiányosság lehető leggyorsabban és leghatékonyabban történő felszámolásával. Jelen ügyben az Egyezmény 7. és 11. cikkének megsértése a gyülekezés szabadságával kapcsolatos joghézagból ered, mely Ukrajnában több mint két évtizede fennáll. A Bíróság ezért hangsúlyozta, hogy az ukrán jogalkotásban és közigazgatási gyakorlatban sürgősen különleges reformokat kell végrehajtani annak érdekében, hogy a békés

tüntetések megszervezésének és megtartásának követelményei és korlátozásának okai rögzítésre kerüljenek.

A Bíróság a kérelmező javára 6.000,- Euro nemvagyoni kártérítést ítélt meg.

6. Lorraine Allen Egyesült Királyság elleni ügye (25424/09. számú ügy)¹⁰

A kérelmezőt 2000. szeptember 7-én bűnösnek találták négyhónapos kisfia megölésében, és 3 év szabadságvesztésre ítélték. Az ítélet az orvosszakértői véleményeken alapult, amelyek szerint a koponyán belüli sérülések hármásának jelenléte miatt a gyermek sérülései összhangban állnak az „összerázott gyermek tünetcsoporttal”, amelyet „nem baleseti eredetű fejsérülés”-ként is ismert. A kérelmező fellebbezésében amellet érvelt, hogy egy új orvosszakértői vélemények azt sugallják, hogy a sérülések hármása más okoknak is tulajdonítható, mint a nem baleseti eredetű fejsérülés. A kérelmező időközben letöltötte büntetését, így szabadult.

A Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma 2005. július 21-én megalapozatlanság miatt hatályon kívül helyezte az ítéletet. Az indoklás értelmében a bíróság lehetségesnek tartja azt, hogy az esküdtszék másként döntene az ügyben az új bizonyíték ismeretében. Az ügyészség nem kérelmezte a perújrafelvételt, a kérelmező pedig a fellebbezési eljárás időtartama alatt letöltötte a büntetését, valamint tekintélyes idő telt el az elsőfokú határozat meghozatala óta.

A kérelmező kérelmet nyújtott be a miniszterhez az 1988. évi Btk. 133. §-a alapján, amely szerint kártalanítást kell fizetni annak, akit egy bűncselekmény miatt elítéltek, de utóbb felmentik amiatt, mert az új, vagy újonnan felfedezett tények minden ésszerű kétséget kizáróan azt mutatják, hogy ügyében bírói hiba történt. A kérelmező kérelmét 2006. május 31-én elutasították.

A kérelmező a döntés megváltoztatása iránt bírósági felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Felsőbíróság 2007. decemberében utasította el a keresetét. A döntés indoklása értelmében a Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma csupán arról döntött, hogy az új bizonyíték, a tárgyalás során beszerzett bizonyítékokkal együttvéve „megteremti annak a lehetőségét”, hogy az esküdtszék „annak megfelelően felmentheti”. A kérelmező fellebbezését a Fellebbviteli Bíróság 2008. júliusában elutasította. Megjegyezve, hogy a felmentő döntés „nem akarta azt a jelentést hordozni”, hogy a kérelmezőnek semmiképpen sem kell felelnie, a Fellebbviteli Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a bírói hiba vizsgálata nem folytatható le. A Lordok Háza a felülvizsgálatot 2008. decemberében nem engedélyezte.

A kérelmező – az Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdésére hivatkozással – azt sérelmezte, hogy a kártalanítás megítélését megtagadó döntés indokai megsértették az ártatlanság vélelméhez való jogát.

A Bíróság kifejtette, hogy a 6. cikk 2. bekezdése nem biztosítja egy bűncselekményért elítélt személynek a bírói hiba miatti kártalanításhoz való jogot. Először tehát abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a 6. cikk 2. bekezdése alkalmazható-e a kártalanítási eljárásokra. Kiemelte, hogy a 6. cikk 2. bekezdése bizonyos eljárási követelményeket támaszt a büntetőeljárással szemben. A rendelkezés másik célja azonban az, hogy megvédje azokat az egyéneket, akiket valamely vádban nem találtak bűnösnek, attól, hogy a köztisztviséget viselők és a hatóságok úgy kezeljék őket, mintha ténylegesen mégis bűnösök lennének. Amikor egy büntetőeljárás befejeződött, egy későbbi eljárásban az Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdésére hivatkozni akaró kérelmezőnek ki kell mutatnia a két eljárás közötti kapcsolatot. A szükséges kapcsolat jelen ügyben fennáll, mert a kártalanítási eljárás megindításának jogát a kérelmező büntetőeljárásban történő felmentése keletkezteti, és a kártalanítás tárgyában hozott határozatot meghozó és felülvizsgáló hatóságoknak és bíróságoknak tekintettel kell lenniük a másodfokú büntetőbíróság által hozott ítéletre, ezért a 6. cikk 2. bekezdése alkalmazható.

Annak eldöntése során, hogy jelen esetben az Egyezmény rendelkezését megsértették-e, a Bíróság kiemelkedő jelentőséget tulajdonított annak az eljárásnak a természetére és összefüggéseire, amelyben a támadott határozatot meghozták. A határozat szóhasználatának döntő jelentősége van. A kérelmező ügyében lefolytatott eljárás összefüggéseire rátérve, a Bíróság kiemelte, hogy a kérelmező felmentése nem volt „érdemi” felmentés a szó igazi értelmében. Bár alakilag felmentés volt, a büntetőeljárás

¹⁰ Az ítéletet a Nagykamara 2013. július 12-én hozta.

befejezése inkább azoknak az ügyeknek a vonásait viselte, amelyekben a büntetőeljárást megszüntették.

A Bíróság továbbá megjegyezte, hogy az 1988. évi törvény 133. §-a szerint különleges feltételeknek kell megfelelni ahhoz, hogy kártalanításhoz való jog keletkezzék, nevezetesen: a kérelmezőt el kell ítélni, melynek következtében büntetést kell elszenvednie; a megengedett fellebbezési határidőnek lejártnak kell lennie; és a megengedett fellebbezés indoka az kell legyen, hogy egy új tény minden ésszerű kétséget kizáró módon arra utal, hogy bírói hiba történt. Ezek közül a feltételek közül egyik sem kérdőjelezi meg a felmentett személy ártatlanságát, és maga a jogszabály nem követeli meg a büntetőjogi bűnösség elbírálását.

A Felsőbíróság és a Fellebbviteli Bíróság által használt nyelvezet tekintetében a Bíróság nem ítélte úgy, hogy a 133. § szerint a bíróságok által elvégzendő gyakorlattal összefüggésben nézve, az aláasta volna a kérelmező felmentését vagy olyan módon kezelte volna, amely nem egyeztethető össze az ő ártatlanságával. A bíróságok azt vizsgálták, történt-e „bírói hiba”, és nem foglaltak állást a tekintetben, hogy a a másodfokú eljárásban megvizsgált bizonyítékok alapján a kérelmezőt fel kellett volna-e menteni, vagy el kellett volna-e ítélni. Ugyanígy, nem foglalt állást arról, hogy a bizonyíték ártatlanságára vagy bűnösségére utal-e. Valójában következetesen azt ismételték, hogy az esküdtszék feladata az új bizonyíték értékelése, mivel új elsőfokú eljárást rendeltek el.

Az Egyesült Királyságban a büntetőeljárás törvénye szerint az esküdtszék feladata az, hogy a bűnvádi tárgyaláson értékelje a vád bizonyítékait és döntsön a vádlott bűnösségéről. A Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma feladata jelen esetben az volt, hogy döntsön a kérelmező ítéletének megalapozottságáról; nem léphetett az esküdtszék helyébe, hogy eldöntse, vajon a most elérhető bizonyítékok alapján bűnössége minden kétséget kizáróan megállapítható-e. Az a döntés, hogy nem rendeltek el az újratárgyalását, a kérelmezőt attól, az izgalomtól és aggodalomtól, amit egy újabb büntetőtárgyalás lefolytatása jelent. A kérelmező nem is hivatkozott arra, hogy az eljárást újra le kellett volna folytatni. Mind a Felsőbíróság, mind a Fellebbviteli Bíróság bőven utalt a Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma döntésére annak érdekében, hogy megállapítsa, történt-e bírói hiba, de nem törekedett arra, hogy az ügy kimenetele tekintetében önálló végkövetkeztetésre jusson. Nem kérdőjelezték meg a Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiumának azon döntését, hogy az elítélés a megalapozatlan volt, és nem sugallták azt, hogy a Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma tévedett volna a bizonyíték értékelése során. Fenntartás nélkül elfogadták a Fellebbviteli Bíróság Büntető Kollégiuma megállapításait, és abból indultak ki, bármiféle változtatás vagy átértékelés nélkül, amikor azt vizsgálták, hogy a 133. §-ban foglalt feltételek teljesültek-e.

A fentiekre tekintettel a Bíróság meggyőződött arról, hogy a Felsőbíróság és a Fellebbviteli Bíróság ítélete nem sértette meg a kérelmezőnek az ártatlanság vélelméhez fűződő jogát az emberölés vádjá tekintetében, amely alól felmentették, így a 6. cikk 2. bekezdését nem sértették meg.

7. Abduladhim Maktouf és Goran Damjanović Bosznia és Hercegovina elleni ügye (2.312/08. és 34.179/08. sz. ügyek)¹¹

Az első kérelmező iraki, a második kérelmező bosznia-hercegovinai állampolgár. Mindkét kérelmezőt Bosznia-Hercegovina Bírósága (a továbbiakban: Állami Bíróság) ítélte el, az 1992-95-ös háború idején polgári személyek sérelmére elkövetett háborús bűncselekmények miatt. Az Állami Bíróság háborús bűncselekményekkel kapcsolatban eljáró tanácsai 2005 elején, a volt Jugoszlávia területén elkövetett emberiségellenes bűncselekmények megbüntetésére létrehozott Nemzetközi Törvényszék (ICTY) megszüntetésének tervéről szóló stratégia részeként jöttek létre. Az Állami Bíróság dönthet úgy, hogy egy háborús bűncselekménnyel kapcsolatos ügyet annak érzékenysége vagy bonyolultságára tekintettel a saját hatáskörébe von, a kevésbé kényes vagy bonyolult ügyeket pedig átteheti az illetékes entitásbírósághoz. A Főképviselet (a Bosznia-Hercegovináért felelős nemzetközi biztos; a tisztség az ENSZ Biztonsági Tanácsa felhatalmazásával jött létre) és a bosznia-hercegovinai hatóságok között 2004 decemberében létrejött megállapodás értelmében nemzetközi bírák nevezhetők

¹¹ Az ítéletet a Nagykamara 2013. július 18-án hozta.

ki az Állami Bíróságra. A Főképvisező 2004 és 2006 között több mint 20 nemzetközi bírót nevezett ki az Állami Bíróságra, két éves megújítható időtartamra.

Az első kérelmező 1993-ban Travnikban segítséget nyújtott két polgári személy elrablásában annak érdekében, hogy az ARBH (Bosznia-Hercegovina Köztársaságának Hadserege, mely főleg bosnyákokból áll) erőinek olyan tagjaira cseréljék ki őket, akiket a HVO (a főleg horvátokból álló Horvát Védelmi Tanács) erői ejtettek foglyul. Az Állami Bíróság elsőfokú tanácsa 2005 júliusában Bosznia-Hercegovina 2003-as Büntető Törvénykönyve (a továbbiakban: 2003-as Btk.) alapján túszedés háborús bűncselekményének elkövetésére való felbujtásért és bűnsegélyért ötévi szabadságvesztésre ítélte. A bíróság másodfokú tanácsa 2006 áprilisában egy új, két nemzetközi bíró részvételével megtartott tárgyalást követően az ítéletet – mind a bűnösség, mind a kiszabott büntetés vonatkozásában – helybenhagyta.

A második kérelmező 1992-ben Szarajevóban vezető szerepet játszott foglyul ejtett bosnyákok – egy szerb támadásnak való ellenállás megtorlásának szánt – bántalmazásában. Az Állami Bíróság elsőfokú tanácsa 2007 júniusában kínzás háborús bűncselekményének elkövetésében bűnösnek találta, és a 2003-as Btk. alapján 11 évi szabadságvesztésre ítélte. Ugyanezen bíróság másodfokú tanácsa 2007 novemberében az ítéletet helybenhagyta.

Mindkettejük alkotmányjogi panaszát végül elutasították. A második kérelmező panaszát 2009 áprilisában elkesettség miatt visszautasították. Az első kérelmező ügye 2007 júniusában az Alkotmánybíróság irányadó döntésével zárult, mely úgy találta, hogy első kérelmezőnek az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt egyetlen jogának megsértésére sem került sor.

Mindkét kérelmező – az Egyezmény 7. cikkére hivatkozással – sérelmezte, hogy az Állami Bíróság visszaható hatállyal szigorúbb büntető jogszabályt (a 2003-as Btk.-t) alkalmazott velük szemben, mint ami a bűncselekmény elkövetésének idején hatályban volt (ez utóbbi a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság 1976-os Büntető Törvénykönyve, a továbbiakban: 1976-os Btk.).

A Bíróság mindenekelőtt különbséget tett az Állami Bíróság hatáskörébe tartozó, a nemzetközi humanitárius jog elleni súlyos jogsértések két fajtája között. Az emberiség elleni bűncselekményekkel kapcsolatban, melyek 2003-ban váltak a nemzetközi jog részévé, a Bíróság leszögezte, hogy az Állami Bíróságnak és az entitásbíróságoknak nincs más lehetőségük, mint hogy a 2003-as Btk.-t alkalmazzák. Megerősítette Simsić Bosznia és Hercegovina elleni ügyében¹² meghozott 2012. április 10-ei határozatban tett azon megállapítását, mely szerint annak, hogy az emberiség elleni cselekmények az 1992-95-ös háború idején a nemzeti jog szerint nem minősültek bűncselekménynek, nincs jelentősége, mivel a nemzetközi jog szerint abban az időben már egyértelműen bűncselekményt valósítottak meg. Ezzel ellentétben a jelen ügy kérelmezői által elkövetett háborús bűncselekmények az elkövetésük idején a nemzeti jog szerint büntetett valósítottak meg. Ennek megfelelően a kérelmezők ügye teljesen más kérdéseket vet fel, mint amelyek a Simsić-ügyben felmerültek.

A Bíróság emlékeztetett, hogy nem feladata annak elvont vizsgálata, hogy a háborús bűncselekményekkel kapcsolatos ügyekben a 2003-as Btk. visszaható hatállyal történő alkalmazása önmagában összeférhetetlen-e az Egyezmény 7. cikkével. Ezt a kérdést esetről esetre, az egyes ügyek speciális körülményeinek és különösen annak figyelembevételével kell megállapítani, hogy a hazai bíróságok az érintett vádlottra nézve legkedvezőbb rendelkezéseket tartalmazó jogszabályt alkalmazták-e.

A Bíróság megjegyezte, hogy a háborús bűncselekmények fogalma a bűncselekmények elkövetésének idején hatályban volt 1976-os Btk.-ban ugyanaz, mint a kérelmezők ügyében visszaható hatállyal alkalmazott 2003-as Btk.-ban. A kérelmezők nem vitatták, hogy az általuk elkövetett cselekmények az elkövetés időpontjában kellőképpen megismerhető és előrelátható módon meghatározott bűncselekményeket valósítottak meg. Ezért a vita tárgyát nem a kérelmezők elítélésének jogszerűsége, hanem a két Btk. által a háborús bűncselekmények vonatkozásában előírt különböző büntetési tételkeretek képezték.

12 51.552/10. sz. ügy

Míg az 1976-os Btk. értelmében a háborús bűncselekmények öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel, vagy a legsúlyosabb esetekben halálbüntetéssel vagy húszévi szabadságvesztéssel voltak büntethetők, addig a 2003-as Btk. értelmében a háborús bűncselekmények tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztést vagy a legsúlyosabb esetekben húsz évtől negyvenöt évig terjedő ún. hosszútávú szabadságvesztést vonnak maguk után. Az 1976-os Btk. alapján a háborús bűncselekmények felbujtói és bűnsegédei, mint az első kérelmező, ugyanúgy voltak büntethetők, mintha a bűncselekményeket ők maguk követték volna el, de a büntetés leszállítható volt egyévi szabadságvesztés-büntetésre; a 2003-as Btk. szerint is ugyanúgy voltak büntethetők, mintha a bűncselekményeket maguk követték volna el, és a büntetésük ötévi szabadságvesztésre volt leszállítható.

Az Állami Bíróság első kérelmezőt ötévi szabadságvesztésre ítélte, mely a 2003-as Btk. szerint kiszabható legenyhébb büntetés. Az 1976-os Btk. alapján ezzel szemben akár egyévi szabadságvesztésre is ítélték volna. A második kérelmezőt tizenegy évi szabadságvesztésre ítélték, mely alig haladja meg a minimálisan kiszabható tíz évet. Az 1976-os Btk. alapján mindössze ötévi szabadságvesztés-büntetés kiszabása is lehetséges lett volna.

A Kormányzat azon érvelésével kapcsolatban, mely szerint a halálbüntetés hiányára tekintettel a 2003-as Btk. elnézőbb volt a kérelmezőkkel szemben, mint az 1976-os Törvénykönyv, a Bíróság megjegyezte, hogy az 1976-os Btk. értelmében is csak a háborús bűncselekmények legsúlyosabb esetei voltak halálbüntetéssel büntethetők. Mivel élet elvesztése miatt egyik kérelmező büntetőjogi felelősségét sem állapították meg, a bűncselekmények, amiért elítélték őket, egyértelműen nem tartoztak ebbe a körbe.

Mivel első kérelmező a kiszabható legenyhébb büntetést, második kérelmező pedig a kiszabható legenyhébb büntetésnél alig súlyosabb büntetést kapott, különös jelentősége volt annak, hogy az 1976-os Btk. enyhébb volt a büntetési tétel minimuma vonatkozásában. A Bíróság elismerte, hogy a kérelmezőkkel szemben kiszabott büntetések mind az 1976-os Btk., mind a 2003-as Btk. büntetési tételkeretén belül maradtak. Így nem lehetett teljes bizonyossággal állítani, hogy bármelyik kérelmező enyhébb büntetést kapott volna, ha a korábbi Btk.-t alkalmazták volna. A döntő azonban az volt, hogy a kérelmezők enyhébb büntetést is kaphattak volna, ha az 1976-os Btk.-t alkalmazták volna. Következésképpen, mivel valós lehetőség volt arra, hogy a 2003-as Btk. visszaható hatállyal történő alkalmazása az ítélet kiszabásánál a kérelmezők hátrányára szolgál, nem lehetett azt állítani, hogy hatékony garanciák álltak volna a kérelmezők rendelkezésére a súlyosabb büntetés kiszabása ellen, ami sérti az Egyezmény 7. cikkét.

Nem tudott továbbá egyetérteni a Bíróság a Kormányzat azon érvelésével, mely szerint, ha egy cselekmény az elkövetés idején az Egyezmény 7. cikkének 2. bekezdése értelmében „a civilizált nemzetek által elismert általános jogelvek” szerint bűncselekménynek minősült, a bűncselekményekre és büntetésekre vonatkozó jogszabályok visszaható hatállyal való alkalmazásának tilalma nem alkalmazható. Ellentétesnek találta ezt az érvelést az Egyezmény megalkotóinak szándékával, mely szerint a 7. cikk 1. bekezdése tartalmazza a visszaható hatály tilalmára vonatkozó általános szabályt, és a 7. cikk 2. bekezdése mindössze értelmező rendelkezés, amelyet csak azért illesztettek be, hogy semmi kétség ne legyen a második világháború után az e háború alatt elkövetett bűncselekmények tekintetében lefolytatott büntetőeljárások érvényessége felől. A Bíróság véleménye szerint egyértelmű volt, hogy az Egyezmény megalkotóinak nem állt szándékában, hogy bármiféle általános kivételt tegyenek a visszaható hatály tilalma alól.

Tekintettel a Kormányzat érvelésére, mely szerint a nemzetközi humanitárius jogból eredő, a háborús bűncselekmények megfelelő megbüntetésére való kötelezettség az adott ügyben megkívánja a visszaható hatály tilalmának mellőzését, a Bíróság megjegyezte, hogy ez a szabály a Genfi Egyezményekben és azok kiegészítő jegyzőkönyveiben is megjelent. Mivel a kérelmezőkkel szemben kiszabott büntetések mind az 1976-os, mind pedig a 2003-as Btk. büntetési tételkeretén belül voltak, a Kormányzatnak az az érvelése, hogy a korábbi Btk. alapján a kérelmezőket nem lehetett volna megfelelően megbüntetni, teljességgel megalapozatlan volt.

Mindezek alapján az Egyezmény 7. cikkét mindkét kérelmező ügyében megsértették. Ugyanakkor a Bíróság hangsúlyozta, hogy ez a következtetés nem jelenti azt, hogy enyhébb büntetéseket kellett volna kiszabni, csak azt, hogy az 1976-os Btk. rendelkezéseit kellett volna alkalmazni.

Mivel nem volt biztos, hogy a kérelmezők valóban enyhébb büntetést kaptak volna, ha az 1976-os Btk.-t alkalmazták volna, a Bíróság úgy ítélte, hogy az Egyezmény megsértésének megállapítása önmagában elegendő igazságos elégtételt jelent az elszenvedett nemvagyoni károk tekintetében.

8. Saint-Paul Luxembourg S.A. Luxemburg elleni ügye (26419/10. sz. ügy)¹³

A kérelmező által kiadott újság (*Contacto*) 2008. december 17-én lehozott egy cikket, amelyben olyan családok helyzetével foglalkoztak, amelyek elvesztették gyermekeik feletti szülői felügyeleti jogukat. A cikk az érintettek nevének megadásával ismertette egy olyan szociális munkás esetét, akire két serdülőt bízta.

A szociális munkás a cikk miatt panaszt nyújtott be a központi népjóléti osztály vezetőjéhez, aki ennek folytán panaszt nyújtott be a Legfőbb Ügyészségre a szóban forgó szociális munkás és általában a luxemburgi igazságügyi és népjóléti rendszer megrágalmazását állítva. A bűnüldöző hatóságok 2009. január 30-án nyomozást indítottak a cikk szerzőjével szemben kiskorú veszélyeztetése és rágalmozás alapos gyanújával. A vizsgálóbíró 2009. március 30-án a kérelmezővel mint az újság kiadójával szemben házkutatási és lefoglalási engedélyt adott ki a kérelmező társaság székhelyére vonatkozólag. A rendőrség 2009. május 7-én kiment az újság telephelyére. A cikk szerzője átadta részükre az újság egy példányát, egy jegyzetfüzetet és számos okiratot, amit a cikk megírásához felhasznált. A rendőrség által felvett jegyzőkönyv is tanúsítja, hogy az újságíró együttműködött a rendőrséggel. A rendőrség átadta az újságíró részére a vizsgálóbíró által kibocsátott engedély másolatát, hogy világossá tegyék: amennyiben visszautasítaná az együttműködést, kényszeríthetik erre. A rendőrök kiemelték, hogy valamennyi elvett tárgyat önként adták át nekik, és azok csak az újságíró mentesítését szolgálták. A jelentés megállapította, hogy az újságírói források védelmét semmilyen módon nem veszélyeztették, és arra a következtetésre jutott, hogy a műveletet bármilyen nyomásgyakorlás nélkül hajtották végre, szívélyes és tiszteletteljes légkörben.

A kérelmező társaság és az újságíró 2009. május 10-én kérelmet nyújtottak be a Kerületi Bírósághoz az engedély hatályon kívül helyezését és a házkutatási és lefoglalási művelet érvénytelenségének megállapítását kérve. A bíróság elutasította a kérelmet, a kérelmező és az újságíró fellebbeztek. A Fellebbviteli Bíróság 2009. október 27-én az engedélyt hatályában fenntartotta.

A kérelmező – az Egyezmény 8. Cikkére hivatkozással – azt állította, hogy a tulajdonában álló és általa kiadott újságnál lefolytatott házkutatás sértette az „otthona” sérthetlenségét és aránytalan volt; továbbá – az Egyezmény 10. cikkére hivatkozással – sérelmezte véleménynyilvánítási szabadságának megsértését is, azzal érvelve, hogy a kérdéses intézkedés megpróbálta feltárni az újságíró forrásait és megfélemlítő hatása volt.

A Bíróság úgy ítélte, hogy a beavatkozás célja az volt, hogy megállapítsa egy olyan személy valós személyazonosságát, aki ellen egy bírósági eljárással összefüggésben büntetőeljárás indítható, jelen esetben az újságíróét, aki a cikket írta. Egy lehetséges bűncselekmény körülményeinek tisztázására irányuló erőfeszítés a zavargás és bűncselekmény megelőzésének törvényes célját követi. A beavatkozás egy másik törvényes célt is követett, nevezetesen mások jogainak védelmét, minthogy a kérdéses cikk felfedte a szociális munkás és néhány kiskorú nevét.

A Bíróság kiemelte, hogy az újságíró *Domingos Martins* név alatt írta a cikket, ez a név pedig mint olyan nem szerepel a hivatalosan elismert újságírók luxemburgi névjegyzékében. A névjegyzékben azonban szerepel a *De Araujo Martins Domingos Alberto* név mint a *Contacto*-nál dolgozó újságíró. A nevek közötti hasonlóság, valamint a szóban forgó újsághoz fűződő viszony nyilvánvalóvá teszi a kapcsolatot. Ezért kijelenthető, hogy a vizsgálóbíró az újságíró személyének beazonosítása érdekében választhatott volna a házkutatásnál kevésbé drasztikus intézkedést is. A Bíróság álláspontja szerint a

13 Az ítélet 2013. július 18-án vált véglegessé.

házkutatási és lefoglalási engedély kibocsátása nem volt szükséges. Mivel a megtett intézkedés nem állt ésszerű arányban az elérni kívánt törvényes céllal, a Bíróság megállapította a 8. Cikk megsértését.

A Bíróság úgy ítélte, hogy a szóban forgó engedély olyan adatokhoz adott hozzáférést a rendőrök számára, amelyeket az újságíró nem kívánt közzétenni, és amelyek lehetővé tették más források beazonosítását. Az engedély célkitűzése az volt, hogy kutassanak fel és „foglaljanak le minden az állítólagos bűncselekményekhez kapcsolódó okiratot és dolgot, tekintet nélkül megjelenési formájára és hordozó eszközére”. A Bíróság kiemelte, hogy mivel az engedély viszonylag tág fogalmakat használ, elég kiterjedt hatalmat biztosít a nyomozó hatóságok számára. A Bíróság ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy a házkutatási és lefoglalási művelet aránytalan volt annyiban, amennyiben lehetővé tette a rendőrök számára, hogy az újságírói forrásokat azonosítsák. A 2009. március 30-ai engedély hatálya nem volt kellőképpen korlátozott ahhoz, hogy kizárja az ilyenfajta visszaélés lehetőségét. Mivel a házkutatás egyetlen célja a cikket író újságíró személyének a beazonosítása volt, egy sokkal szűkebb fogalmazott engedély is elégséges lett volna. A Bíróság úgy ítélte, hogy a kérelmező székhelyén lefolytatott házkutatás és lefoglalás nem állt arányban annak céljával, így megállapítható a 10. Cikk megsértése.

A Bíróság a kérelmező javára 5.635,-Euro nemvagyoni kártérítést ítelt meg.

9. Zajko Zahirović Horvátország elleni ügye (58.590/11. sz. ügy)

A Zágráb Megyei Bíróság egyik vizsgálóbírája 2003. október 22-én nyomozást indított a kérelmező ellen azzal a gyanúval kapcsolatban, hogy 2003. július 5-én mások életét és testi épségét veszélyeztette, amikor élettársa lakásában lövöldözött, valamint 2003. július 6-án megpróbált lelőni három embert egy night-clubban. A vizsgálóbíró elrendelte a kérelmező előzetes letartóztatását, de a kérelmező továbbra is szabadlábon maradt. A kérelmező 2004. április 28-án megjelent a Zágráb Megyei Bíróság vizsgálóbírája előtt. Kihallgatták és még azon a napon őrizetbe vették.

A Zágráb Megyei Ügyészség 2004. június 24-én vádat emelt a kérelmező ellen a Zágrábi Megyei Bíróságon, azt állítva, hogy 2003. július 5-én mások életét és testi épségét veszélyeztette, továbbá 2003. július 6-án megpróbált megölni három embert. A Zágráb Megyei Bíróság tanácsa 2009. november 27-én a kérelmezőt bűnösnek találta háromrendbeli emberölés kísérlete miatt, ugyanakkor a vád elejtésére tekintettel a mások életének és testi épségének veszélyeztetésére vonatkozó vád alól felmentette. A kérelmezőt hat év szabadságvesztésre ítélték.

A Zágráb Megyei Ügyészség 2010. február 2-án fellebbezést nyújtott be a büntetés súlyosbítása érdekében a Legfelsőbb Bírósághoz; 2010. február 16-án a kérelmező is fellebbezést nyújtott be a Zágrábi Megyei Bíróság ítélet ellen a horvát Legfelsőbb Bírósághoz, számos anyagi jogi és eljárási hibát felröva. A horvát Legfelsőbb Bíróság a horvát Be. 373. cikkének 1. §-a továbbította a felek fellebbezést és az ügy iratait a Horvát Köztársaság Államügyészségének vizsgálat és véleménynyilvánítás céljából. A Horvát Köztársaság Államügyészsége 2010. március 16-án előterjesztette a két fellebbezésről alkotott véleményét, amelyet azonban nem közöltek a védelemmel.

A horvát Legfelsőbb Bíróság 2010. március 22-én tájékoztatta a feleket, hogy 2010. április 20-án nyilvános tárgyalást tart. A kérelmező védője, aki az eljárás során képviselte őt, megidéztek, de kifejezetten kimondták, hogy a kérelmezőnek, aki az ítélet jogerőre emelkedéséig előzetes letartóztatásban maradt, nem kell megjelennie. A horvát Legfelsőbb Bíróság 2010. április 20-án nyilvános tárgyalást tartott a kérelmező védője és a Horvát Köztársaság Helyettes Államügyésze jelenlétében. A másodfokú tárgyaláson a kérelmező védője megismételte a fellebbezésben kifejtett érveit, a Horvát Köztársaság Helyettes Államügyésze pedig fenntartotta a 2010. március 16-ai véleményben kifejtett érveket. Ugyanezen a napon a horvát Legfelsőbb Bíróság ítéletet hozott, amelyben helybenhagyta a kérelmező bűnösségének megállapítását, és a büntetés időtartamát 8 évi szabadságvesztésre felemelte.

A kérelmező 2010. május 31-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be a horvát Alkotmánybírósághoz, azzal érvelve, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogát megsértették többek között azért, mert Horvát Köztársaság Helyettes Államügyésze a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott beadványát nem közölték vele, és azért, mert a Legfelsőbb Bíróság a büntetés súlyosbítása előtt nem hallgatta meg. A

horvát Alkotmánybíróság 2011. március 23-án a kérelmező alkotmányjogi panaszát – jóváhagyva az alsóbb fokú bíróságok indokolását - megalapozatlanként elutasította.

A kérelmező – az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdésére, valamint 3. bekezdésének c) pontjára hivatkozással – azt sérelmezte, hogy az ellene folyó eljárás nem volt tisztességes, különösen azért, mert a fegyverek egyenlőségét megsértették, amikor a Horvát Köztársaság Helyettes Államügyésze a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott beadványát nem közölték vele, és nem engedték meg számára, hogy a másodfokú tárgyaláson a Legfelsőbb Bíróság előtt megjelenjen.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a fegyverek egyenlőségének elve a tisztességes eljárás szélesebb fogalmának egyik összetevője, amely magában foglalja az alapvető jogot, hogy a büntetőeljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie. A kontradiktórius eljáráshoz való jog egy büntetőügyben azt jelenti, hogy mind a vádnak, mind a védelemnek meg kell adni a lehetőséget, hogy megismerje és nyilatkozzék a másik fél által tett észrevételekre, illetve elővezetett bizonyítékokra. Számos olyan út is elképzelhető, amelyen a nemzeti jog megfelel e követelménynek. Azonban bármelyik módszert választják is, biztosítani kell, hogy a másik fél tudjon az észrevételek benyújtásáról és legyen valós lehetősége azokra nyilatkozni. Ezért még ha lehetséges is olyan eljárási helyzet, amely nem hozza a felet az ellenfelével szemben hátrányos helyzetbe, mégis, a kontradiktórius eljáráshoz való jog megsértését jelenti, ha az érintett félnek nincs lehetősége arra, hogy megismerje és nyilatkozzék a másik fél által tett észrevételekre, illetve elővezetett bizonyítékokra annak érdekében, hogy befolyásolja a bíróság döntését. Ami az ügyészség által benyújtott beadvány tartalmát illeti, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az fegyverek egyenlőségének elve nem függ további, az eljárási egyenlőtlenésből eredő számszerűsíthető tisztességtelenségtől. Arról van szó, hogy a védelem joga annak értékelésére, hogy a beadvány válasza érdemes-e. Ezért tisztességtelen a vád részéről egy beadványt a védelem tudta nélkül a bíróság elé terjeszteni.

A Bíróság kiemelte, hogy miután a Zágráb Megyei Bíróság előtti eljárásban résztvevő felek, nevezetesen a kérelmező és a Zágráb Megyei Ügyészség benyújtották a Legfelsőbb Bíróságra az elsőfokú ítélettel szembeni fellebbezést, a fellebbezések, valamint az ügy iratait a horvát Be. 373. cikkének 1.§-a szerint megvizsgálásra továbbították a Horvát Köztársaság Államügyészségének. Az iratok megvizsgálása után a Horvát Köztársaság Államügyészsége visszaküldte azokat a Legfelsőbb Bíróságnak a felek fellebbezéseiben felvetett anyagi és eljárási felvetett kérdésekkel kapcsolatos írásbeli észrevételével együtt. A Legfelsőbb Bíróság kifejezetten támogatta a Horvát Köztársaság Államügyészségének véleményét, amely szerint a kérelmező fellebbezését el kell utasítani, míg a Zágráb Megyei Ügyészség által benyújtott fellebbezés megengedett; ezt a véleményt az eljárás, a vonatkozó ítélkezési gyakorlat és a tényállás elemzésével támasztották alá. A Bíróság azt is észlelte, hogy a Horvát Köztársaság Államügyészsége fent említett véleményét a Legfelsőbb Bíróság figyelembe vette másodfokú ítélet meghozatala során. Továbbá úgy tűnik, hogy a Legfelsőbb Bíróság elfogadta a Horvát Köztársaság Államügyészsége által tett javaslatot, mert a kérelmező fellebbezését minden panasz tekintetében elutasította, és az első fokú ítélet megváltoztatásával a büntetést hat évről nyolc évre súlyosította, így jóváhagyva a Zágráb Megyei Ügyészség fellebbezésében és a Horvát Köztársaság Államügyészsége írásos véleményében felhozott érveket.

Ugyanakkor a Horvát Köztársaság Államügyészségének fenti véleményét soha nem közölték a védelemmel, és a védelem semmilyen módon nem ismerte meg a véleményt, és nem volt lehetősége arra, hogy válaszoljon arra az ítélet meghozatala előtt. A Bíróság tudatában volt, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabály szerint nem volt kötelező a Horvát Köztársaság Államügyészségének véleményt továbbítani a kérelmezőnek, de nem látta indokát a védelem jogai ilyen korlátozásának. Ha egyszer a kérelmező számára kedvezőtlen észrevétel készült, a kérelmezőnek egyértelmű érdeke, hogy előadhassa az azzal kapcsolatos észrevételeit, mielőtt a vita lezárul. Ez különösen így van, mivel a Legfelsőbb Bíróság hatásköre felölelte mind a tény-, mind a jogkérdéseket. A Kormányzat azon érvét illetően, hogy csak egyetlen beadványt nem közölték a védelemmel, a Bíróság emlékeztetett, hogy mivel a kérdéses észrevételek a kérelmező ügyét érintő indokolt vélemény volt, nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy befolyásolják a Legfelsőbb Bíróság döntését azáltal, hogy a fellebbezés elutasítására hív fel, és a Legfelsőbb Bíróság által eldöntendő kérdések természetére tekintettel, nem szükséges eldönteni, hogy vajon a vonatkozó okirat közlésének elmulasztása a kérelmezőnek kárt okozott-e; a sérelem léte kár hiányában is elképzelhető. Ilyen körülmények között az is lényegtelen, hogy a

kérelmező válaszolt-e a korábbi beadványra, azaz a Zágráb Megyei Ügyészség fellebbezésére. Ennek az oka, amint azt már sokszor hangsúlyozták, hogy a kérelmezőnek kell megítélni, hogy az irat indokolja-e, az ő részéről az észrevételt. A teher ezért a Legfelsőbb Bíróságon volt, hogy lehetőséget biztosítson a döntéshozatal előtt a kérelmezőnek a Horvát Köztársaság Államügyészség észrevételei kapcsán nyilatkozatai megtételére.

A fent említettek fényében a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a fegyverek egyenlőségének elve és a kontradiktórius eljáráshoz való jogot a szóban forgó eljárásban nem tartották tiszteletben, ennek megfelelően az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését megsértették.

A Bíróság továbbá emlékeztetett arra, hogy a bűncselekménnyel vádolt személyt, a tisztességes eljárás gondolatán alapuló általános elvként fel kell jogosítani arra, hogy jelen legyen az elsőfokú tárgyaláson. Ugyanakkor a vádlott személyes részvétele a fellebbezési tárgyaláson nem ugyanolyan döntő jelentőségű, mint az elsőfokú tárgyaláson. Az a mód, ahogyan a 6. cikk alkalmazandó a fellebbviteli bíróság előtti eljárásban, függ az érintett eljárás különleges vonásaitól; figyelembe kell venni a hazai jogrendszerben az eljárás egészét és a bíróság szerepét abban.

Annak a kérdésnek a megítélésekor, hogy a kérelmező jelenléte szükséges volt-e a fellebbviteli bíróság előtti tárgyaláson, tekintettel kell lenni, egyebek mellett, a kérdéses eljárások sajátosságaira, és arra a módra, ahogyan a kérelmező érdekeit a fellebbviteli bíróság előtt ténylegesen megjelenítették és védtek mutatták, különösen az eldöntendő kérdések természete és a fellebbező szempontjából vett fontosságuk fényében. Amennyiben azonban a fellebbviteli bíróságnak az ügyet mind a tény- mind a jogkérdés tekintetében meg kell vizsgálnia, és teljeskörűen értékelnie kell a bűnösség vagy ártatlanság kérdését, a kérdést nem lehet elbírálni a vádlott személyes tanúvallomásának közvetlen értékelése nélkül, amellyel azt akarta bizonyítani, hogy nem ő követte el az állítólag bűncselekménynek minősülő cselekményt. Hasonlóképpen, ha a fellebbviteli bíróság hivatott azt vizsgálni, hogy vajon a kérelmező büntetését növelni kell-e, és a fellebbezési eljárás alkalmas olyan jellegű kérdések felvetésére is, mint a kérelmező személyisége és jelleme, amelyek döntő jelentőségűvé teszik az ilyen eljárást a kérelmező számára, mivel annak eredménye jelentősebb hátrányt okoz neki, a Bíróság megítélése szerint, a fellebbviteli bíróság nem vizsgálhatja az ügyet megfelelően anélkül, hogy a kérelmezőt személyesen meghallgatja és személyes benyomásokat szerez róla.

A Bíróság kiemelte, hogy a Legfelsőbb Bíróság másodfokú bírósággént járt el, és e jogkörében eljárva hatáskörrel bírt bármely, a fellebbezésekben felhozott kifogás elbírálására, és ennek következtében a horvát Be. 384. cikkének 1.§ alapján helybenhagyni, hatályon kívül helyezni vagy megváltoztatni az első fokú ítéletet, és az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetést csökkenteni vagy növelni. A Bíróság továbbá észlelte, hogy a fellebbezési eljárásra vonatkozó nemzeti jogszabály szerint a közvadas ügyekben az egész ügyiratot és a felek beadványait továbbítani kellett az eljárásban a vádat képviselő ügyészségnél eggyel magasabb szintű ügyészségnek, jelen esetben a Horvát Köztársaság Államügyészségének, és az ügyészséget értesíteni kellett a másodfokú tanács üléséről. Ami a másik felet, azaz a vádlottat és a védőt illeti, a Legfelsőbb Bíróság nem volt köteles értesíteni őket a másodfokú ülésről, csak akkor, ha ezt kérték, vagy azt a Legfelsőbb Bíróság szükségesnek tartotta. Ezen kívül, a hazai törvény úgy rendelkezett, hogy ha a vádlott előzetes letartóztatásban van, a másodfokú tanács elnöke biztosíthatja jelenlétét, ha úgy ítéli, hogy ez célszerű.

A jelen ügyben a Legfelsőbb Bíróság 2010. március 22-én tájékoztatta a feleket a fellebbezési tárgyalás időpontjáról, és felhívta a védőt, hogy azon vegyen részt, de kifejezetten azt állította, hogy a kérelmezőnek nem kell megjelennie. Ugyanakkor az ügyészség azt kérte a Legfelsőbb Bíróságtól, hogy a másodfokú eljárás során vizsgálja meg a büntetés súlyosításának lehetőségét, míg a védelem azt, hogy az ügyben felmerült jog- és ténykérdéseket teljeskörűen bírálja felül. A Legfelsőbb Bíróság, miután megvizsgálta a felek által felhozott valamennyi tény- és jogkérdést, az ügyészség kérelmének helyt adva megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a kérelmezőt nyolc évig tartó szabadságvesztéssel büntette, vagyis a büntetését két évvel súlyosította.

A Legfelsőbb Bíróság az indokolásban – többek között – utalt arra, hogy a kérelmező "bűncselekmény elkövetését követő viselkedése..., [az a tény,] hogy egy másik országba szökött, a bűntudat vagy az áldozatoktól való bocsánatkérés hiányával együtt" súlyosító körülménynek minősül. Ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság személyesen sohasem látta a kérelmezőt vagy hallgatta meg az érveit, és ezért

nem tudta megfelelően értékelni ezeket a kérdéseket, különös tekintettel a büntudat vagy bocsánatkérés hiányára, illetve a lehetséges okra, amiért egy másik országban távozott. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy annak a Kormányzat azon érvelése ellenére, hogy a hazai jog alapján a másodfokú bíróság mérlegelési jogkörébe tartozott annak eldöntése lehetőséget biztosít-e a kérelmezőnek a másodfokú tárgyaláson való megjelenésre, mindezek olyan kérdések, amelyek tárgyában tisztességből személyesen kellett volna meghallgatni. Ezért a Kormányzat azon érvének, hogy a kérelmezőt a másodfokú tárgyaláson ügyvéd képviselte, nincs jelentősége, mivel a Bíróság hasonló tényállás mellett már korábban megállapította, hogy amikor az ilyen jellegű értékelés ilyen fontos szerepet játszik, és ahol annak eredménye jelentős hátránnyal járhat a kérelmező számára, az eljárás tisztességes voltához elengedhetetlen, hogy a másodfokú tárgyalás során jelen legyen, és védőjével együtt biztosítsák neki a részvétel lehetőségét.

A fent említettek fényében, tekintettel arra, hogy a Legfelsőbb Bíróságnak mint másodfokú bíróságnak joga volt az ügyet mind ténybeli, mind jogi szempontból felülvizsgálni és az általa vizsgálandó kérdések természete fényében, különösen azok kérelmező számára jelentős voltából adódóan, a Bíróság úgy ítélte, hogy a kérelmezőnek képes kellett volna lennie arra, hogy „személyesen megvédje magát, miként azt az Egyezmény 6. cikke 3. bekezdésének c) pontja megköveteli. Ezzel összhangban, az adott körülmények között a Legfelsőbb Bíróság kötelessége lett volna biztosítani a kérelmező jelenlétét a fellebbezési tárgyaláson, amit elmulasztott, ezért a Bíróság úgy találta, hogy az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdését és 3. bekezdésének c) pontját megsértették.

A Bíróság a kérelmező javára 1.500,-Euro nemvagyoni kártérítést ítelt meg.

A Kúria emberi jogi vonatkozású határozatai

Büntető ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Gazdasági ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Munkaügyi ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Polgári ügyszak

Az adott időszakban nem született ilyen tárgyú határozat.

Közigazgatási ügyszak

Kfv.II.37.076/2012/28.

Az egységes és folyamatos jogsértés megállapításának feltételi, az ehhez szükséges bizonyítás köre, terjedelme. Tévesen, ügyfélként nyilatkozott személy nyilatkozata bizonyítékként nem vehető figyelembe.

Az I.-II. r. felperesek helytállóan hivatkoztak arra, hogy az Egyezmény annak ratifikálásával, törvényi kihirdetésével a nemzeti jog részévé vált és alkalmazandó, előírásai betartandók. Az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdése szabályozza a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, a (2) bekezdése az ártatlanság vélelmét, a 8. cikk (1)-(2) bekezdései pedig a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot. E jogok önmagukban nem, csak konkrét anyagi és eljárási szabályokon az azokban biztosított garanciális szabályokon keresztül érvényesülhetnek, ezért az Egyezményt ratifikáló államnak kell

olyan jogszabályokat alkotnia, elfogadnia, amelyek ezeknek a jogoknak az érvényesülését az egyes eljárásokban biztosítják.

Az Egyezmény vonatkozó cikkeinek megsértését az I.-II. r. felperesek abban látták, hogy egyrészt a 1996. évi LVII. törvény 65/A.§ (3) bekezdése szerinti engedélyező határozat ellen a jogorvoslat, legfőképpen a hatékony jogorvoslati lehetőség nem biztosított; a végzés indokolását nem látták megfelelőnek; a helyszíni kutatások mindegyikénél a rendőrség nem volt jelen; a helyszíni jegyzőkönyvek részletes kutatási jelentést nem tartalmaznak; az alperes nem volt pártatlan, mert az előzetes álláspontot ugyanazok a személyek írták alá, akik az érdemi határozatot is meghozták.

I. Hangsúlyozta a Kúria, hogy a helyszíni kutatást engedélyező határozat birtokában beszerzett bizonyítékok felhasználása nem jogsértő, ha azok jogszerűen kerültek beszerzésre. A 1996. évi LVII. törvény 65/A. (3) bekezdése teremti meg az engedélyező határozat kiadásával annak jogszerűségét, hogy az alperes vizsgálati cselekményt folytasson, a jogsértést igazoló bizonyítékokat megszerezze. Az alperes jogosult arra, hogy jogsértés alapos gyanúja esetén a vizsgálati cselekmény engedélyezését kérje.

A vizsgálati cselekmény engedélyezésére az engedélyezéskor hatályban volt rendelkezéseket kellett alkalmazni, a később bekövetkezett jogszabály módosítás nem vehető figyelembe. A 1996. évi LVII. törvény -[engedélyezéskor hatályban volt -[65/A.§-a az előírt eljárási rendben meghozott engedélyező határozat ellen jogorvoslatot nem biztosított. A jogorvoslati rendet szabályozó rendelkezések hiányában nincs hatásköre a versenyügyben eljáró bíróságnak, hogy a 1996. évi LVII. törvény 65/A.§ (3) bekezdése alapján hozott határozat jogszerűségét, az engedélykérelemben foglaltak alapján a kérelem megalapozottságát, a jogsértés valószínűsítésének megfelelőségét, a végzés indokolását felülvizsgálja és az Egyezménnyel való összhangjában állást foglaljon.

A versenyjogsértés miatt indult perben a bíróság a bizonyíték beszerzésének módját, azaz a helyszíni kutatást engedélyező bírósági végzés meglétét és a kutatás lefolytatásának rendjét vizsgálhatja, de abban nem foglalhat állást, hogy az engedélyező végzés meghozatalához az alapos gyanú fennállt-e, jogszerű volt-e az engedélyezés. Megjegyzi a Kúria, hogy már több döntésében vizsgálta az Egyezmény megsértésével kapcsolatos kifogásokat (Kfv.IV.39.399/2007/28., Kfv.III.37.451/2008/7., Kfv.III.37.084/2009/15., Kfv.VI.37.232/2011/3. számú eseti döntések) és mindegyik esetben alaptalannak találta azokat, külön is kiemelve, hogy az azoknak való helyt adás esetén alkalmazhatatlanok lennének a 1996. évi LVII. törvénynek a versenyjogsértő magatartás feltárására vonatkozó eljárási rendelkezései, a jogsértő magatartások felderítésére nem volna lehetőség, a törvény ezen szabályai céljukat vesztenék.

II. A rendőrség közreműködése a 1996. évi LVII. törvény 65/A.§ (8) bekezdése értelmében csak lehetőség, nem kötelezettség, ezért a rendőrség közreműködése nélkül lefolytatott helyszíni kutatás nem tekinthető jogsértőnek és az Egyezmény 8. cikkét megsértőnek. A helyszíni kutatás lefolytatásának jogszerűsége [kifogás keretében [a versenyügyben eljáró bíróság előtt vitatható, de az eljárási cselekmény jogszerűsége a 1996. évi LVII. törvény 65/A.§ rendelkezései tükrében vizsgálható és ítéltető meg, mert a hatóság a 1996. évi LVII. törvényben írt konkrét jogszabályi előírások betartására köteles.

Önmagában az a kifogás, hogy kutatási jelentést, azaz a kutatás lefolytatásának módját nem tartalmazták a jegyzőkönyvek, csak a lefoglalt iratokat sorolták fel, az I.-II. r. felperesek álláspontjával szemben nem zárják el a felpereseket az adott eljárási cselekmény, a kutatás esetleges jogszerűtlenségének vitatásától, bizonyításától, mert a helyszínen tartózkodók a kutatás során elkövetett, a fél által állított vagy esetleg vélt jogsértésekre utólag is tanúvallomást tehetnek, ezért ez a körülmény nem lehet az ügy érdemére kihatóan jogsértő. Megjegyzi a Kúria, hogy a kutatás lefolytatása módjának jegyzőkönyvi rögzítése hiányával, mint eljárási kifogással az alperes a határozata 569. pontjában foglalkozott, azt tagadta. Az I.-II. r. felperesek az írásbeli jelentés hiányát ennek ellenére állították, de a hiányosság mibenlétét nem részletezték. A helyszíni vizsgálati jegyzőkönyvek kellő részletességgel rögzítették a kutatás lefolytatásának menetét, az ügyféli nyilatkozatokat, a vizsgálat észleléseit, a szükséges kioktatásokat, a lefoglalt dokumentumokat. A felperesek a jegyzőkönyvek hiányosságát mindezek alapján megalapozatlanul állították.

Az alperes bírósággá minősítésének kérdése a 1996. évi LVII. törvény 65/A.§ szerinti eljárással összefüggő hatékony jogorvoslat hiányát érintő kifogás kapcsán nem értelmezhető.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az alperes a helyszíni kutatások alkalmával törvényesen, bírói végzés alapján járt el, jogszerűen szerzett bizonyítékok álltak rendelkezésére a jogsértés vizsgálatához, amelyeket jogszerűen használhatott fel, értékelhetett a döntése meghozatalánál.

III. Az I.-II. r. felperesek az Egyezmény megsértése kapcsán hivatkoztak arra is, hogy az Európai Emberi Jogi Bíróság Ravon-ügyben hozott döntése értelmében a Versenytanács jogállása folytán bíróságnak minősül, ezért az eljárására az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott pártatlanság követelménye vonatkozik. Állították, hogy az alperes azért nem volt pártatlan, mert az előzetes álláspont és a határozat aláírói ugyanazok a személyek voltak, ezért a versenytanács összetétele sértette az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésén túl a (2) bekezdését is.

Az előzetes álláspont kiadására a 1996. évi LVII. törvény 73.§-a hatalmazza fel az alperest. E jogintézmény célja, hogy az eljárás alá vontak a vizsgálati jelentés egyidejű megküldésével megismerjék a hatóság által megállapított tényállást, az azt alátámasztó bizonyítékokat, a tényállás értékelését, a döntéshez szükséges és a hatóság által relevánsnak ítélt szempontokat, következtetéseket, értékeléseket, azaz az eljárás alá vontak megismerhessék a hatóság álláspontját, amelyhez képest a szükséges körben, kérdésekben ellenbizonyítással, kifogással élhessenek. Az előzetes álláspont aláíróinak és az érdemi határozat aláíróinak személyi azonossága nem jelenti az alperesi hatóság pártatlanságának hiányát, mert az adott versenytanács viszi végig a konkrét versenyügyet, ismeri azt legjobban és az előzetes álláspont kiadásával összegzi az addigi megállapításait, majd a tárgyalás és esetleges további bizonyítás után meghozza az érdemi határozatát. Nincs olyan rendelkezés a 1996. évi LVII. törvényben, amely kizárná az előzetes álláspontot adó versenytanács tagjait az érdemi határozat meghozatalából. A pártatlanság hiánya, elfogultság nem állhat fenn erre alapozva, de az ártatlanság vélelmének megsértése sem merülhet fel.

Megjegyzi a Kúria, hogy hasonló tényállású ügyben, a Kfv.III.37.451/2008/7. számú eseti döntésben a bíróság vizsgálta, hogy az Egyezmény megsértésre került-e az alperes helyszíni vizsgálata során. Abban az eseti döntésben a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy az alperes eljárásával összefüggésben a pártatlanság és függetlenség az Egyezményben írt módon nem kérhető számon. Az I-II. r. felperesek által e körben hivatkozott Ket. 42.§ (3) bekezdésének alkalmazását a 1996. évi LVII. törvény 44.§-a kizárja, ezért e rendelkezés megsértésre nem kerülhetett.

Kiadja: A Kúria Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda

Felelős szerkesztő: Dr. Pomeisl András József

Szerkesztőbizottság: Dr. Kovács András, Dr. Molnár Gábor, Dr. Osztoivits András

Munkatársak: Dr. Kiss Nikolett Zsuzsanna, Dr. Tancsik Annamária

Figyelem! A jelen hírlevélben közölt anyagok nem tekinthetők a Kúria hivatalos állásfoglalásának, hivatalos fordításnak illetve hivatalos közlésnek, csupán a tájékoztatást és figyelemfelkeltést célozzák, ezért azokra jogokat alapítani nem lehet.